

บัณฑิตวิทยาลัย
GRADUATE SCHOOL

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ISSN 2774-0420 (Print)

ISSN 2697-3855 (Online)

ปีที่ 21 ฉบับที่ 93 เมษายน – มิถุนายน 2567

Volume 21 No.93 April – June 2024

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารราย 3 เดือน

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

ปีที่ 21 ฉบับที่ 93 เมษายน – มิถุนายน 2567

Volume 21 No.93 April - June 2024

ISSN 2774-0420 (Print)

ISSN 2697-3855 (Online)

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University

วารสารบัณฑิตศึกษา เป็นวารสารผ่านที่เกณฑ์การพิจารณาเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล TCI ฐานที่ 2
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตของวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้จัดทำวารสารฉบับภาษาไทยขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความงานวิจัยและบทความวิชาการในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กล่าวคือ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การจัดการสารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ ของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดพิมพ์เผยแพร่โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ออกปีละ 4 เล่ม ในการพิจารณาบทความ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรกแล้วจัดให้มีการกรณการภายนอกกร่วมกลั่นกรอง (peer review) จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ประเมินตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ในลักษณะเป็น blind review คือ ปกปิดรายชื่อผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

กำหนดออก ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม	เผยแพร่ เมษายน
- ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน	เผยแพร่ กรกฎาคม
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน	เผยแพร่ ตุลาคม
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม	เผยแพร่ มกราคม

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข

กองบรรณาธิการ

บุคคลภายนอก

ศาสตราจารย์สุธรรม อารีกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาส พันธ์ศักดิ์พัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์
ศาสตราจารย์ ดร.องพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิไลสุข
ศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สุมิตร สุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ เอกะกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กนกเมธากุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จักรพิมพ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สินนาฏ ศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพงษ์ อินทรวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยู คำเมือง

ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมเกียรติสกลนคร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมเกียรติสกลนคร
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บุคคลภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนานันต์ กุลไพบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี แสนชนม์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ คำแห่งพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.ทรัพย์หิรัญ จันทร์ักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยจัดการ

นางสาวงามวิไล คนไฉ นายอนุสิทธิ์ นนตระกูลดร นางสาวกสิรินทร์ โคตรพันธ์ นางสาววรรณภา เอกพันธ์

ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็ญสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี แสนชนม์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญยุทธ หาญชนะ	วิทยาลัยชุมชนบึงทิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.เกรียงไกร ธุระพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพร สร้อยน้ำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปิณฑา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงษ์อนุสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ คำแห่งพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ อัยกร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เพียสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ขาวชายโขง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา หวังสิทธิเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ว่าที่ร้อยโท ดร.วิเชษฐ หลุดพา	วิทยาลัยชุมชนยโสธร
อาจารย์ ดร.ศศิครดา พงษ์ไทย	วิทยาลัยชุมชนบึงทิต
อาจารย์ ดร.ศศิกานต์ สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.ภัทรศินี แสนสำแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.วาทีณี แกสมาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ออกแบบปก

นายอนุสิทธิ์ นนตระกูลดร

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมศักดิ์การพิมพ์ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1773/30 ถนนรัฐพัฒนา ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

โทรศัพท์ 0-4271-1896, 0-4273-6277 โทรสาร 0-4271-3552 E-mail : somsak_prs@yahoo.com, somsak.pr@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 21 ฉบับที่ 93 ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2567 นี้ ได้รวบรวมบทความทางวิชาการและงานวิจัย จากนักการศึกษา นักบริหาร นักวิจัย และบทความวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เพื่อเผยแพร่ในวงการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและวงการวิชาการเพื่อแสดงศักยภาพทางวิชาการของนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ออกสู่สังคมการศึกษาระดับชาติของประเทศไทย โดยเฉพาะการเผยแพร่ไปยังมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

สาระที่น่าสนใจในฉบับ ประกอบด้วย การศึกษากลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดปราจีนบุรี, กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ, การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, การพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD ที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีผลผลิตของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี, รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปกัลภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม, ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม, การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานจังหวัดระยอง, ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, การบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย เป็นต้น

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือส่งบทความและงานวิจัยมาร่วมเผยแพร่หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 21 ฉบับที่ 93 ประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2567 นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเป็นอย่างดี

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

- **การศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดปราจีนบุรี**
A STUDY OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING STRATEGIES OF STUDENT TEACHERS
AT NAKHON SAWAN RAJABHAT UNIVERSITY
นิพัทธา สังข์ชัยก อังคณา อ่อนธานี และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ..... 1
- **กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ**
MARKETING COMMUNICATION STRATEGY OF PRODUCTS FOR ELDERLY
รัฐวิทย์ สิริอมรสิทธิ์ และ โสภาค พาณิชพาพิบูล.....14
- **การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**
LEARNING MANAGEMENT BASED ON INQUIRY METHOD AND SIMULATIONS TO IMPROVE CRITICAL
THINKING SKILLS AND PROBLEM-SOLVING SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS
ศุภกิจ หาญเสนา และ พัฒนพงษ์ จำรัสประเสริฐ..... 26
- **การพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD
ที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**
DEVELOPMENT OF SCIENCE TRAINING PACKAGES USING PROJECT-BASED LEARNING AND STAD TECHNIQUE TO
ENHANCE ANALYTICAL THINKING, COOPERATIVE BEHAVIORS AND LEARNING ACHIEVEMENTS OF
PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS
เจวรี ศรีจันไชย มารศรี กลางประพันธ์ และ สมเกียรติ พลละจิตต์.....37
- **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพลพลัง
ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**
FACTORS RELATED TO PREPAREDNESS BEHAVIORS FOR BEING ACTIVE AGING ELDERLY OF MIDDLE
ADULTHOOD IN BANG-LEN SUBDISTRICT, SONGPHINONG DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE
เรวศรี กฤษณชาญดี สุภาสิณี นุ่มเนียม และ จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์.....47
- **รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียน
เทศบาลแสงวนิชอุปกัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม**
A TEACHER DEVELOPMENT MODEL FOR ENHANCING SPEAKING COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH OF
STUDENTS AT SANGWANICH UPATHAM MUNICIPAL SCHOOL
UNDER MUEANG SAMUTSONGKHRAM MUNICIPALITY
สายฝน ระวังภัย เอี่ยมพร โตภาณุรักษ์กุล และ ไพรัช มณีโชติ..... 57
- **ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม**
SUPER LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL
ADMINISTRATION UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON PHANOM
อรอุมา ขอบชัยแสง ศุภกร ศรีเพชร และ จารุวรรณ เขียวน้ำชุม69

- **การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานจังหวัดระยอง**
 PARTICIPATIVE IRRIGATION MANAGEMENT IN RAYONG PROVINCE
 สุรัชชัย นำนานผล และ ชินรัตน์ สมสืบ..... 81
- **ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101**
การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
 THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INTENTION TO USE THE SYSTEM AND THE LEARNING OUTCOMES OF
 THE COS2101 PROCEDURAL PROGRAMMING OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY STUDENTS
 อรุโธ ทองหัวไผ่..... 93
- **การบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม**
กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย
 PARTICIPATIVE IRRIGATION ADMINISTRATION AND MANAGEMENT:
 A CASE STUDY OF MAE TACHANG RESERVOIR PROJECT, CHIANG RAI PROVINCE
 ธนพล สงวนตระกูล และ ชินรัตน์ สมสืบ..... 105
- **แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร..... 115

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ A STUDY OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING STRATEGIES OF STUDENT TEACHERS AT NAKHON SAWAN RAJABHAT UNIVERSITY

นิพัทธา สังข์ยก^{1,*} อังคณา อ่อนธานี² และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ²

Niphattha Sangyok^{1,*}, Angkana Onthanee² and Jakkrit Jantakoon²

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์ 60000

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นครสวรรค์ 60000

¹Program in English, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan 60000, Thailand

²Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Naresuan University, Nakhon Sawan 60000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: niphattha.s@nsru.ac.th

รับบทความ 20 มีนาคม 2566 แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2566 ตอบรับบทความ 27 มิถุนายน 2566 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 44 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยทางด้านภาษาอังกฤษดี อันดับสองรองจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ แต่มีปัญหาในการโต้ตอบและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ ที่ดัดแปลงจาก Oxford's Strategy Inventory for Language Learning Version 7.0 ซึ่งผู้วิจัยได้แปลเป็นภาษาไทยและปรับค่าให้เหมาะสมกับบริบท มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เท่ากับ 0.89 แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็น 6 กลวิธี คือ 1. ด้านการจำ 2.ด้านปัญญา 3.ด้านการชดเชย 4. ด้านอภิปัญญา 5. ด้านจิตใจ และ 6. ด้านสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาใช้กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษทุกด้านในระดับปานกลาง ทั้ง 6 กลวิธีมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนใช้กลวิธีด้านการชดเชย ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.84) รองลงมา คือ กลวิธีด้านอภิปัญญา ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.94) กลวิธีด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.89) ส่วนกลวิธีด้านการจำ ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) และกลวิธีด้านสังคม ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.00) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และกลวิธีด้านปัญญา ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลวิธีการเรียนภาษา, การเรียนภาษาอังกฤษ, นักศึกษาครู

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the English language learning strategies of student teachers at Nakhon Sawan Rajabhat University. The sample for this research, obtained through purposive sampling, consisted of 44 second-year student teachers who majored in Mathematics, with a good grade point average in the English language comparable to student teachers majoring in English, and no prior classroom interaction or participation. The instrument for data collection was a set of questionnaires adopted from Oxford's Strategy Inventory for Language Learning (SILL) Version 7.0. The SILL was translated into the Thai language and adapted to suit the Thai context, achieving an Index of Item Objective Congruence (IOC) of 0.89 based on reviews by three experts. The SILL consists of six categories: 1. memory, 2. cognitive, 3. compensation, 4. metacognitive, 5. affective, and 6. social strategies. The statistics used in analyzing data were mean, and standard deviation.

The research results revealed that student teachers employed all six aspects of language learning strategies at a medium level ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.79). When considering each aspect, compensation strategies

($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.84) were most frequently employed, followed by metacognitive strategies ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.94), affective strategies ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.97), memory strategies ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) and social strategies ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.00) which had similar mean scores, whereas cognitive strategies ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.94) were the least frequently utilized.

Keywords: Language Learning Strategies, English Language Learning, Student Teachers

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งพบว่าแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) จึงได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้ และวิธีจัดการเรียนการสอน สร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การกำหนดคุณสมบัติ คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้ให้ความสำคัญกับการมีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561, หน้า 33) ซึ่งนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ คือ เน้นส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (English for All) และมีการเน้นย้ำเรื่องการพัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้และความชำนาญ ในการใช้ภาษาอังกฤษด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 2)

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ ที่นักศึกษาครูต้องมีคือ เรื่อง ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ซึ่งภาษาในที่นี้ หมายถึง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งได้กำหนดเป็นกลุ่มวิชาชีพครูบังคับที่นักศึกษาครูทุกคนต้องเรียน ดังนั้น นอกจากภาษาไทยที่เป็นภาษาประจำชาติแล้ว ภาษาอังกฤษจึงเป็นอีกภาษาที่มีความสำคัญกับนักศึกษาครูทุกคนเช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 3) ทั้งนี้ นักศึกษาครูไม่ใช่เพียงแค่มองความรู้ทางภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ยังต้องมี ภาษาอังกฤษถือเป็น “ภาษากลางสำหรับการสื่อสาร” (English as a lingua franca) หรือ “ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของโลก” (English as a global or world language)

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา กลุขเชาว์ นันทสุดแสง (2563, หน้า 195–196) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ มีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษ ด้านความรู้ ด้านความรูสึก และด้านแนวโน้มพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย หรืออาจกล่าวได้ว่ามีทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่มักมองเห็นความสำคัญที่แท้จริงของภาษาอังกฤษน้อย บางคนแสดงพฤติกรรมสนใจเรียน แต่บางคนไม่สนใจเรียน บางคนก็มีส่วนร่วมในการตอบคำถาม แต่บางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม ทั้งนี้เพื่อต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เกิดประโยชน์สูงกับนักศึกษาครู จึงต้องมีการศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาครูมีรูปแบบการเรียนรู้ ความชอบในการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาทางด้านภาษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป เมื่อผู้สอนรู้และเข้าใจพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูแล้ว ผู้สอนจะสามารถเพิ่มเติมหรือเติมเต็มกิจกรรมที่ผู้เรียนขาดหายไปหรือทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนแต่ละคนมีอัตราความเร็วหรือไวต่อสิ่งที่เรียนรู้ต่างกันและมีระดับความพร้อมทางกลไกของสมองแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่ง Willing (1989, p. 1) กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนนั้นเป็นเพราะความรู้เกี่ยวกับกลวิธีในการเรียนภาษาและขาดความสามารถในการเลือกกลวิธีในการเรียนให้เหมาะสมกับตนเอง

กนกรัตน์ คุณะสารพันธ์ (2559, หน้า 27–28) เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้กลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูก่อนการเข้าค่าย พบว่า นักศึกษาใช้กลวิธีด้านอุปญญามากที่สุด (3.38) รองลงมา ได้แก่ กลวิธีด้านการชดเชย (3.08) กลวิธีด้านสังคม (3.02) กลวิธีด้านปัญญา (2.97) กลวิธีด้านการจำ (2.92) และกลวิธีด้านจิตใจ (2.76)

จากการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้กลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูหลังการเข้าค่าย พบว่า นักศึกษาใช้กลวิธีด้านอุปญญามากที่สุด (3.60) รองลงมา ได้แก่ กลวิธีด้านการชดเชย (3.39) กลวิธีด้านการจำ (3.35) กลวิธีด้านสังคม (3.30) กลวิธีด้านจิตใจ (3.14) และกลวิธีด้านปัญญา (3.13)

นฤมล โคตรสมบัติ (2545) การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและต่ำ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาจุลชีววิทยาและชีววิทยา จำนวน 39 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษสูง จำนวน 9 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษต่ำ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อสอบ Quick Placement Test Version II ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปนักศึกษามีการใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษทุกกลุ่มกลยุทธ์ ได้แก่ ใช้กลยุทธ์จดจำ อยู่ในระดับสูง และใช้กลยุทธ์อธิบาย กลยุทธ์ทบทวน กลยุทธ์สังเคราะห์ กลยุทธ์อารมณ์และความรู้สึก และกลยุทธ์ความจำ อยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษสูงและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษต่ำใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษไม่ต่างกันอย่งมีนัยสำคัญที่ .05 ในทุกกลุ่มกลยุทธ์

Wenden and Rubin (1987, p. 16) พบว่า ผู้เรียนภาษาที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำ สามารถพัฒนาการเรียนภาษาของตนเองได้โดยการเลือกใช้ และปรับกลวิธีการเรียนภาษาของผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จให้เหมาะสมกับการเรียนของตนเอง รวมทั้งครูผู้สอนควรสนับสนุนและส่งเสริมการใช้กลวิธีเหล่านั้นให้แก่ผู้เรียน

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับทั้งผู้เรียนและผู้สอนในการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษและหากได้มีการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้นี้ที่นักศึกษานำไปใช้ในการเรียนรู้อื่นๆ และมีผลทำให้ผลการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษสูงขึ้นจะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาคู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่ผู้เรียนใช้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 6 กลวิธี ดังนี้

กลวิธีด้านการจำ (Memory strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนต้องใช้กลไกทางสมองที่ช่วยให้ผู้เรียนเก็บข้อมูลความรู้ทางภาษาไว้ โดยเฉพาะเรื่องคำศัพท์ และนำออกมาใช้เมื่อต้องการ

กลวิธีด้านปัญญา (Cognitive strategies) หมายถึง กลวิธีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสมอง โดยผู้เรียนกำหนดและปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการใช้ภาษา

กลวิธีด้านการชดเชย (Compensation strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนใช้เพื่อสื่อสารและเดาความหมาย เมื่อพบปัญหาในการเรียนหรือการใช้ภาษาเป้าหมายนั้น

กลวิธีด้านอุปนิสัย (Metacognitive strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการวางแผนการเรียน เพื่อใช้กระบวนการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังหมายถึงกลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการประเมินผล และตรวจสอบข้อผิดพลาดในการเรียน

กลวิธีด้านจิตใจ (Affective strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนใช้เพื่อควบคุมอารมณ์และทัศนคติในการเรียน รวมทั้งใช้กลวิธีในการส่งเสริมหรือพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

กลวิธีด้านสังคม (Social strategies) หมายถึง กลวิธีที่จำเป็นต้องใช้เมื่อผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะภาษาเป็นพฤติกรรมทางสังคมซึ่งการสื่อสารทางภาษาจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น ๆ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนภาษา

Brown (1989, p. 50) กล่าวว่า ผู้ที่มีสติปัญญาคงจะหาวิธีการเรียนรู้ในการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างมีระบบด้วยตนเอง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น

Oxford (1990, pp. 14–22) ได้ให้คำจำกัดความของกลวิธีในการเรียนภาษา หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมเฉพาะ ซึ่งผู้เรียนนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาที่รวดเร็วและง่ายขึ้น อีกทั้งสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง และได้เสนอการจัดประเภทของกลวิธีในการเรียนภาษาเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลวิธีทางตรง และกลวิธีทางอ้อม ดังนี้

1. กลวิธีการเรียนทางตรง (Direct strategies) หมายถึง กลวิธีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษาเป้าหมายที่ผู้เรียนเรียน โดยกลวิธีนี้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสมองที่แตกต่างกัน ได้แก่

1.1 กลวิธีด้านการจำ (Memory strategies)

1.1.1 การสร้างเครือข่ายความรู้ทางสมอง (Creating mental linkage) ได้แก่ การจัดกลุ่มคำศัพท์ การนำความรู้ใหม่ไปสัมผัสกับความรู้เดิม และการนำคำศัพท์ใหม่ไปใช้ในบริบท

1.1.2 การเสริมสร้างความจำโดยใช้ภาพและเสียง (Applying images and sounds) ได้แก่ จินตนาการ การใช้คำสำคัญ และการเพิ่มความจำโดยใช้เสียงช่วย

1.1.3 การเสริมสร้างความจำโดยใช้ท่าทาง (Reviewing well) ได้แก่ การทบทวนโครงสร้างทางภาษา และการทบทวนคำศัพท์

1.1.4 การเสริมสร้างความจำโดยใช้ท่าทาง (Employing action) ได้แก่ การใช้ท่าทางและความรู้สึกประกอบการอธิบาย การใช้เทคนิคด้านกลไก เช่น การเขียนคำศัพท์ต่าง ๆ บนบัตรคำและเคลื่อนย้ายบัตรคำ

1.2 กลวิธีด้านปัญญา (Cognitive strategies)

1.2.1 การฝึกฝน (Practice) ได้แก่ การพูดซ้ำ ๆ การฝึกเขียนหรือพูดอย่างมีรูปแบบ การจำและใช้กฎเกณฑ์ของภาษา การเชื่อมคำหรือวลีให้เป็นประโยค และการฝึกอย่างเป็นธรรมชาติ

1.2.2 การรับและส่งสาร (Receiving and sending messages) ได้แก่ การจับใจความอย่างรวดเร็ว เช่น การฟังหรืออ่านเพื่อจับใจความสำคัญ หรือเพื่อหาข้อมูลเฉพาะจุดที่ต้องการ และการใช้แหล่งข้อมูลในการรับและส่งสาร

1.2.3 การวิเคราะห์และการให้เหตุผล (Analyzing and reasoning) ได้แก่ การให้เหตุผลโดยใช้กฎเกณฑ์ การวิเคราะห์คำพูดหรือข้อความ การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของภาษาระหว่างภาษาเป้าหมายกับภาษาแม่ การแปลและการถ่ายโอนความรู้จากภาษาแม่ไปใช้ในภาษาเป้าหมาย

1.2.4 การสร้างแบบหรือโครงสร้างของสารที่รับและส่งขึ้นมาใหม่ (Creating structure for input and output) ได้แก่ การจดโน้ตย่อ การสรุปความ และการสร้างความเด่นชัดให้กับใจความสำคัญ เช่น ชีตเส้นใต้ การทำเครื่องหมายดอกจันที่ข้อความ

1.3. กลวิธีด้านการชดเชย (Compensation strategies)

1.3.1 การเดาอย่างมีหลักการ (Guessing intelligently) ได้แก่ การเดาโดยใช้ตัวชี้แนะทางภาษา และการเดาโดยใช้ตัวชี้แนะด้านอื่น ๆ เช่น การเดาจากสถานการณ์บริบท โครงสร้างของข้อความหรือความสัมพันธ์ระหว่างคำ

1.3.2 การแก้ไขข้อจำกัดทางภาษา (Overcoming limitations writing) การแก้ไขข้อจำกัดทางภาษาในที่นี้ คือ ข้อจำกัดในทักษะการพูดและเขียน เช่น การใช้คำในภาษาแม่แทนคำศัพท์ที่ติดขัด การใช้ท่าทางประกอบการพูด การเลี่ยงใช้คำบางคำที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสาร หรือการปรับสสารให้ง่ายขึ้น เป็นต้น

2. กลวิธีในการเรียนทางอ้อม (Indirect strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการจัดการกับการเรียนและส่งเสริม รวมทั้งควบคุมกระบวนการเรียนของตน เนื่องจากในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นผู้เรียนต้องพบกับความแตกต่างระหว่างภาษาแม่กับภาษาเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านคำศัพท์ กฎเกณฑ์ และโครงสร้างทางภาษา วิธีการสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ วัฒนธรรมและสังคม การใช้กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนนำมาใช้จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ กลวิธีดังกล่าวแบ่งได้ ดังนี้

2.1 กลวิธีด้านอภิปัญญา (Metacognitive strategies)

2.1.1 การเอาใจใส่ต่อการเรียน (Centering your learning) เช่น การเอาใจใส่กับงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการตั้งใจฟังจนกว่าจะพร้อมแล้วจึงพูด

2.1.2 การจัดการและการวางแผนการเรียน (Arranging and planning your learning) เช่น การค้นหาวิธีการเรียนที่ได้ผล การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ การวางแผนประสงค์ของการทำงานแต่ละชิ้น หรือการวางแผนไว้ล่วงหน้าสำหรับงานที่ได้รับแต่ละชิ้น

2.1.3 การประเมินผลการเรียน (Evaluating your learning) เช่น การควบคุมและตรวจสอบตนเองโดยค้นหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในด้านความเข้าใจ การใช้ภาษา หรือการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของตน

2.2 กลวิธีด้านจิตใจ (Affective strategies)

2.2.1 การลดความวิตกกังวล (Lowering your anxiety) เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การหายใจลึก ๆ การเพ่งหรือทำสมาธิ การใช้ดนตรีเพื่อช่วยลดความตึงเครียดหรือความเครียด หรือการดูภาพยนตร์ตลก

2.2.2 การให้กำลังใจตนเอง (Encouraging yourself) เช่น การพูดชมเชยตนเองเพื่อเสริมแรงในการเรียน หรือ การกล้าลองใช้ภาษาอย่างฉลาดในการพูดหรือเขียน แม้จะพบข้อผิดพลาดบ้างก็ตาม

2.2.3 การตรวจสอบระดับจิตใจและอารมณ์ของตนเอง (Taking your emotional temperature) เช่น การใช้แบบสำรวจเพื่อตรวจสอบความรู้สึก ทศนคติ และแรงจูงใจของตนเองที่มีต่อการเรียนภาษา การเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ภาษาของตนเอง หรือการสนทนากับบุคคลอื่นถึงความรู้สึกของตนเองในการเรียนภาษา เป็นต้น

2.3. กลวิธีด้านสังคม (Social strategies)

2.3.1 การถามคำถาม (Asking questions) เช่น การถาม หรือการขอคำอธิบายเพื่อขอความกระจ่าง การขอให้ผู้พูดย้ำคำพูด หรือพูดซ้ำอีกครั้ง หรือการถามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.3.2 การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Cooperating with others) ได้แก่ การทำงานกับผู้อื่นที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเป้าหมาย

2.3.3 การคำนึงถึงผู้อื่นและแสดงความเข้าใจผู้อื่น (Empathizing with others) ได้แก่ การพัฒนาความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของผู้อื่น และการคำนึงถึงความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดพื้นฐานการวิจัย เรื่อง กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 320 คน จำนวน 8 สาขา คือ 1) สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 2) สาขาวิชาภาษาไทย 3) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 4) สาขาวิชาพลศึกษา 5) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป 6) สาขาวิชาสังคมศึกษา 7) สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา และ 8) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 44 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยทางด้านภาษาอังกฤษดี อันดับสอง รองจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ แต่มีปัญหาในการโต้ตอบและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ ที่ดัดแปลงจาก Oxford's Strategy Inventory for Language Learning Version 7.0 ซึ่งผู้วิจัยได้แปลเป็นภาษาไทยและปรับคำให้เหมาะสมกับบริบท โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีความรอบรู้ในด้านเนื้อหาสาระทางการสอนภาษาอังกฤษ โดยการวัดความสอดคล้องระหว่างข้อความภาษาไทยกับภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม คือ การหาค่า IOC (IOC: Index of Item Objective Congruence) เท่ากับ 0.89

แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็น 6 กลวิธี คือ 1) กลวิธีด้านการจำ (9 ข้อ) 2) กลวิธีด้านปัญญา (14 ข้อ) 3) กลวิธีด้านการจดจำ (6 ข้อ) 4) กลวิธีด้านอภิปัญญา (9 ข้อ) 5) กลวิธีด้านจิตใจ (6 ข้อ) 6) กลวิธีด้านสังคม (6 ข้อ) ระดับการใช้พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลระดับการปฏิบัติแบ่งออกเป็น 5 ระดับตามแบบ Likert Scale ดังนี้

ผู้เรียนมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด	ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00
ผู้เรียนมีการปฏิบัติในระดับมาก	ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50
ผู้เรียนมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50
ผู้เรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อย	ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50
ผู้เรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยแปลแบบสอบถามเป็นฉบับภาษาไทยแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน การหาความตรงเชิงเนื้อหา ที่มีความรอบรู้ในด้านเนื้อหาสาระทางการสอนภาษาอังกฤษ โดยการวัดความสอดคล้องระหว่างข้อความภาษาไทยกับภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม คือ การหาค่า IOC (IOC: Index of Item Objective Congruence)
2. ผู้วิจัยปรับแก้ข้อความภาษาไทยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แล้วจึงพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทาง Google Form
4. เมื่อผู้วิจัยได้รับผลจากการทำแบบสอบถามผ่านทาง Google Form แล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.51–4.50 หมายถึง ระดับมาก
2.51–3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง
1.51–2.50 หมายถึง ระดับน้อย
1.00–1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลของค่า S.D. ดังนี้

มากกว่า 1.75 มีความแตกต่างมาก
1.25–1.75 มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก
น้อยกว่า 1.25 มีความแตกต่างน้อย หรือใกล้เคียงกัน หรือเหมือน ๆ กัน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติกลวิธี 6 ด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การจำ	3.12	0.84	ปานกลาง
2. ปัญหา	2.83	0.94	ปานกลาง
3. การชดเชย	3.25	0.84	ปานกลาง
4. อภิปัญญา	3.24	0.94	ปานกลาง
5. จิตใจ	3.22	0.89	ปานกลาง
6. สังคม	3.12	1.00	ปานกลาง
รวม	3.13	0.79	ปานกลาง

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมการใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายด้านแต่ละด้าน พบว่า ผู้เรียนใช้กลวิธีด้านการชดเชย ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.84) สูงที่สุด รองลงมา คือ กลวิธีด้านอภิปัญญา ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.94) กลวิธีด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.89) ส่วนกลวิธีด้านการจำ ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) และกลวิธีด้านสังคม ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.00) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และกลวิธีด้านปัญหา ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านการจำ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ฉันนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ฉันรู้ (ความรู้เดิม) แล้วกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่เป็นภาษาอังกฤษ	3.44	0.76	ปานกลาง
2. ฉันใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่มาแต่งในประโยคเพื่อให้ฉันจำได้	3.16	0.85	ปานกลาง
3. ฉันเชื่อมโยงเสียงของคำศัพท์ใหม่ กับจินตภาพหรือรูปภาพของคำนั้นเพื่อช่วยจำคำศัพท์	3.16	0.85	ปานกลาง
4. ฉันจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ได้โดยนึกภาพสถานการณ์ที่อาจจะใช้คำนั้น ๆ	3.24	0.92	ปานกลาง
5. ฉันใช้ความคล้องจองของเสียงเพื่อจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ	3.00	0.70	ปานกลาง
6. ฉันใช้บัตรคำศัพท์เพื่อจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ	2.88	0.88	ปานกลาง
7. ฉันใช้ทำทางการแสดงความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ	3.20	0.81	ปานกลาง
8. ฉันทบทวนบทเรียนภาษาอังกฤษบ่อย ๆ	2.96	0.84	ปานกลาง
9. ฉันจำคำศัพท์หรือวลีภาษาอังกฤษใหม่ ๆ ได้โดยการจำจากตำแหน่งที่ปรากฏบนหน้ากระดาษ ตีพิมพ์บนป้ายประกาศหรือบนป้ายเครื่องหมายจราจร	3.04	0.93	ปานกลาง
รวม	3.12	0.84	ปานกลาง

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านการจำ มีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า ผู้เรียนนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ฉันรู้ (ความรู้เดิม) แล้วกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่เป็นภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.44 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และผู้เรียนใช้บัตรคำศัพท์เพื่อจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.88 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านปัญญา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
10. ฉันพูดหรือเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ หลายครั้ง	2.88	0.78	ปานกลาง
11. ฉันพยายามพูดให้เหมือนเจ้าของภาษา	2.80	1.00	ปานกลาง
12. ฉันฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ	3.16	0.98	ปานกลาง
13. ฉันใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ฉันรู้ในวิธีการที่หลากหลาย	3.08	0.81	ปานกลาง
14. ฉันเริ่มการสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ	2.76	0.83	ปานกลาง
15. ฉันดูรายการทีวีภาษาอังกฤษที่พูดเป็นภาษาอังกฤษหรือดูภาพยนตร์ที่มีคนพูดภาษาอังกฤษ	3.12	1.01	ปานกลาง
16. ฉันอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเพลิดเพลิน	2.48	0.91	น้อย
17. ฉันเขียนบันทึก ข้อความ จดหมาย หรือรายงานเป็นภาษาอังกฤษ	2.04	0.84	น้อย
18. ฉันอ่านข้อความภาษาอังกฤษอย่างรวดเร็ว ก่อน จากนั้นกลับไปอ่านอย่างละเอียด	2.72	1.06	ปานกลาง
19. ฉันมองหาคำในภาษาไทยที่คล้ายกับคำศัพท์ใหม่ในภาษาอังกฤษ	3.08	1.01	ปานกลาง
20. ฉันพยายามหารูปแบบประโยคภาษาอังกฤษ	2.88	0.97	ปานกลาง
21. ฉันค้นหาความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยแบ่งคำเป็นส่วน ๆ ตามที่ฉันเข้าใจ	3.24	1.01	ปานกลาง
22. ฉันพยายามไม่แปลคำต่อคำ	2.92	0.99	ปานกลาง
23. ฉันทำการสรุปข้อมูลที่ได้ยินหรืออ่านเป็นภาษาอังกฤษ	2.56	1.00	ปานกลาง
รวม	2.83	0.94	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ย 2.83 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า ผู้เรียนฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.16 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และผู้เรียนเขียนบันทึก ข้อความ จดหมาย หรือรายงานเป็นภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.04 อยู่ในการปฏิบัติในระดับน้อย

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านการชดเชย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
24. ฉันพยายามทำความเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ไม่คุ้นเคย โดยการเดา	3.60	0.64	มาก
25. เมื่อฉันนึกคำศัพท์ไม่ออกระหว่างการสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ ฉันจะใช้ทำท่าทางในการสื่อความหมาย	3.84	0.81	มาก
26. ฉันสร้างคำศัพท์ใหม่ถ้าฉันนึกคำศัพท์ที่ต้องการในภาษาอังกฤษไม่ออก	3.04	0.84	ปานกลาง
27. ฉันอ่านภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องใช้พจนานุกรมหาคำศัพท์ใหม่ทุกคำ	2.68	0.98	ปานกลาง
28. ฉันพยายามเดาว่าคู่สนทนาจะพูดอะไรเป็นภาษาอังกฤษต่อไป	3.00	0.86	ปานกลาง
29. ถ้าฉันนึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ออก ฉันจะใช้คำหรือวลีที่มีความหมายเหมือนกันมาแทน	3.32	0.9	ปานกลาง
รวม	3.25	0.84	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านการชดเชย มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า เมื่อผู้เรียนนึกคำศัพท์ไม่ออกระหว่างการสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ จะใช้ท่าทางในการสื่อความหมายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.84 อยู่ในการปฏิบัติในระดับมาก และผู้เรียนอ่านภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องใช้พจนานุกรมหาคำศัพท์ใหม่ทุกคำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.68 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านอภิปัญญา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
30. ฉันพยายามหาทางใช้ภาษาอังกฤษให้ได้มากที่สุด	3.24	1.01	ปานกลาง
31. ฉันสังเกตเห็นความผิดพลาดของการใช้ภาษาอังกฤษของฉันและนำข้อมูลนั้นมาปรับปรุงเพื่อช่วยให้ฉันพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น	3.4	0.91	ปานกลาง
32. ฉันให้ความสนใจเมื่อมีคนพูดภาษาอังกฤษ	3.48	0.82	ปานกลาง
33. ฉันพยายามหาวิธีที่จะเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น	3.80	0.81	มาก
34. ฉันวางแผนตารางเวลาของฉัน เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการเรียนภาษาอังกฤษ	3.04	0.88	ปานกลาง
35. ฉันมองหาคนที่ฉันสามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษด้วยได้	2.92	1.03	ปานกลาง
36. ฉันหาโอกาสที่จะอ่านภาษาอังกฤษให้ได้มากที่สุด	2.92	1.07	ปานกลาง
37. ฉันมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของฉัน	3.00	1.04	ปานกลาง
38. ฉันคำนึงถึงความก้าวหน้าในการเรียนภาษาอังกฤษของฉัน	3.32	0.90	ปานกลาง
รวม	3.24	0.94	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านอภิปัญญามีค่าเฉลี่ย 3.24 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า เมื่อผู้เรียนนึกพยายามหาวิธีที่จะเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.80 อยู่ในการปฏิบัติในระดับมาก และผู้เรียนมองหาคนที่ฉันสามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษได้ และผู้เรียนหาโอกาสที่จะอ่านภาษาอังกฤษให้ได้มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.92 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านจิตใจ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
39. ฉันพยายามไม่เครียดแม้ว่าฉันรู้สึกกลัวการใช้ภาษาอังกฤษ	3.72	0.84	มาก
40. ฉันให้กำลังใจตัวเองให้พูดภาษาอังกฤษแม้ว่าฉันจะกลัวที่จะทำผิดพลาดก็ตาม	3.48	1.04	ปานกลาง
41. ฉันให้รางวัลตัวเองเมื่อฉันทำภาษาอังกฤษได้ดี	3.28	0.73	ปานกลาง
42. ฉันสังเกตเห็นว่าฉันเครียดหรือกังวลเมื่อฉันเรียนหรือใช้ภาษาอังกฤษ	3.28	0.84	ปานกลาง
43. ฉันเขียนความรู้สึกลงในไดอารีการเรียนภาษาอังกฤษ	2.40	1.04	น้อย
44. ฉันคุยกับคนอื่นว่าฉันรู้สึกอย่างไรเมื่อเรียนภาษาอังกฤษ	3.16	0.85	ปานกลาง
รวม	3.22	0.89	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ย 3.22 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า ผู้เรียนพยายามไม่เครียดแม้ว่าฉันรู้สึกกลัวการใช้ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.72 อยู่ในการปฏิบัติในระดับมาก และผู้เรียนเขียนความรู้สึกลงในไดอารีการเรียนภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.40 อยู่ในการปฏิบัติในระดับน้อย

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการแปลผลและการปฏิบัติ กลวิธีด้านสังคม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
45. ถ้าฉันไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ ฉันขอให้อีกฝ่ายพูดช้าลง หรือพูดอีกครั้ง	3.64	0.90	มาก
46. ฉันขอให้เจ้าของภาษาอังกฤษแก้ไขภาษาเมื่อฉันพูดผิด	3.36	1.07	ปานกลาง
47. ฉันฝึกภาษาอังกฤษกับเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ	2.84	0.94	ปานกลาง
48. ฉันขอความช่วยเหลือจากเจ้าของภาษาที่พูดภาษาอังกฤษ	3.00	1.04	ปานกลาง
49. ฉันถามคำถามเป็นภาษาอังกฤษ	2.76	1.01	ปานกลาง
50. ฉันพยายามเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา	3.12	1.05	ปานกลาง
รวม	3.12	1.00	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติกลวิธีด้านสังคมมีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยรายการ พบว่า ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ ฉันทขอให้อีกฝ่ายช้าลง หรือพูดอีกครั้งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.64 อยู่ในการปฏิบัติในระดับมาก และผู้เรียนถามคำถามเป็นภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในกลวิธีนี้ คือ 2.76 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

กลวิธีการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จากการตอบแบบสอบถามการปฏิบัติกลวิธีทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวม คือ 3.13 คือ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวนนท์ นิลพาณิชย์ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนชาวไทยใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทุกด้านในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ สาธิตา สังข์พงษ์ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชานิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ อรุณี อรุณเรือง และคณะ (2560) ศึกษา เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ระหว่างสาขาวิชาการท่องเที่ยวการโรงแรม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการท่องเที่ยวการโรงแรม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อยู่ในระดับปานกลางในทุกด้านของกลยุทธ์

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลวิธีด้านการชดเชย ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.84) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนยังพอมีคลังคำศัพท์อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงนำมาใช้เดาและสร้างคำใหม่ในการใช้ภาษาอังกฤษเมื่อเกิดปัญหาเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาการใช้และการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจะใช้เวลาความหมาย การสร้างคำใหม่ การใช้คำพ้องความหมาย เพื่อใช้ในการเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้เรียนโดยการเดาอย่างมีหลักการและเหตุผล มีการขอความช่วยเหลือ การเปลี่ยนมาใช้ภาษาแม่ มีการปรับข้อความ และการสื่อด้วยคำอื่นหรือคำเหมือน สามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อย 2 กลวิธี คือ กลวิธีการเดาอย่างฉลาด (Guessing intelligently) และการเอาชนะข้อจำกัดในด้านการพูดและการเขียน (Overcoming Limitations in Speaking and writing) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล โคตรสมบัติ (2545) ได้ศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและต่ำ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาจุลชีววิทยาและชีววิทยา จำนวน 39 คน ผลการวิจัย พบว่า โดยทั่วไปนักศึกษามีการใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษทุกกลุ่มกลยุทธ์ ได้แก่ ใช้กลยุทธ์ชดเชย อยู่ในระดับสูง และใช้กลยุทธ์แก้ปัญหา กลยุทธ์พุทธิปัญญา กลยุทธ์สังคม กลยุทธ์อารมณ์และความรู้สึก และกลยุทธ์ความจำ อยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษสูงและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษต่ำใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ในทุกกลุ่มกลยุทธ์

นอกจากนี้ Yaowadee Jones (2010) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่มีคะแนน O-NET สูงสุด 10 อันดับแรก พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 333 คน ซึ่งเรียนแผนวิทย์คณิต จำนวน 111 คน ศิลปภาษา จำนวน 111 คน และศิลป์คำนวณ จำนวน 111 คน โดยแบ่งนักเรียนในแต่ละแผนออกเป็น 3 กลุ่มตามผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มที่มีการเรียนระดับดีมาก ดี และพอใช้ กลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีการใช้มากที่สุด คือ กลวิธีการชดเชย ข้อบกพร่อง ตามด้วยกลวิธีด้านปัญญา กลวิธีด้านสังคม กลวิธีด้านอุปนิสัย กลวิธีด้านอารมณ์ และกลวิธีด้านการจดจำ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับการซ่อมข้อมูลที่ขาดหายไปโดยผู้สอนมีข้อมูลมาให้ผู้เรียนไม่ครบถ้วน โดยผู้เรียนสามารถใช้วิธีการเดาข้อความที่หายไปจากบริบทต่าง ๆ ได้

สำหรับกลวิธีด้านอุปนิสัย ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.94) เป็นกลวิธีที่นักศึกษาใช้เป็นอันดับที่ 2 เพราะนักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนในวิชาที่ไม่ถนัด จึงต้องมีการจัดการและวางแผนที่ดี เพื่อเป็นการบังคับตนเองและช่วยพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การวางแผนการเรียน การตรวจสอบการเรียน และการประเมินผลการเรียน โดยแบ่งย่อยเป็น 3 กลวิธี ดังนี้ 1) การวางแผนในการเรียน (planning) กลวิธีนี้สามารถแบ่งย่อยได้อีก เช่น การมุ่งสนใจต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอนโดยตรงและไม่สนใจต่อสิ่งรบกวนต่าง ๆ (directed attention) 2) การตรวจสอบการเรียนรู้ (monitoring) ได้แก่ การตรวจสอบความเข้าใจในการฟังหรือการอ่าน การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาพูดและภาษาเขียนของผู้เรียนเอง และ 3) การประเมินผลการเรียน (evaluation) เช่น การตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำในการเรียนภาษาของตนเอง (self-evaluation) (O'Malley and Chamot, 1990) ผู้สอนควรเน้นการสร้างกิจกรรมหรือภาระงานให้ผู้เรียนได้ออกแบบ

วางแผน ใช้ความคิดของตนเอง เช่น การสร้างบทสนทนาแล้วนำบทสนทนาที่ได้ไปสื่อสารกับผู้เรียนคนอื่นเพื่อตรวจสอบหรือประเมินการสื่อความหมายของตนเอง

กลวิธีด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.89) กลวิธีที่ใช้ในการลดความวิตกกังวล การกระตุ้นตนเอง เพราะผู้เรียน ยังมีความวิตกกังวลในรายวิชาภาษาอังกฤษ ไม่ชอบการออกเสียง กลัวว่าจะออกเสียงผิด ไม่สามารถออกเสียงในคำศัพท์ที่ไม่รู้จักได้เลย จึงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อลดความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น การให้กำลังใจตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกส่งผลทางลบต่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีสำคัญ 3 กลวิธี คือ กลวิธีลดความวิตกกังวล (Lowering your anxiety) กลวิธีการให้กำลังใจตนเอง (Encouraging yourself) และกลวิธีการดูแลอารมณ์ตนเอง (Emotional temperature) สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรลดความวิตกกังวลในขณะการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้คำพูดที่ปลอบใจเชิงบวก การสร้างเสียงหัวเราะในชั้นเรียนเพื่อลดความตึงเครียดของนักศึกษา

ส่วนกลวิธีด้านการจำ ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) และกลวิธีด้านสังคม ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.00) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เพราะผู้เรียนสามารถจำโครงสร้าง คำศัพท์ต่าง ๆ ได้มากพอที่จะนำมาใช้พูดหรือสื่อสารภาษาอังกฤษได้แล้วจึงใช้กลวิธีนี้น้อย กลวิธีด้านการจำเป็นการใช้คำสำคัญ การทบทวนคำศัพท์ การใช้ท่าทางประกอบคำอธิบายซึ่ง Krashen (1982) กล่าวว่า การท่องจำประโยคของผู้เรียนนั้นไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ภาษาที่สองโดยตรง เพราะบางครั้งประโยคหรือบทสนทนาที่ท่องจำอาจไม่เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและอาจสื่อสารกันไม่เข้าใจ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนรู้พื้นหรือความรู้ที่มีออกมาใช้ให้ได้ เช่น การเลือกข้อความให้นักศึกษาอ่านโดยมีคำศัพท์ที่เรียนไปแล้วปรากฏอยู่ เป็นการทบทวนคำศัพท์ ซึ่งการสอนในเรื่องของการจำคำศัพท์ ผู้สอนสามารถใช้ บัตรภาพหรือบัตรคำเป็นตัวช่วยได้อีกทั้งการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนเป็นเพื่อนผู้เรียนคนไทยด้วยกันสามารถสื่อสารกันได้ง่ายเข้าใจกันง่าย เพราะมีความรู้ทางภาษาในระดับที่ใกล้เคียงกันจึงไม่ค่อยได้ใช้กลวิธีด้านสังคม กลวิธีนี้เมื่อต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สอดคล้องกับ Khatib et al. (2011) ที่กล่าวว่า การรับรู้ด้านภาษา รับรู้ผ่านการรับรู้ทางสังคม (Sociocultural Perspective) ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เป็นพื้นฐานของการเรียนและพัฒนาภาษาที่สอง Khamkhien (2013) กล่าวว่า ผู้เรียนชาวไทยที่เลือกใช้กลวิธีด้านสังคมในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้เรียนเคยชินกับการเรียนภาษาอังกฤษกับอาจารย์ชาวไทย จึงไม่มีโอกาสได้ติดต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ชาวต่างประเทศ อีกทั้งการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ภาษาไทย ผสมกับการใช้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำในชีวิตประจำวัน สำหรับการจัดการเรียนการสอน ให้มีการฝึกฝนสื่อสารกับผู้เรียนคนอื่นเพื่อใช้กลวิธีด้านสังคมในการสื่อสารและสามารถที่จะใช้คำพูดต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองสื่อสารได้อย่างประสบความสำเร็จ

กลวิธีที่ผู้เรียนใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีด้านปัญญา ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.94) เพราะเป็นการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ ซึ่งผู้เรียนให้ความสำคัญกับวิชาภาษาอังกฤษน้อย และในชีวิตประจำวันของผู้เรียนจะใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการใช้กระบวนการทางสมองในการจัดการข้อมูล การฝึกการเขียนอย่างเป็นระบบ หรือการวิเคราะห์และสร้างโครงสร้าง กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่เกี่ยวกับ กระบวนการทางความคิด เช่น กลวิธีจดบันทึก (note-taking) แม้จะมีการปฏิบัติในการฝึกฝนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ YouTube รวมไปถึงการท่องจำในชั้นเรียน แต่ผู้เรียนก็ไม่ได้ฝึกการปฏิบัติในการเรียนภาษา เพราะผู้เรียนไทยส่วนใหญ่ขาดการใช้ทักษะกระบวนการทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับ ชูติมา วัฒนะศิริ (2561) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ไม่ได้เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ไม่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษธุรกิจเท่าที่ควร และเป็นศัพท์เฉพาะ ทางธุรกิจ ซึ่งอาจส่งผลให้การคิดวิเคราะห์ระดับภาษาที่สองนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดการกับองค์ความรู้ใหม่ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจดบันทึก การสรุปข้อมูลเป็นของตนเอง

ทั้งนี้จากการวิจัย ผู้สอนสามารถนำกลวิธีต่าง ๆ ไปปรับใช้กับนักศึกษาครูโดยเน้นกิจกรรมที่หลากหลายและปรับสัดส่วนการสอนโดยการเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ให้มีสัดส่วนตามความต้องการของนักศึกษาครู เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความชื่นชอบหรือไม่ชอบ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาครูในด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งนักศึกษาครูเมื่อทราบพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของตนเองแล้วจะทำให้ นักศึกษาครูเรียนรู้ภาษาอังกฤษในแบบที่ตรงกับความต้องการของตนเอง สำหรับกลวิธีด้านปัญญาเป็นกลวิธีที่นักศึกษาครูปฏิบัติน้อยที่สุดใน 6 กลวิธี ดังนั้น ผู้สอนควรพิจารณาการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กลวิธีนี้ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งยังไม่เคยมีการวิจัยกับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ในเรื่องนี้มาก่อน และงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นผลการปฏิบัติเป็นรายข้อของผู้เรียนอย่างชัดเจน จากงานวิจัยพบว่า ถึงแม้ผลการวิจัยมีผลในภาพรวมการใช้พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษทั้ง 6 กลวิธี มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นว่ามีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนปฏิบัติในระดับน้อย ในข้อคำถามที่ถาม คือ ฉันอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเพลิดเพลิน และฉันเขียนบันทึก ข้อความ จดหมาย หรือรายงานเป็นภาษาอังกฤษ เป็นข้อที่นักศึกษาปฏิบัติในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน อ่านด้วยตนเอง หรือเขียนบันทึก รายงานเป็นภาษาอังกฤษ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่ค่อยชอบ อาจส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่สนใจการเรียนภาษาอังกฤษ ดังนั้น สิ่งสำคัญของการจัดการเรียนการสอนควรศึกษาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด และสิ่งที่ผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถทำได้ก่อนจัดการเรียนการสอนคือการให้นักศึกษาร่วมวางแผนโดยการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างนี้ประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 44 คน โดยพิจารณาจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยทางด้านภาษาอังกฤษ อันดับสองรองจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ แต่มีปัญหาในการโต้ตอบและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ดัดแปลงจาก Oxford's Strategy Inventory for Language Learning Version 7.0 ซึ่งผู้วิจัยได้แปลเป็นภาษาไทยและปรับคำให้เหมาะสมกับบริบท แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็น 6 กลวิธี คือ 1. กลวิธีด้านการจำ 2. กลวิธีด้านปัญญา 3. กลวิธีด้านการชดเชย 4. กลวิธีด้านอุปนิสัย 5. กลวิธีด้านจิตใจ 6. กลวิธีด้านสังคม พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทั้ง 6 กลวิธี ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เรียงจากมากไปน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลวิธีด้านการชดเชย รองลงมาคือ กลวิธีด้านอุปนิสัย กลวิธีด้านจิตใจ ส่วนกลวิธีด้านการจำ และกลวิธีด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และกลวิธีด้านปัญญาเป็นลำดับสุดท้ายตามลำดับ แต่เป้าหมายของการศึกษาคือเพื่อให้รู้ว่าคุณครูใช้กลวิธีอย่างไร สัดส่วนเท่าไร แต่เมื่อผู้สอนรู้ระดับของการปฏิบัติของนักศึกษาครูแล้วสิ่งที่มีความสำคัญต่อคืออะไร จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้สอดคล้องกับผลการวิจัย การแบ่งสัดส่วนของกลวิธีต่าง ๆ มาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ทำให้ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาครูมากยิ่งขึ้น เพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้แท้จริงแล้วนักศึกษาครูรู้และเข้าใจในกลวิธีต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ อรุณี อรุณเรือง และคณะ (2560, หน้า 44) ที่กล่าวว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่รู้จักและเข้าใจพฤติกรรมการเรียนด้านต่าง ๆ มากนัก ผู้สอนควรแนะนำการใช้กลวิธีต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้รู้จักและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการปรับการสอนโดยดูจากพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเป็นส่วนประกอบด้วย เช่น เมื่อผู้เรียนใช้กลวิธีด้านการชดเชยมากที่สุด ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการเดาข้อความที่หายไปจากบริบทต่าง ๆ ได้

1.2 ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักกลวิธีในการเรียนภาษาที่หลากหลาย เพื่อเลือกใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาษาอังกฤษ ได้ตรงความถนัดของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

2.2 พัฒนาวิธีการสอนสำหรับผู้เรียนที่ใช้กลวิธีแต่ละกลวิธี เช่น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีด้านการจำ

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ คุณะสารพันธ์. (2559). ผลสัมฤทธิ์และกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในค่ายอบรมภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาโททุน สกว. รุ่นที่ 1 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน ลดเวลาเรียนเพิ่ม เยาวรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา.
- กฤษเชาว์ นันทสุตแสง. (2563). ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่ำ. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*, 7(1), 189–203.
- ชุดิมา วัฒนศิริ. (2561). ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 4(1), 101–110.
- นฤมล โคตรสมบัติ. (2546). กรณีศึกษาการใช้กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ. ปริญญาโท ศศ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิวินท์ นิลพาณิชย์. (2560). กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(2), 1–12.
- สาธิตา สังข์พงษ์. (2564). การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 12(3), 37–52.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.
- อรุณี อรุณเรือง รพีพรรณ สุธาปัญญกุล และภาวิณี อุ้นวัฒนา. (2560). กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ระหว่าง สาขาวิชาการท่องเที่ยวการโรงแรม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนคล ครั้งที่ 9 (9th RMUTNC) และการประชุมวิชาการนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 8 (8th RMUTIC). 8 สิงหาคม 2560 หน้า 37–45. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- Brown, H. (1989). *Principal of language learning and teaching*. (3rded). Cambridge: Prentice Hall International (London) Ltd.
- Khamkhien, A. (2013). Roles of English as an international language on learning strategies among Japanese and Thai learners. *Journal of Teaching and Education*, 2(2), 473–483.
- Khatib, M., Hassanzadeh & M., Rezaei, S. (2011). Vocabulary Learning Strategies of Iranian Upper-Intermediate EFL Learners. *International Education Studies*, 4(2), 144–152.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: what every teacher should know*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
- _____. (1992/1993). Language learning strategies in a Nutshell: Update and ESL suggestions. *TESOL Journal*, 2, 18–22.
- O'Malley, J.M. & Chamot, A.U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press
- Wenden, A & Rubin, Joan. (1987). *Learner Strategies in Language Learning*. New Jersey: Prentice Hall.
- Willing, Ken. (1989). *Teaching How to Learn: Learning Strategies in ESL*. Sydney: National Centre for English Language Teaching and Research.
- Yaowadee Jones. (2010). A Study of English Learning Strategies Used by Matthayomsuksa 6 Students of the Top Ten O-Net Scoring Schools. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 2(4), 138–152.

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ MARKETING COMMUNICATION STRATEGY OF PRODUCTS FOR ELDERLY

รัฐวิชัย สิริอมรสิทธิ์ และ โสภาค พาณิชพาพิบูล*

Rattthavith Siriamornsith and Sopark Panichpapiboon*

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร 10400

School of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok 10400, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: sopark_pan@utcc.ac.th

รับบทความ 24 กุมภาพันธ์ 2566 แก้ไขบทความ 7 กรกฎาคม 2566 ตอบรับบทความ 12 กรกฎาคม 2566 เผยแพร่บทความ มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มแรก ได้แก่ นักกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กลุ่มที่สอง ได้แก่ นักวิชาการ และกลุ่มที่สาม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ คือ ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการใช้สื่อ ความต้องการ และสุขภาพ โดยพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ มีความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพ ใช้งานสื่อร่วมสมัยพร้อม ๆ กับการเปิดรับสื่อดั้งเดิม โดยใช้สื่อเหล่านี้เพื่อเสริมความรู้ ฆ่าเวลา หาความบันเทิง และเชื่อมโยงทางสังคม นอกจากนี้ยังมีวิธีการเปิดรับสารที่สอดคล้องกับวัย สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ในเรื่องที่กำลังสื่อสาร มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อสาร มีความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตและความต้องการเปิดรับสารของผู้สูงอายุ และมีบุคลิกลักษณะทางการสื่อสารที่ดี ด้านเนื้อหาจะต้องมีความเข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน มีวิธีการเล่าเรื่องและเนื้อหาที่ชวนให้ติดตาม สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก และมีความน่าเชื่อถือ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ควรใช้ข้อความขนาดใหญ่ เนื้อหาไม่มาก ใช้สีสดใสดึงดูดใจ มีภาพประกอบ และการออกแบบเรียบง่าย ส่วนช่องทางในการสื่อสาร ใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ Line Facebook และ Youtube และสื่อดั้งเดิมโดยใช้โทรทัศน์เป็นหลัก

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด, ผลิตภัณฑ์, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The research aimed to 1) investigate factors concerning the marketing communication of products for the elderly, and 2) examine the marketing communication strategy of products for the elderly. The qualitative method employed in this research was an in-depth interview with ten key informants residing in Bangkok. The first group of experts comprised aging wellness experts; the second group consisted of academics, and the third group was communication specialists.

The findings revealed that factors concerning the marketing communication of products for the elderly included demographic characteristics, media use behaviors, needs, and health conditions. The media use behaviors of the elderly focused on health-related content, encompassing both contemporary media and traditional media. They utilized these media platforms to enhance their knowledge, pass time, seek entertainment, maintain social relations, and access information that was relevant to their age group. For the marketing communication strategy of products for the elderly, the senders in the communication process must be knowledgeable in what they communicate, following the communication objectives, the elderly's lifestyle, and needs for receiving information. The senders should also be good communicators. The content must be comprehensible, with clear examples, persuasive storytelling approaches, and attractive content that fosters direct communication, evoking emotion, and trust. The content presentation should feature large font sizes with fewer details, colorful and engaging

messages, and illustrations with simple designs. Marketing communication channels targeting the elderly should focus on online platforms, especially Line, Facebook, and YouTube. Despite this, traditional media, like televisions remains a popular choice.

Keywords: Marketing Communication Strategies, Products, Elderly

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ได้มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรไทย ตั้งแต่การโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อการทำงาน มีคนโสดมากขึ้น คู่สมรสมีบุตรน้อยลง ตลอดจนการก้าวสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) (พัชราพรรณ กิจพันธ์, 2561) ดังนั้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ว่าโครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุว่าประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 4 ของประชากร และเป็นสังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์แบบภายในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551-2571 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.1 เป็นร้อยละ 23.5 หรือ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ (วิภาส ทองสุทธิ์, 2559) ภาครัฐจึงกำหนดมาตรการเตรียมความพร้อมในการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป สำหรับในประเทศไทยในปี 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุ 12,698,362 คน หรือประมาณร้อยละ 19.21 จากประชากรทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชาย จำนวน 5,622,074 คน และ ผู้สูงอายุเพศหญิง จำนวน 7,076,288 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

ทั้งนี้ผลกระทบในแง่ของการตลาดจากการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย คือ ผู้สูงวัยจำนวนมากนี้ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่นักการตลาด นักสื่อสารทางการตลาด และนักโฆษณาไม่ควรมองข้าม เนื่องจากเป็นกลุ่มตลาดที่มีกำลังซื้อสินค้าและบริการรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้นักสื่อสารจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับการตลาดผู้สูงอายุด้วยกลยุทธ์และกลวิธีทางการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการใช้สื่อผู้สูงอายุนั้น โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อเปิดรับข่าวสาร เพื่อความบันเทิง และเพื่อประโยชน์ในการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ความต้องการข่าวสารด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ด้านกฎหมาย การเงิน ข้อมูลประกันชีวิต ทรัพย์สิน บ้านพักที่อยู่อาศัย เหตุการณ์ และความเคลื่อนไหวในต่างประเทศ (พนม คลีฉายา, 2555) รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุด้วย

การศึกษานี้จึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุไทย อันจะช่วยส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถในการรับรู้สื่อของผู้สูงอายุ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย และใช้ในการต่อยอดในการสร้างแผนกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลยุทธ์การออกแบบสารที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักสื่อสารทางการตลาดสามารถนำไปสร้างสารใช้ในการเสนอผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่มีคุณประโยชน์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด หมายถึง ลักษณะทางประชากร ช่องทางการสื่อสารการตลาด พฤติกรรมการเปิดรับการสื่อสารการตลาด และลักษณะรูปแบบเนื้อหา

การสื่อสารการตลาด หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่สื่อความหมาย สร้างความเข้าใจ ตลอดจนสร้างการยอมรับระหว่างสินค้าและผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ทางการตลาด

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด หมายถึง การวางแผนการสื่อสารการตลาด ตั้งแต่การเลือกผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร

ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรทั้งเพศหญิง และเพศชาย อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ จันทนา สารแสง (2561) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในด้านต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ทางสังคม ซึ่งมีการให้ความหมายของผู้สูงอายุนี้เพื่อเป็นการกำหนดช่วงอายุที่ผู้สูงอายุให้มีโอกาสเริ่มได้รับสิทธิต่าง ๆ จากทางราชการด้วย

ในขณะที่ สุรจิตต์ วุฒิกุลณ์ พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง และไพศาล สรรสวัสดิ์ (2557) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป สภาพความเสื่อมของคนเรานั้นจะมีได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น กรรมพันธุ์อาหารอาชีวะ สภาพความเป็นอยู่ดินฟ้าอากาศถิ่นที่อยู่อาศัยโรคภัยไข้เจ็บตลอดจนจิตใจ และอารมณ์ร่วมด้วยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น "สังคมผู้สูงอายุ" องค์การสหประชาชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society หรือ Aging society) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) และระดับ สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged society)

นอกจากนี้ ชมพูนุท พรหมภักดี (2556) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หรือบางคนเรียกว่า ผู้สูงวัย เป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวเลขของอายุว่ามีอายุมากโดยนิยมนับตามอายุตั้งแต่แรกเกิด (Chronological age) หรือทั่วไปเรียกว่า คนแก่ หรือคนชรา โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรืออยู่ในวัยชรา และให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุชำรุดทรุดโทรม นอกจากนั้นยังมีการเรียก ผู้สูงอายุว่า ราษฎรอาวุโส (Senior citizen)

กล่าวโดยสรุป ความหมายของผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัย คือ เพศหญิงหรือชายที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เคยบ่มพร้อมไปด้วยความรู้และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ สามารถแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และระดับสังคมสูงวัยระดับสุดยอด

การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ

วัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยตามกาลเวลา ดังนั้น วัยสูงอายุจึงเป็นวัยที่ต้องใส่ใจสุขภาพของร่างกาย และจิตใจสูงกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งนี้สามารถจำแนกการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุได้ 3 ด้าน คือ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561)

1. ด้านร่างกาย ระบบต่าง ๆ ทำงานได้ลดลง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมถอยลงดังนี้ ร่างกายภายนอก ผิวหนังเหี่ยวย่น มีกระดูกบางเปลี่ยนเป็นสีเทาหรือสีขาว หลังโก่ง เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าลง กำลังน้อยลง อวัยวะรับความรู้สึกจะเป็นอวัยวะอันดับแรก ๆ ที่เสื่อม เช่น ผื่นงูสวัดแดงในหูข้างเดียว ทำให้ได้ยินเสียงไม่ชัดเจน หรือการเปล่งเสียงของผู้สูงอายุจะไม่มีพลัง เนื่องจากกระดูกอ่อนบริเวณกล่องเสียงแข็งตัวและขาดความยืดหยุ่น ขณะที่การบดเคี้ยวลำบากขึ้นเพราะเหงือกกร่น รากฟันโผล่ฟันขอบเหงือก ทำให้ฟันผุและเสียวฟันได้ง่าย รวมไปถึงกระดูกที่กระดูกอ่อนและกล้ามเนื้อที่ลีบเล็กลง

2. ด้านจิตใจที่พบบ่อยในวัยสูงอายุ เช่น การรับรู้ ซึ่งผู้สูงอายุมักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเอง จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ หลง ๆ ลืม ๆ และชอบย่ำคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยากเพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีอาการซึมเศร้า หงุดหงิด ขี้ระแวง วิตกกังวล โกรธง่าย เอาแต่ใจตนเอง มักจะคิดซ้ำซาก ลังเล หวาดระแวง หมกมุ่นเรื่องของตนเอง ทั้งเรื่องในอดีตและอนาคต กลัวลูกหลานทอดทิ้ง รวมถึงสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผู้สูงอายุมักสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น

3. ด้านสังคม ได้แก่ ภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคม อีกทั้งคนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้สูงอายุมีสมรรถภาพ และความสามารถลดน้อยลง จึงไม่ให้ความสำคัญหรือใส่ใจมากนัก นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้นำครอบครัว กลายเป็นเพียงผู้อาศัยหรือเป็นสมาชิกของครอบครัวเท่านั้น และเมื่อสมรรถภาพร่างกายลดลง ทำให้ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองหรือกิจวัตรประจำวันเป็นไปได้ยากลำบาก จะส่งผลกระทบต่อจิตใจ เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง หดหู่กับสภาพตัวเอง อีกทั้งยัง ทำให้ผู้สูงอายุไม่กล้ามีสังคมหรือมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ สามารถจำแนกการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย อาทิ ผิวหนังเหี่ยวย่น มีกระดูกบางเปลี่ยนเป็นสีเทาหรือสีขาว หลังโก่ง เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าลง กำลังน้อยลง 2) ด้านจิตใจ อาทิ

จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ หลง ๆ ลืม ๆ และชอบย่ำคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้อะไรใหม่ได้ยาก และ 3) ด้านสังคม อาทิ เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง หดหู่กับสภาพตัวเอง

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความเปลี่ยนแปลงตามสภาพร่างกาย จิตใจและสังคม แต่กลุ่มผู้สูงอายุคือกลุ่มที่มีความสนใจและมีกำลังซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

พฤติกรรมและผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมและผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ เป็นการนำพฤติกรรมและผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้สูงอายุมากำหนดเพื่อการทำตลาด ทั้งนี้ ธนาคารกสิกรไทย (2561) ทำการศึกษา เรื่อง ตลาดผู้สูงวัยชุมชน SME ไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาดูแลสุขภาพยามเจ็บป่วยแล้ว เช่น เบาหวาน เบาจิต โรคทางสมอง เป็นต้น สาเหตุอื่น ๆ เช่น ความผิดปกติทางจิตใจ เป็นต้น

2. ค่าใช้จ่ายด้านการนวดสปาแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยกลางคน ผู้ที่มาพบแพทย์ด้วยอาการปวดหลัง ปวดคอหรือปวดเอวมักกว่าครึ่งมักเกิดจากกล้ามเนื้ออักเสบหรือการเจ็บบริเวณเส้นเอ็น สาเหตุหลักของอาการปวดหลังปวดเอวในผู้สูงอายุ ได้แก่ ความผิดปกติของกระดูกสันหลังตั้งแต่กำเนิด เช่น หลังคด หลังแอ่น การเสื่อมสภาพของกระดูกสันหลังและข้อจากวัยที่สูงขึ้น เช่น อาการ กระดูกสันหลังหรือหมอนรองกระดูกสันหลังที่เอวอกหรือเคลื่อน กดทับเส้นประสาท ขาดการออกกำลังกายหรือมีการเคลื่อนไหวที่จำกัด การใช้กิริยาท่าทางต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันไม่ถูกต้อง เช่น นั่ง ยืน นอน ใส่รองเท้าส้นสูงมากเกินไป นั่งทำงานนานเกินไป นอนที่นอนนุ่มหรือแข็งเกินไป (ภรณ์ ตั้งสุรัตน์ วิมลฤดี พงษ์หิรัญญ์, 2558)

3. ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายอ่อนแอ ควรกินผักผลไม้ทุกวัน หมู่มือ และพยายามกินให้หลากหลาย ชนิดไม่ซ้ำกัน จะทำให้ได้รับสารอาหารครบถ้วน

4. ค่าใช้จ่ายการใช้บริการในสถานดูแลผู้สูงอายุ กรณีที่ลูกหลานไม่สามารถทำงานมาดูแลผู้สูงอายุในชีวิตประจำวัน ได้อาจต้องพิจารณาหาผู้ช่วยในการดูแล

5. ค่าใช้จ่ายด้านสนนทานการ เพื่อความผ่อนคลายต่าง ๆ เช่น การซื้อทัวร์ท่องเที่ยว โดยเฉพาะทัวร์ไหว้พระ/ทำบุญ รongลงมา คือ การจัดเลี้ยงสังสรรค์/ซื้อสินค้า

ทั้งนี้จะเห็นว่า ความสนใจในผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุมีความครอบคลุมทั้งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การนวดสปาแพทย์แผนไทย การซื้อสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การใช้บริการในสถานดูแลผู้สูงอายุ และด้านสนนทานการ ซึ่งความสนใจในผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่นักการตลาดสามารถสร้างกลยุทธ์ทางการสื่อสารเพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ จำแนกผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าและบริการด้านสุขภาพเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุไทย เช่น สินค้าที่ดูแลร่างกายและผิวพรรณประเภทออร์แกนิก อาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ อุปกรณ์และเครื่องออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ แปรงสีฟันที่มีขนอ่อนนุ่ม และผลิตภัณฑ์ติดฟันปลอม เติงยนอน โต๊ะ เก้าอี้ที่ปรับระดับได้ อุปกรณ์หยิบจับ ไม่เท่าที่สามารถบอกตำแหน่งที่อยู่ของผู้ใช้ได้ เก้าอี้เลื่อนไฟฟ้าหรือลิฟต์ในบ้าน เป็นต้น และ 2) ประเภทบริการ อาทิ การนวดแผนโบราณ ธุรกิจบริการรถเช่า บ้านพักคนชรา การดูแลคนสูงอายุแบบรายวัน และระยะยาว ธุรกิจขนส่งและอำนวยความสะดวก สถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่ ธุรกิจรับส่งของ ธุรกิจช่างเบ็ดเตล็ดประจำบ้าน เป็นต้น

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด

การสื่อสารการตลาด คือ กิจกรรมทางการตลาดที่สื่อความหมาย สร้างความเข้าใจ ตลอดจนสร้างการยอมรับระหว่างสินค้าและผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ทางการตลาด โดยปัจจุบันแนวคิดด้านการสื่อสารการตลาดที่ได้ถูกนำมาใช้มากที่สุดก็คือ แนวคิดด้านการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ (Integrated Marketing Communication-IMC) ซึ่งเป็นการนำเครื่องมือสื่อสารการตลาดหลากหลายรูปแบบมาผสมผสานกันให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง (จุติพร ปริญญากุล, 2558)

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด (Marketing Communication Strategy)

ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ (2545) กล่าวถึงการกำหนดกลยุทธ์ทางการสื่อสารการตลาดว่า มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการประกอบไปด้วย

1. ความสามารถในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์นับได้ว่าเป็นปัจจัยแรกที่สามารถตัดสินได้ว่าธุรกิจมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ได้จากการบริหารงานของธุรกิจว่าสามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ซึ่งจะต้องทำการสื่อสารไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน

2. ผลงานในอดีตเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความน่าเชื่อถือในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์กรซึ่งในองค์กรที่มีการดำเนินงานมาอย่างยาวนานมักจะได้เปรียบในแง่ของการสร้างภาพพจน์เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้การดำเนินงานในอดีตเป็นตัวตัดสินความสามารถ

3. การสื่อสารขององค์กร การสื่อสารภายในขององค์กรเป็นการสื่อสารในรูปแบบแนวนอน (Horizontal Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างหัวหน้า เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติการที่อยู่ในระดับเดียวกันและการสื่อสารในแนวตั้ง (Vertical Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารจากระดับบนลงล่าง หรือจากระดับล่างขึ้นบน ซึ่งเป็นการสื่อสารที่อาจอยู่ในรูปแบบของคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา หรือการรายงานของฝ่ายปฏิบัติงานนอกจากนี้ยังต้องทำการสื่อสารไปยังภายนอกด้วย โดยองค์กรจะต้องออกแบบการสื่อสารให้มีความดึงดูดใจ สร้างการรับรู้ ตลอดจนสร้างให้เกิดพฤติกรรมต่อผู้รับสารให้ตรงตามวัตถุประสงค์

4. ความน่าเชื่อถือของคณะผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งเนื่องจากผู้บริหารเปรียบเสมือนหน้าตาขององค์กร หากผู้บริหารมีความน่าเชื่อถือ มีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ในเชิงบวกก็จะส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือและเลื่อมใสศรัทธา

นอกจากนั้น Kliatchko (2020) ได้เสนอแนะ 4 เสาหลักของกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 2) การออกแบบเนื้อหาในการสื่อสารการตลาดที่เกิดจากความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมายและตลาด 3) การกำหนดช่องทางการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นช่องทางแบบดั้งเดิมหรือช่องทางใหม่ ๆ หลากหลายช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงและมีประสิทธิภาพมากที่สุด 4) การตั้งเป้าหมายของการสื่อสารการตลาด โดยเฉพาะการตอบสนองเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร

การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ใช้แนวคิดการสื่อสารตามทฤษฎี “SMCR” ของ David K. Berlo (1960) เป็นตัวกำหนด ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender) หรือแหล่งสาร (Source) คือ ผู้ทำหน้าที่ในการส่งสาร เช่น พรินเตอร์ พิกเจอร์ Influencer เป็นต้น

2. สาร (Message) คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณลักษณะของเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

3. ช่องทาง (Channel) คือ ช่องทางการสื่อสารที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น และสื่อใหม่ คือสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook Youtube Line Application เป็นต้น

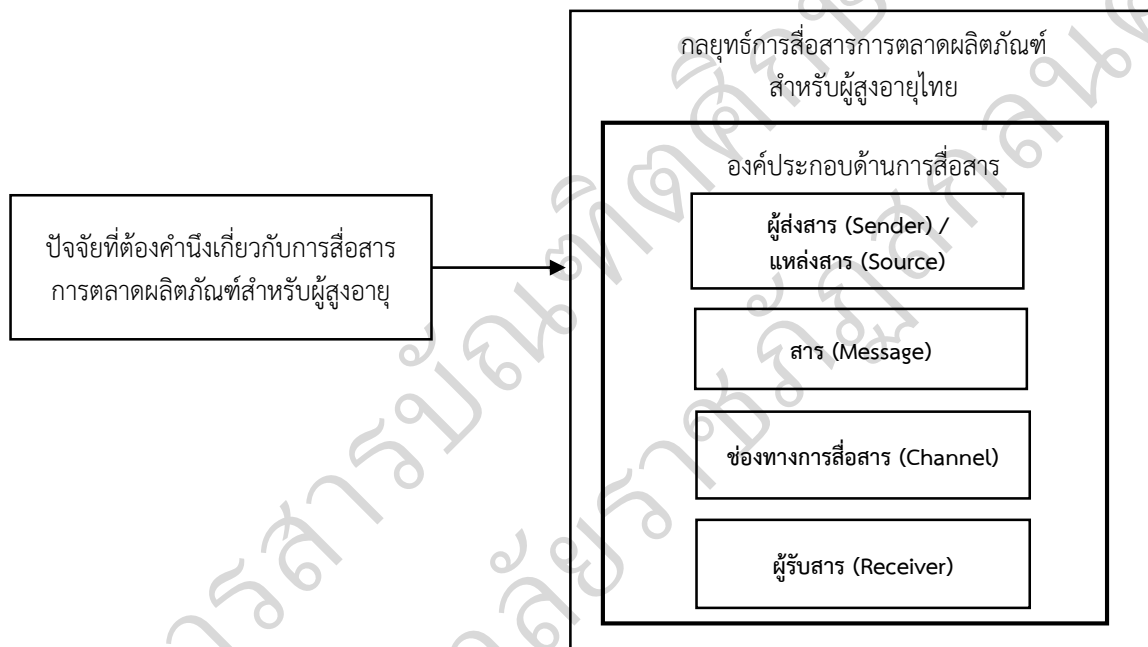
4. ผู้รับสาร (Receiver) คือ ผู้สูงอายุที่มีความต้องการรับข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้กลยุทธ์การสื่อสาร สามารถใช้แนวคิดเรื่อง แรงจูงใจในสาร มาช่วยในการออกแบบสารให้มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุได้ โดย Hovland, Janis, and Kelly (1953) ได้เสนอว่า แรงจูงใจในสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ ความสามารถ (Competence) หรือความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ ซึ่งแรงจูงใจในสาร (Message Appeals) เป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมให้ผู้รับสารแสดงออกถึงความต้องการ หรือโน้มน้าวโดยสิ่งจูงใจเพื่อให้เกิดการกระทำใด ๆ ตรงตามวัตถุประสงค์ของสารนั้น ๆ แรงจูงใจในสาร มี 6 วัตถุประสงค์ ดังนี้ (สุภาพร นิทานนท์, 2559)

1. จูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals) ซึ่ง ความกลัวในระดับต่ำมีผลต่อการโน้มน้าวใจได้มากกว่าความกลัวในระดับสูงเพราะหากความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารจะเกิดความกระวนกระวายใจ และแทนที่ผู้รับสารจะสนใจสาร ผู้รับสารจะสนใจในความกระวนกระวายใจของตัวเองแทน

2. จูงใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) นักวิจัยได้ทำการทดลอง พบว่า สารที่ใช้อารมณ์จะสามารถโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ซึ่งการจูงใจโดยใช้อารมณ์ มีวิธีการดังต่อไปนี้ (อรรรพ เรื่องกลปวงค์ และสรวรรณ เรื่องกลปวงค์, 2558) การใช้ภาษาที่ใช้อารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์ต่าง ๆ การเชื่อมโยงความคิดใหม่กับความคิดเก่า การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ การทำให้วัจนสาร และอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร ทั้งนี้ ผู้ส่งสารควรมีคุณลักษณะ ได้แก่ ความเป็นเพื่อนสูง สุภาพ น่าคบหา ยุติธรรม ร่าเริง ไม่ขัดคอใคร เป็นมิตร ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อ มีประสบการณ์ ด้านใดด้านหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่การงาน มีความสามารถ ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี (ศุภเชษฐ์ เศรษฐโชติ, 2560)

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals) วิธีนี้ผู้ส่งสารจะสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร แล้วจึงเขียนหรือพูดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสารพร้อมทั้งนำเสนอวิธีการแก้ไขด้วย
4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals) วิธีการนี้เป็นการโน้มน้าวใจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความเครียด ซึ่งอาจทำได้โดยการเขียนประชดประชันเพื่อสร้างอารมณ์ขัน สนุกสนาน ตลก (เสกสรรค์ รอดกสิกรรม, 2558)
5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (Rewards as Appeals) โดยปกติแล้ว สารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารจะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับผู้รับสาร ยิ่งสารมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจจากผู้รับสารได้มาก
6. จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) แท้จริงแล้วจุดจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมาแล้วถือเป็นแรงจูงใจ แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนา และค่านิยมต่าง ๆ เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการผู้สูงอายุซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป นักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการสื่อสารการตลาดมากกว่า 5 ปีขึ้นไป และนักสื่อสารการตลาด เช่น ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเอเจนซีโฆษณาและการสื่อสารการตลาดที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งประกอบด้วยแนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและมีการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

วิธีรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์ โดยการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยมีแนวคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความเหมือน ความต่างของข้อมูล และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลด้วยรูปแบบบรรยายพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ สามารถจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ และสุขภาพของผู้สูงอายุ

1.1 ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ

ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกัน สามารถจำแนกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้ เช่น การจำแนกตามบุคลิกภาพส่วนบุคคล ช่วงอายุ ลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิต (life Style) ความชื่นชอบและความสนใจ ลักษณะของเศรษฐกิจและสังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้ความต้องการรับสารที่แตกต่างกันออกไป

1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

ควรคำนึงถึงพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ไม่เพียงแต่การเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อดั้งเดิมเท่านั้น แต่ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ Facebook และ Line จากการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากมีความสะดวกสบายและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ทั้งนี้การเลือกใช้สื่อจะต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและการเปิดรับของผู้สูงอายุด้วย

1.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุมีความสำคัญเนื่องจากมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร รวมทั้งวิธีการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ต้องการการสื่อสารด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ มีความจริงใจ มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย รวมทั้งใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย

1.4 สุขภาพของผู้สูงอายุ

สุขภาพของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญต่อการออกแบบวิธีการนำเสนอสาร เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีข้อจำกัดด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้ต้องออกแบบสารอย่างเหมาะสม เช่น ไม่มีตัวหนังสือมากเกินไป มีขนาดและรูปแบบตัวหนังสือที่อ่านง่าย หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น มีแว่นขยาย มีเครื่องช่วยฟังเพื่อให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ

2.1 ผู้ส่งสารสำหรับผู้สูงอายุ (Sender)

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ควรเลือกลักษณะของผู้ส่งสารที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ผู้ส่งสารมีความรู้ในเรื่องที่กำลังสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตและความต้องการเปิดรับสารของผู้สูงอายุ และผู้ส่งสารมีบุคลิกลักษณะทางการสื่อสารที่ดี โดยผู้ส่งสารมีความรู้ในเรื่องที่กำลังสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตและความต้องการเปิดรับสารของผู้สูงอายุ ผู้ส่งสารมีบุคลิกลักษณะทางการสื่อสารที่ดี

2.2 เนื้อหาการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุ

เนื้อหาการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 คุณลักษณะของเนื้อหา คุณลักษณะของเนื้อหา คือ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในแง่ของการสื่อความหมาย และกลวิธีที่ใช้ในการร้อยเรียงข้อมูลที่ต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร ได้แก่ เข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน มีวิธีการเล่าเรื่องและเนื้อหาที่ชวนให้ติดตามสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก และน่าเชื่อถือ

2.2.2 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเป็นวิธีการนำเสนอที่ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นได้ผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ มีองค์ประกอบของข้อความ สี รูปภาพ และการออกแบบที่มีความเหมาะสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ข้อความใหญ่ เนื้อหาไม่มาก**ด้านการนำเสนอข้อความ ขนาดของตัวหนังสือใหญ่ ใช้รูปแบบตัวอักษรที่อ่านง่าย ชวนให้ติดตาม มีปริมาณของตัวหนังสือและการจัดหน้าที่ไม่มากจนเกินไป ไม่พยายามอัดเยียดข้อมูลใส่ลงไปในทั้งหมด โดยใส่เฉพาะเนื้อหาที่เป็นคำสำคัญ หรือข้อความสำคัญเท่านั้น

2. **ใช้สีสดใสดึงดูดใจ**การเลือกใช้สี ควรเป็นสีที่ดึงดูดความสนใจ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า สามารถใช้สีที่มีความสดใส ทำให้ภาพและข้อความโดดเด่น กระตุ้นดึงดูดใจ ทำให้เกิดความสนใจ รู้สึกตื่นเต้น และกระฉับกระเฉง และในขณะเดียวกัน การเลือกใช้สีจะต้องเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างจากวัยอื่น ๆ

3. **มีภาพประกอบ**การนำเสนอเนื้อหาควรมีภาพประกอบเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ จะต้องเป็นภาพที่มีความเหมาะสม ไม่เป็นภาพที่ดูรุนแรงจนเกินไป

4. **การออกแบบเรียบง่าย** การออกแบบคือการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งข้อความ สี ภาพประกอบ เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ทางการสื่อสาร ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ควรมีความเรียบง่าย เข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้จะต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับแพลตฟอร์มที่ใช้เพื่อการสื่อสารด้วย เนื่องจากแต่ละแพลตฟอร์มจะมีเงื่อนไขและ ข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกัน เช่น การจำกัดปริมาณตัวอักษร รูปแบบการนำเสนอภาพและข้อความ ลักษณะภาพที่ไม่สามารถเผยแพร่ได้ เป็นต้น จึงจะต้องออกแบบให้มีความเหมาะสมกับเงื่อนไขของแพลตฟอร์มนั้น ๆ

2.3 ช่องทางในการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุ (channel)

ปัจจุบันความนิยมในการใช้สื่อออนไลน์มีอย่างแพร่หลายและเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มต่าง ๆ สามารถใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้ และในขณะเดียวกันสื่อดั้งเดิมอย่างโทรทัศน์ ก็ยังคงเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุใช้งาน

2.3.1 **สื่อออนไลน์** สื่อออนไลน์ เป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถใช้ส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้สูงอายุได้ ซึ่งผู้สูงอายุหันมาใช้สื่อออนไลน์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ หรือใช้เพื่อการอำนวยความสะดวก ข้อดีของการใช้สื่อออนไลน์คือ ลงทุนน้อย และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสารได้ในปริมาณมากไม่เพียงแต่การใช้งานผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็ได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน

2.3.2 **สื่อดั้งเดิม** สื่อดั้งเดิมที่ผู้สูงอายุใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารคือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งยังสามารถใช้เป็นสื่อหลักได้

2.4 ผู้รับสาร (Receiver) พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย มีความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพ สื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ การใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ทหาความรู้และเชื่อมโยงทางสังคม

2.4.1 **มีความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพ** พฤติกรรมการสื่อสารของผู้สูงอายุมีความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความสนใจเนื้อหาด้านการเมือง และวงการบันเทิง ซึ่งผู้สูงอายุจะเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การสื่อสารในประเด็นด้านสุขภาพยังสะท้อนให้เห็นถึงการส่งต่อความห่วงใยระหว่างคนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันด้วย

2.4.2 **ใช้งานสื่อร่วมสมัย** ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วย Line และ Facebook

2.4.3 **เปิดรับสื่อดั้งเดิม** แม้ว่าจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังคงนิยมใช้สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุซึ่งเป็นสื่อดั้งเดิมอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่อยู่ในต่างจังหวัด

2.4.4 **เสริมความรู้ ฆ่าเวลา ทหาความบันเทิง และเชื่อมโยงทางสังคม** พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ มีสาเหตุเพื่อเสริมความรู้ ฆ่าเวลา ทหาความบันเทิง และเชื่อมโยงทางสังคม โดยมีพฤติกรรมการใช้ Youtube เพื่อหาความรู้และความบันเทิง เนื่องจากสามารถเลือกเนื้อหาได้เองตามความสนใจ โดยผู้สูงอายุมักจะใช้สื่อเป็นเพื่อนเพื่อฆ่าเวลา นอกจากนี้ยังใช้เพื่อการเชื่อมโยงทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนและคนในครอบครัว

2.4.5 **มีวิธีการเปิดรับสารที่สอดคล้องกับวัย** มีวิธีการการเปิดรับสารที่สอดคล้องกับวัยคือจะเลือกรับสารที่สามารถถึงได้ง่าย และปราศจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย เช่น ขอบฟุ้ง หรือดู มากกว่าการอ่าน เนื่องจากมีข้อจำกัดปัญหาทางด้านสายตา นอกจากนี้ยังไม่ชอบความเปลี่ยนแปลง สามารถรับชม รับฟัง รายการหรือประเด็นที่อยู่ในความสนใจได้ต่อเนื่องยาวนาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุทำให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญหลากหลายด้าน ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเพื่อขับเคลื่อนด้านการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุได้ในอนาคต โดยสิ่งที่ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารกับผู้สูงอายุ ประการสำคัญ คือ ต้องมีความเข้าใจลักษณะของผู้สูงอายุจึงจะสามารถออกแบบสารที่ตรงกับความต้องการได้ นอกจากนี้วิธีการสื่อสารจะต้องใช้ความสุภาพ จริงใจ มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้ส่งสารจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีความแตกต่าง

หลากหลายในด้านประชากร เช่น การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุตาม Life style วิธีการดำเนินชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุจะช่วยให้ออกแบบการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ควรจำแนกให้ชัดเจนว่ากำลังสื่อสารกับผู้สูงอายุกลุ่มใด มีการจัดแบ่งตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม หรือตามความสนใจ ในขณะเดียวกันควรคำนึงถึงช่องทางการสื่อสาร ซึ่งผู้สูงอายุในปัจจุบันมีการรับข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ Facebook และ Line ส่วนด้านเนื้อหาจะต้องมีความสอดคล้องกันกับความต้องการของผู้สูงอายุ และคำนึงข้อจำกัดด้านสุขภาพ เพื่อให้การออกแบบสารมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุมากที่สุด

นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้ส่งสารที่มีความเหมาะสม ได้แก่ ผู้ส่งสารมีความรู้ในเรื่องที่กำลังสื่อสารเป็นอย่างดี เช่น การใช้บุคลากรทางการแพทย์ในการสื่อสารเรื่องสุขภาพ หรือให้นักวิชาชีพด้านต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถสามารถให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะตามความถนัดและความสนใจได้ นอกจากนี้ผู้ส่งสารควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อสาร เช่น เพื่อการให้ความรู้ เพื่อการสร้างทัศนคติที่ดี เป็นต้น ในขณะเดียวกันผู้ส่งสารจะต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตและความต้องการเปิดรับสารของผู้สูงอายุด้วย โดยมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีลักษณะการเข้าถึงและการเปิดรับสื่อที่ใกล้เคียงกัน สามารถเป็นคนทั่วไปที่มีหรือเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังและมีความสุขในการใช้ชีวิตที่สามารถต่อพลังของตนเองไปถึงคนอื่น ตลอดจนเข้าใจพฤติกรรมของผู้รับสารและสามารถแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และคุณลักษณะของผู้ส่งสารประการสุดท้าย คือบุคลิกลักษณะของผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ มีความเข้าอกเข้าใจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการสื่อสารกับผู้สูงอายุ

ทั้งนี้คุณลักษณะของผู้ส่งสารในการสื่อสารกับผู้สูงอายุอาจขึ้นอยู่กับเนื้อหาสารหรือสินค้าหรือบริการที่ต้องการจะสื่อด้วย ยกตัวอย่างเช่น สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องป้องกันและรักษา เกี่ยวกับวิชาการ ความรู้เรื่องโรคร้าย เรื่องโภชนาการ การทำกายภาพ เหล่านี้ควรเป็นระดับผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้พอสมควร ซึ่ง งามาส จินาพันธ์ (2558) กล่าวว่าเมืองคัมภีร์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ การใช้ผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) และการใช้ผู้มีมีความน่าเชื่อถือ เพราะต้องอ้างอิงความรู้ทางวิชาการ ผู้ส่งสารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้จึงจะได้รับความน่าไว้วางใจและน่าเชื่อถือมีความสุภาพและจริงใจ ไม่วางตัวเป็นนักขายมากเกินไปสินค้า บริการมีหลายรูปแบบ ถ้าเป็นสินค้าที่ไม่มีผลในการป้องกันและรักษาเหล่านี้สามารถใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) หรือผู้ที่ใช้ผลิตภัณฑ์และเห็นผลจริงได้ เพราะผู้สูงอายุกลุ่มนี้ คือ ผู้ที่ประสบการณ์ชีวิตค่อนข้างเยอะจะไม่ค่อยเชื่อหรือไว้วางใจง่าย ๆ หรือ อาจเป็นกลุ่มลูกค้าที่เป็นลูกหลานซื้อให้ผู้สูงอายุเอง กลุ่มนี้ต้องการความมั่นใจพอสมควรในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการเหล่านั้น

ในขณะที่เนื้อหาการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งได้เป็นคุณลักษณะของเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งคุณลักษณะของเนื้อหาเน้นที่การสื่อความหมาย ได้แก่ เข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน มีวิธีการเล่าเรื่องและเนื้อหาที่ชวนให้ติดตาม มีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก และมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมเกียรติ อากาศสุภา (2558) และเศรษฐวิรุทธิ์ คงกะพันธ์ (2559) ที่กล่าวว่า การผลิตเนื้อหาต้องเป็นประโยชน์ต่อลูกค้า รูปแบบเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ คลิปวิดีโอ ช่องทางการโฆษณา ตรงกับกลุ่มลูกค้า ทำให้เกิดความรู้สึก สนใจ อยากรู้ อยากทดลอง อยากครอบครองสินค้าหรือบริการนั้น และที่สำคัญคือ ไม่เน้นการขายมากเกินไป จนทำให้ลูกค้ารู้สึกอึดอัดและโมโห และ Moon (2013) กล่าวว่า เนื้อหาสื่อควรเน้นการแบ่งปันเนื้อหา การสร้างสื่อเพื่อรองรับลูกค้า เป็นเนื้อหาที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือมากกว่าการขายผลิตภัณฑ์ ซึ่งคล้ายกันกับ Lieb (2012) กล่าวว่า เนื้อหาที่นำเสนอ อาจจะไม่มีผลเกี่ยวข้องกับการขายหรือโฆษณาเลยก็ได้ และไม่เป็นการขัดจังหวะโดยการขาย หากแต่เป็นการดึงดูดเสียมากกว่า Lieb ให้ความสำคัญกับเนื้อหาจึงจัดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญมากกว่ากลยุทธ์อื่น ๆ ซึ่งคล้ายกับ ศุภเชษฐ์ เศรษฐโชติ (2560) ที่กล่าวว่า เนื้อหาที่มีคุณค่าต่อลูกค้าเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า ที่มีศักยภาพเพื่อผลประโยชน์ในอนาคต ผลกำไรหรือผลลัพธ์ในเชิงบวกในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างผลลัพธ์ในระยะยาวมากกว่าการสร้างผลลัพธ์ในระยะสั้น

ด้านรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา เป็นวิธีการนำเสนอที่เนื้อหาผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบของข้อความ สี รูปภาพ และการออกแบบที่มีความเหมาะสม ซึ่งสุภาพร นิทานนท์ (2559) พบว่า การโฆษณาสินค้าที่นอกจากจะบอกคุณสมบัติของสินค้าอย่างละเอียดหรือการใช้ฟรีเซ็นเตอร์กลุ่มผู้สูงอายุชื่นชอบแล้ว การเลือกใช้เพลงและภาพที่น่าสนใจก็เป็นหนึ่งในวิธีการที่สามารถโน้มน้าวผู้รับสารได้เช่นเดียวกัน เมื่อนำมาประยุกต์เข้าด้วยกันจะช่วยให้การสื่อข้อมูลหรือเนื้อหาไปยังผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ

ด้านช่องทางในการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ สามารถใช้สื่อออนไลน์ และสื่อดั้งเดิม เพื่อการสื่อสารควบคู่กันไปได้ เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปิดรับข้อมูลสารผ่านทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ ทั้ง Line Facebook YouTube และ Google ในขณะเดียวกันสื่อโทรทัศน์ก็ยังคงเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุเปิดรับและยังคงเป็นสื่อหลักที่ได้รับความนิยมอยู่ สอดคล้องกับ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) ทำการศึกษา เรื่อง สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น แต่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์ และวิทยุก็ยังคงเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุด โดยปัจจัยด้านการศึกษา

และปัจจัยทางด้านสังคม สภาพครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยทางกายภาพ เช่น พื้นที่อยู่อาศัยนั้นก็ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อทั้งสิ้น ส่วนผลกระทบของสื่อต่อผู้สูงอายุนั้นมีทั้งทางลบ และทางบวกทั้งด้านสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจ สำหรับเนื้อหาในสื่อที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ เนื้อหาลักษณะที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกที่สะท้อนศักยภาพของผู้สูงอายุ ความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว (Gotlieb & Sarel, 1991)

ในขณะที่จากมุมมองของผู้รับสารพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ แบ่งได้เป็นหลายกลุ่ม อาจแบ่งตามที่อยู่อาศัย ในเมืองและต่างจังหวัด ตามการศึกษา ซึ่งก็จะมีพฤติกรรมที่ต่างกัน การเข้าถึง Social media ก็ต่างกัน ในเมืองมีสัดส่วนการใช้ Social media สูงกว่า เนื่องจากมีเทคโนโลยีที่สูงกว่าการเข้าถึงสื่อ หรือการสื่อสารต่าง ๆ ได้รวดเร็วกว่า ไม่ว่าจะเป็น Facebook Line Youtube Google ส่วนต่างจังหวัด ส่วนใหญ่แล้วจะเข้าถึง Facebook Line Youtube ได้บ้างในสัดส่วนที่ไม่มาก เนื่องจากอาจติดปัญหาในการใช้งาน และข้อจำกัดเรื่องอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ผู้สูงอายุมีลักษณะการใช้งานสื่อร่วมสมัยโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร แบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กับเพื่อน และครอบครัว โดยเนื้อหาที่มีความสนใจคือเนื้อหาด้านสุขภาพ การเมือง และความบันเทิง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงใช้สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุซึ่งเป็นสื่อดั้งเดิม ส่วนพฤติกรรมในการใช้สื่อของผู้สูงอายุ เป็นการใช้เพื่อเสริมความรู้ ด้วยการค้นหาข้อมูลข่าวสารตามประเด็นที่สนใจ เปิดใช้สื่อเพื่อฆ่าเวลา รวมทั้งยังใช้เพื่อความบันเทิง และใช้เพื่อเชื่อมโยงตนเองกับคนในสังคม นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีวิธีการเปิดรับสารที่สอดคล้องกับวัย คือชอบดู ชอบฟัง มากกว่าอ่าน เนื่องจากมีข้อจำกัดทางสุขภาพ โดยจะดูรายการที่ชื่นชอบเป็นประจำไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรับสารของผู้สูงอายุมีการพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารการตลาดของผู้สูงอายุสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญต่อการทำธุรกิจในอนาคต เพื่อให้ผู้ประกอบการ องค์กรในภาครัฐ และเอกชน สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือการบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย คือ องค์ความรู้ด้านการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างจากช่วงวัยอื่น ๆ ทั้งปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารที่มีแนวโน้มในการเชื่อถือผู้ที่มีความรู้และความน่าเชื่อถือ และมีความสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และประเด็นที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบสารสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างจากกลุ่มผู้บริโภควัยอื่น ๆ ได้แก่ การออกแบบสารที่เป็นตัวอักษรขนาดใหญ่และมีสีสันทัน สามารถเข้าใจได้ง่ายและไม่มีข้อความซับซ้อน นอกจากนี้ ภาพประกอบยังเป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้สูงอายุสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารได้มากขึ้น

สรุป

ในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ คือ ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการใช้สื่อ ความต้องการ และสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพ มีการใช้งานสื่อร่วมสมัยพร้อม ๆ กับการเปิดรับสื่อดั้งเดิม โดยใช้สื่อเหล่านี้เพื่อเสริมความรู้ ฆ่าเวลา หาความบันเทิง และเชื่อมโยงทางสังคม นอกจากนี้ยังมีวิธีการเปิดรับสารที่สอดคล้องกับวัย

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ในเรื่องที่กำลังสื่อสาร มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อสาร มีความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตและความต้องการเปิดรับสารของผู้สูงอายุ และมีบุคลิกลักษณะทางการสื่อสารที่ดี ในด้านเนื้อหาจะต้องมีความเข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน มีวิธีการเล่าเรื่องและเนื้อหาที่ชวนให้ติดตาม สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก และมีความน่าเชื่อถือ รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ควรใช้ข้อความขนาดใหญ่ เนื้อหาไม่มาก ใช้สีสดใสดึงดูดใจ มีภาพประกอบ และการออกแบบเรียบง่ายสำหรับช่องทางในการสื่อสาร ควรใช้สื่อออนไลน์ได้แก่ Line Facebook และ Youtube และสื่อดั้งเดิมโดยใช้โทรทัศน์เป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 นักสื่อสารการตลาดสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์และกลวิธีการสื่อสารการตลาดนำเสนอผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ

1.2 ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุสามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนการสื่อสารการตลาดให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยต่อไปควรเพิ่มการศึกษาในเชิงปริมาณร่วมด้วยเชิงสาเหตุองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถิติผู้สูงอายุ. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1962>. 23 เมษายน 2565.
- จินทนา สารแสง. (2561). คุณภาพชีวิตและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ สร.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จตุพร ปริญญกุล. (2558). กลยุทธ์ สื่อสารการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อสนับสนุนนโยบาย “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558”. *Journal of Communication Arts*, 35(1), 101–117.
- เฉลิมเกียรติ อากาศสุภา. (2558). กลยุทธ์รูปแบบการนำเสนอสารของผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวพันสูงและต่ำผ่านสื่อเฟซบุ๊กเพจ. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). *กลุ่มงานวิจัยและข้อมูลสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 3(16), 1–18.
- ชินจิตต์ แจ่มเจนกิจ. (2545). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด. กรุงเทพฯ: ทิปปิงพอยท์ จำกัด.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2561). ตลาดผู้สูงวัยชุมชน SME ไทย. เข้าถึงได้จาก https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/ksmeknowledge/article/ksmeanalysis/pages/aging-market_sme-treasure_2018. 23 เมษายน 2565.
- พนม คล้ายยา. (2555). ความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อและนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชาภรณ์ ศิริโสตา. (2558). แรงจูงใจในการเปิดรับสาร และความน่าเชื่อถือของสารในเฟซบุ๊กกับการตัดสินใจเลือกบริโภคของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย. การค้นคว้าอิสระ ว.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชราพรรณ กิจพันธ์. (2561). ประเทศไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ. *วารสารอาหารและยา*, 25(3), 4–8.
- ภรณ์ ตั้งสุรัตน์ และวิมลฤดี พงษ์ศิริบุญ. (2558). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 20, 57–69.
- ภามาส จินาพันธ์. (2558). การวิเคราะห์ปัจจัย อิทธิพล และผลลัพธ์ของการทำโฆษณาแฝงบนอินสตาแกรม. สารนิพนธ์ กจ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และณาศินี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 11(2), 367–387.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2559). ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ: ศึกษาเฉพาะชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 1–10.
- ศุภเชษฐ์ เศรษฐโชติ. (2560). การนำเสนอการตลาดเชิงเนื้อหาบนสื่อดิจิทัลและความตั้งใจรับประทานอาหารคลีน. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เศรษฐวิรุฬห์ คงกะพันธ์. (2559). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 113–126.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2561). การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/41684-การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ.html>. 23 เมษายน 2565.

- สุภาพร นิภานนท์. (2559). กลยุทธ์การสื่อสารและการบริหารประเด็นเพื่อผลักดันนโยบายระบบสุขภาพมาตรฐานเดียว. การค้นคว้าอิสระ ว.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรจิตต์ วุฒิกุลณัฏ พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง และไพศาล สรรสวัสดิ์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceedings), เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.
- เสกสรร รอดกลีกรม. (2558). การสร้างความยั่งยืนด้วยการใช้เนื้อหาเชิงการตลาด (Content Marketing) เพื่อสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันทางธุรกิจผ่านสื่อสังคมออนไลน์. การค้นคว้าอิสระ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรณพ เรืองกัลปวงศ์ และสรวรรณ เรืองกัลปวงศ์. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 11(2), 77–94.
- David, K. Berlo., (1960). *The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Gotlieb, J. B., & Sarel, D. (1991). Comparative advertising effectiveness: The role of involvement and source credibility. *Journal of Advertising*, 20(1), 38–45.
- Hovland, C. I., Janis, I. L., & Kelley, H. H. (1953). *Communication and persuasion*. London: Yale University Press.
- Kliatchko, Jerry G. (2020). *Integrated Marketing Communication: Putting the Human Person at the Core*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Lieb, R. (2012). What Is content marketing?. Retrieved from <http://adage.com/article/digital/content-marketing/232990>. May 6th, 2022.
- Moon, G. (2013). *What Is content marketing?*. Retrieved from <http://coschedule.com/blog/content-marketing-history/>. May 6th, 2022.

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

LEARNING MANAGEMENT BASED ON INQUIRY METHOD AND SIMULATIONS TO IMPROVE CRITICAL THINKING SKILLS AND PROBLEM-SOLVING SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

ศุภกิจ หาญเสนา^{1,*} และ พัฒนพงษ์ จำรัสประเสริฐ²

Supakit Hansena^{1,*} and Pattanapong Jumrusprasert²

¹สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

²สาขาวิชาฟิสิกส์และวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

¹Program in Science Education, Faculty of Science and Technology, Nakhonratchasima Rajabhat University, Nakhonratchasima 3000, Thailand

²Program in Physics and Science, Faculty of Science and Technology, Nakhonratchasima Rajabhat University, Nakhonratchasima 3000, Thailand

*Corresponding Author: Email: darindaiporn2535@gmail.com

รับบทความ 13 มีนาคม 2566 แก้ไขบทความ 31 สิงหาคม 2566 ตอบรับบทความ 22 กันยายน 2566 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง 3) เปรียบเทียบทักษะในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขามทะเลสอ อำเภอนครราชสีมา ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้อง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทดสอบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 คิดเป็นร้อยละ 65 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 14.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 คิดเป็นร้อยละ 73.67 ทักษะการแก้ปัญหาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 คิดเป็นร้อยละ 67.67 ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิธีการสืบเสาะหาความรู้, วิธีการใช้สถานการณ์จำลอง, ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ทักษะในการแก้ปัญหา

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the learning achievement in science of Mathayomsuksa 1 students before and after learning through the learning management based on inquiry method and simulations, 2) compare students' critical thinking skills before and after the intervention, and 3) compare students' problem-solving skills before and after the intervention. The sample group, obtained through purposive sampling, comprised a class of 15 Mathayomsuksa 1 students at Ban Kham Thale So School, Kham Thale So District, Nakhonratchasima Province, in the second semester of the 2022 academic year. The research tools were lesson plans based on inquiry methods and simulations. The instrument for data collection included a learning achievement test, and an assessment test measuring critical thinking skills and problem-solving skills.

The results showed that the learning achievement after the intervention reached a mean of 26.00 and a standard deviation of 1.73, accounting for 65 percent, indicating the post-learning achievement score was significantly higher than that before the intervention at the .05 level of significance. The critical thinking skills achieved a mean of 14.73 and a standard deviation of 1.09, or 73.67 percent. The mean of problem-solving skills was equal to 13.53 and the standard deviation of 1.06, accounting for 67.67 percent. Critical thinking and problem-solving skills after the intervention were higher than those before the intervention at the .05 level of significance.

Keywords: Inquiry Methods, Simulations, Critical Thinking Skills, Problem-Solving Skills

บทนำ

การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก ในช่วงหนึ่งร้อยปีที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จริงในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ คือ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ เข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และได้รับการอบรมทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นและความคิดสร้างสรรค์ มาตรฐานหลักสูตรใหม่ได้สนับสนุนการสอบถามทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจนว่าเป็นวิธีการพัฒนาทักษะการสืบเสาะและนวัตกรรมของนักเรียน มีการให้คำจำกัดความทางวิชาการสามข้อสำหรับการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (1) งานที่นักวิทยาศาสตร์ทำ (2) การพัฒนาความรู้และความคิดทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (3) กระบวนการสอนและการเรียนรู้ มาตรฐานการศึกษาวิทยาศาสตร์แห่งชาติของชาวอเมริกันมุ่งเน้นไปที่คำจำกัดความทั้งสามด้วยคำอธิบายของการสอบถามทางวิทยาศาสตร์ว่า “ways” วิธีที่หลากหลายที่นักวิทยาศาสตร์ศึกษาโลกธรรมชาติและเสนอคำอธิบายตามหลักฐานที่ได้จากงานของพวกเขา การสืบเสาะยังหมายถึงกิจกรรมของนักเรียนที่พวกเขาพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดทางวิทยาศาสตร์รวมถึงความเข้าใจว่านักวิทยาศาสตร์ศึกษาโลกธรรมชาติอย่างไร (National Research Council [NRC], 1996) สถานการณ์จำลอง คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงมือเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาการเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ทิศนา แคมมณี (2550, หน้า 370) นอกจากนี้ เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540, หน้า 370) อธิบายว่า การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อฝึกให้ผู้เรียนตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมหรือบทบาทในสถานการณ์นั้น ๆ ราวกับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก และ ไสว พิกขาว (2544, หน้า 122) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองเป็นการจัดการเรียนการสอนที่พยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นในห้องเรียนแล้วให้ผู้เรียนแสดงบทบาทของตนเองตามสถานการณ์นั้น จากความหมายของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองทั้งหมดที่นักวิชาการได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ขึ้นเลียนแบบของจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการแก้ปัญหา ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดและการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือในสถานการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด

แนวโน้มปัจจุบันแบบจำลองเป็นส่วนสำคัญในการทำวิทยาศาสตร์โดยแบบจำลองมีบทบาทสำคัญในการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ (Khine & Saleh, 2011) มีการระบุฟังก์ชันที่แตกต่างกันสี่อย่างสำหรับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์: การค้นพบ การพัฒนา การประเมินผล และการแสดงออก (Cosgrove, 1995) การค้นพบเกิดขึ้นเมื่อแบบจำลองมีส่วนช่วยในการก่อตัวหรือการสร้างความรู้ใหม่หรือการกำหนดสมมติฐาน (Ganguly, 1995) เมื่อมีการตั้งสมมติฐานหรือการค้นพบตัวแบบอาจถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาต่อไปไม่ว่าจะจากทางทฤษฎีหรือจากมุมมองการทดลอง (Veenman, Elshout, & Busato, 1994) เมื่อแบบจำลองได้รับการพัฒนาจะต้องมีการทดสอบเช่นกันและแบบจำลองมีบทบาทสำคัญในการประเมินสมมติฐานและสำหรับการประเมินข้อโต้แย้งหรือต่อต้านสมมติฐาน ในที่สุดแบบจำลองมักใช้สำหรับการอธิบายเพื่ออธิบายสมมติฐานหรือทฤษฎีอื่น ๆ (Khine & Saleh, 2011) การสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์การสอนที่ได้รับการยอมรับในหมู่นักการศึกษาวิทยาศาสตร์ (Neilson, Campbell & Allred, 2010) MBI เป็นกระบวนการที่นักเรียนพัฒนาคำถามและขั้นตอนดำเนินการทดลองและสร้างและสื่อสารข้อสรุปในความพยายามที่จะสำรวจปรากฏการณ์ต่าง ๆ และสร้างและสร้างแบบจำลองใหม่ตามผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบทาง

วิทยาศาสตร์ (Oh & Oh, 2011) การใช้แบบจำลองเป็นฐานเป็นการให้เหตุผลเป็นรากฐานที่สำคัญของการมีวินัยทุกระดับ (Derry, 1999) เนื่องจากการสอบถามทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมดในสาขาวิชาต่าง ๆ พัฒนาโดยนักวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอคำอธิบายสำหรับข้อมูลและเพื่อสำรวจความลับของธรรมชาติ การพัฒนาใช้ประเมินและแก้ไขโมเดลและคำอธิบายมีบทบาทสำคัญในการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์และควรเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของการศึกษาวิทยาศาสตร์ (Passmore, Stewart, & Cartier, 2009)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสืบเสาะหาความรู้และการใช้สถานการณ์จำลองเป็นองค์ประกอบหนึ่งเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยนี้มุ่งที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และการใช้สถานการณ์จำลองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ และส่งเสริมให้เป็นผู้รู้ทางวิทยาศาสตร์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของวิทยาศาสตร์ศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างมากทั้งจากภายในและภายนอก โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการใฝ่เรียนรู้จากภายในด้วยตนเองก่อนแล้วสืบเสาะหาความรู้เป็นคำตอบของปัญหาที่อยากรู้ โดยอาศัยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นพบความรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายด้วยตนเอง มีการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายแลกเปลี่ยนกับเพื่อน มีการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม นำข้อสรุปที่ได้ไปอธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นเพื่อเชื่อมโยงขยายความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางขึ้น ตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นสร้างความสนใจ (engagement)
- ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration)
- ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation)
- ขั้นขยายความรู้ (elaboration)
- ขั้นประเมิน (evaluation)

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในความเป็นจริงของเรื่องนั้น โดยได้รับประสบการณ์ผ่านสถานการณ์จำลอง ซึ่งสถานการณ์จำลองที่ยกมาไว้ในชั้นเรียนนั้น จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ความมุ่งหมายของการเรียน และเมื่อผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง จะทำให้ง่ายต่อการเข้าใจมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีสร้างสถานการณ์จำลอง หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสืบเสาะหาความรู้โดยอาศัยกระบวนการแสวงหาความรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้และ 5) ขั้นประเมิน โดยใช้ตัวนักเรียนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์จำลองเพื่อสืบเสาะหาคำตอบของความรู้ด้วยตัวเองในขั้นสำรวจและค้นหา ซึ่งเป็นการใช้วิธีสถานการณ์จำลองในขั้นสำรวจและค้นหาของวิธีสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ฝึกการแก้ปัญหา การตัดสินใจ เกิดความรู้และความเข้าใจในความหมายจริงของเรื่องนั้นเป็นอย่างไร

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดที่ผ่านกระบวนการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดอย่างมีเป้าหมาย ตัดสินและกำกับได้ด้วยตนเอง เป็นผลมาจากการตีความ การวิเคราะห์ การประเมินข้อโต้แย้ง

การสรุปอ้างอิง การอธิบายและการควบคุมตนเอง เพื่อให้เกิดผลของการคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผลเป็นกระบวนการที่ช่วยในการพิจารณาหาข้อผิดพลาดในการคิด

ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการมุ่งหาคำตอบและแก้ปัญหาของบุคคลที่มีการรับรู้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบมีการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ ร่วมกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบและทางเลือกที่มีคุณค่า โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาสถานการณ์ที่เป็นปัญหาประกอบกับการสืบค้นหาข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อให้ได้ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา จากนั้นคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ก่อนจะตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การสืบเสาะหาความรู้

1.1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

1) ปรัชญาวิทยาศาสตร์ดั้งเดิม ความรู้วิทยาศาสตร์ หมายถึง ความจริงหรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ ซึ่งได้จากการตรวจสอบการค้นคว้าทดลองอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่ปรัชญาวิทยาศาสตร์แนวใหม่ ความรู้วิทยาศาสตร์ เป็นความรู้ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลมาจากความรู้หรือประสบการณ์เดิม และสิ่งแวดล้อมหรือบริบทของสังคมของแต่ละคน

2) แนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) เกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด คือ การที่คนเรามีปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด และการปะทะสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมนี้มีผลทำให้ระดับสติปัญญาและความคิดมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลากระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิดมี 2 กระบวนการ คือ การปรับตัว (Adaptation) และการจัดระบบโครงสร้าง (Organization) การปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคลหาหนทางที่จะปรับสภาพความไม่สมดุลทางความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โครงสร้างทางสมองจะถูกจัดระบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีรูปแบบของความคิดเกิดขึ้น กระบวนการปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ประการ คือ

2.1) กระบวนการดูดซึม (Assimilation) หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์ซึมซับประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้วสมองก็รวบรวมนับเหตุการณ์ใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างของความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม

2.2) กระบวนการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการดูดซึม คือ ภายหลังจากที่ซึมซับของเหตุการณ์ใหม่เข้ามา และปรับเข้าสู่โครงสร้างเดิมแล้วถ้าปรากฏว่าประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับการซึมซับเข้ามาให้เข้ากับประสบการณ์เดิมได้ สมองก็จะสร้างโครงสร้างใหม่ขึ้นมาเพื่อปรับให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่นั้น

3) ทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ (Constructivism) เชื่อว่านักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างมาแล้วไม่มากนัก ก่อนที่ครูจะจัดการเรียนการสอนให้เน้นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง และการเรียนรู้เรื่องใหม่จะมีพื้นฐานมาจากความรู้เดิม ดังนั้น ประสบการณ์เดิมของนักเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง กระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) ที่แท้จริงของนักเรียนไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของครู หรือนักเรียนเพียงแต่จดจำแนวคิดต่าง ๆ ที่มีผู้บอกให้เท่านั้น แต่การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎี Constructivism เป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้นหา สืบตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเอง และเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ มาเผชิญหน้า ดังนั้น การที่นักเรียนจะสร้างองค์ความรู้ได้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process)

4) ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Method)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดหลากหลาย ดังนี้

อนันต์ จันทะภัก (2523) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง รู้จักค้นคว้าหาเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาได้ โดยการนำเอาวิธีการต่าง ๆ ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วย

สุวัฒน์ นิยมคำ (2531) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหรือสืบเสาะหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นักเรียนยังไม่เคยมีความรู้ในสิ่งนั้นมาก่อน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ

ดวงเดือน เทศวานิช (2535) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นทักษะการคิดอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ซึ่งต้องมีหลักฐานสนับสนุน วิธีนี้เป็นวิธีที่นักเรียนพิจารณาเหตุผลสามารถใช้คำถามที่ถูกต้องและคล่องแคล่วสามารถสร้างและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดลอง และตีความจากการทดลองด้วยตนเองโดยไม่ขึ้นอยู่กับคำอธิบายของครู เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนมีระบบวิธีการแก้ปัญหาในทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง

2. การจำลองสถานการณ์

หากจะกล่าวถึงว่า วิธีสอนใดที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมากที่สุด แน่นนอนนั้นคือการสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสการของจริงหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงนั้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยาวนานและเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ แต่ถ้าหากไม่สามารถปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ การเรียนการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลองก็เป็นทางเลือกที่ดีที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนที่สะท้อนความเป็นจริง ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ ซึ่งในที่นี้กล่าวถึงการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ ขั้นตอนการสอน จุดเด่นและจำกัดของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง พร้อมทั้งการสรุปเนื้อหาท้ายบท และมีคำถามและกิจกรรมท้ายบทด้วย

2.1 ความหมาย

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง ไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2550, หน้า 370) กล่าวว่าวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาการเล่นที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540, หน้า 370) กล่าวว่า การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อฝึกให้ผู้เรียนตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมหรือบทบาทในสถานการณ์นั้น ๆ ราวกับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเอง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2530, หน้า 76) กล่าวว่า การสร้างสถานการณ์จำลอง คือ การจัดสภาพแวดล้อมเลียนแบบของจริง ให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงมากที่สุด และให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากสภาพการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่นั้น

ไสว พักขาว (2544, หน้า 122) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองเป็นการจัดการเรียนการสอนที่พยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นในห้องเรียนแล้วให้ผู้เรียนแสดงบทบาทของตนเองตามสถานการณ์นั้น ๆ

จากความหมายของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองทั้งหมดที่นักวิชาการได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ขึ้นเลียนแบบของจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการแก้ปัญหา ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดและการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือในสถานการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด

3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดขั้นสูงที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจด้วยเหตุผล ตลอดจนการประเมินแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือตอบคำถามที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนมีความชัดเจนด้วยตรรกะที่สามารถพิสูจน์ข้อความจริงให้ประจักษ์ชัดเจน

3.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นักวิชาการศึกษาได้ให้นิยามความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้อย่างสอดคล้องกัน มีรายละเอียด ดังนี้

วัตสัน และเกลเซอร์ (Watson and Glaser, 1964) ให้นิยามว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง 1) ทักษะที่โน้มน้าวต่อการพิจารณาด้วยความไตร่ตรองต่อปัญหาและประเด็นภายในขอบเขตของประสบการณ์ 2) ความรู้ในวิธีการของการถามและการให้เหตุผลอย่างมีตรรกะ 3) ทักษะบางอย่างในการประยุกต์เข้ากับวิธีการเหล่านั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงขึ้นการนำ

ความพยายามที่จะพิจารณาความเชื่อหรือการอนุมานความรู้ภายใต้หลักฐานที่มีสนับสนุนและข้อสรุปที่โน้มเอียงไป เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544, หน้า 4) อธิบายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดใคร่ครวญเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งจนเกิดความเข้าใจ เป็นการใช้ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้อง ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2549, หน้า 89) สรุปความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า เป็นการใช้ความคิดในลักษณะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา โดยยึดหลักการคิดด้วยเหตุผล จากข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าอารมณ์ และการคาดเดา โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในแง่มุมต่าง ๆ ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือความถูกต้อง คิดด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ใช้สติปัญญา และทักษะการคิดอย่างไตร่ตรอง มีวิจารณญาณมากกว่าการใช้อารมณ์ที่ทำให้เกิดความลำเอียง ซึ่งมีผลเสียต่อการตัดสินใจ ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นความคิดที่เปิดกว้าง มีเป้าหมายที่แน่นอน มีเหตุผล มีความถูกต้องแม่นยำ สามารถตรวจสอบความคิดและประเมินความคิดของตนเองได้ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 101) อธิบายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาคลุ่มเครือ มีความขัดแย้ง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ โดยใช้ความรู้ความคิดจากประสบการณ์ของตนจากข้อมูลที่รอบด้าน วัชรนา เล่าเรียนดี (2555, หน้า 30) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะในการสร้างความคิดรวบยอดความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล ความสามารถที่จะตัดสินใจเลือกเชื่อและเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมด้วยหลักการและเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการคิดระดับสูงและมีความสำคัญกับผู้เรียน บรรจง อมรชวิน (2556, หน้า 2) ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า เป็นทักษะในการที่จะคิดได้อย่างกระจ่างแจ่มแจ้งและอย่างมีเหตุผล และยังรวมถึงความสามารถในการที่จะคิดได้อย่างอิสระและการสะท้อนคิด การคิดอย่างไตร่ตรอง

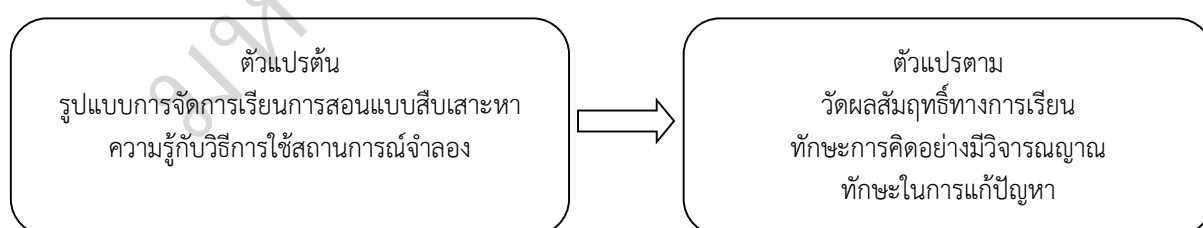
สรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ทักษะการคิดอย่างรอบคอบ วิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินผล ในการสร้างความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผล เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชื่อหรือเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง โดยอาศัยการประมวลความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สั่งสมมาการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญกับผู้เรียนในทุกระดับ ถือเป็นกรอบการคิดที่สำคัญและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการที่จะช่วยให้เราปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อน ถือว่าการคิดเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาที่แท้จริง (บรรจง อมรชวิน, 2556) นอกจากนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดแก้ปัญหา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอันดับแรก (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551, หน้า 101) ด้วยความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถที่ควรพัฒนาให้กับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ทักษะการแก้ปัญหา

ความหมายของทักษะการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหายังสร้างสรรคเป็นกระบวนการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือเป็นขั้นตอนของการบรรลุความต้องการโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์การใช้ความคิดทั้งสองผู้แก้ไขปัญหาก็จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดวิธีการแก้ปัญหาให้ลึกและมีความหลากหลายโดยปราศจากการตัดสินว่าดีหรือถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงประเมินและเลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การคิดวิจารณ์เพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหที่ดีที่สุด พร้อมทั้งนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาวางแผนการแก้ปัญหานั้นเงื่อนไข บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่และนำแผนการแก้ปัญหานั้นไปปฏิบัติโดยเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาและกำกับตนเองขณะทำการแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิทธิชัย ชมพูพาทย์, 2554)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental design) ผู้ศึกษาดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการสอบก่อนและหลัง (One group pretest-posttest design) โดยมีแผนการทดลอง ดังนี้

T ₁	X	T ₂
----------------	---	----------------

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านขามทะเลสอ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนขามทะเลสอ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Tanya, 2012, p. 106)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.24–0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31–0.84
3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.24–0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31–0.84
4. แบบทดสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหาแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. แนะนำการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และสถิติขั้นต้นต่าง ๆ ในการเรียนพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนและเงื่อนไขในการเรียนให้กลุ่มทดลองทราบ
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา
3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองโดยในแต่ละห้องใช้เวลาในการเรียนทั้งหมดรวม 14 คาบ คาบละ 50 นาที
4. การดำเนินการหลังทดลอง หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยทดสอบโดยใช้แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา
5. นำคะแนนจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การหาค่าสถิติพื้นฐาน คำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ
2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)
3. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) (Tanya, 2012, p. 106)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อมีการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ (Moonkam & Moonkam, 2009, p. 136) ที่กล่าวว่าการ

จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Devries & Kohlberg (1992, pp. 3–6) ที่กล่าวว่าการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม จะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก instruction ไปเป็น construction คือเปลี่ยนจากการให้ความรู้ไปเป็นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้บทบาทของครูคือจะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียนดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ดังที่ Fedler & Brent (1996) กล่าวว่ากระบวนการเรียนการสอนที่ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำจะได้ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียนการโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งวิธีสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยใช้สถานการณ์จำลองเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในความเป็นจริงของเรื่องนั้นซึ่งสถานการณ์จำลองที่ยกมาไว้ในชั้นเรียนนั้น จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน และเมื่อผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตัวเองคิดแก้ปัญหา เชื่อมโยงความรู้เดิมมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับ Edgar Dale (1969) ที่ได้จัดแบ่งสื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้โดยนำมาสร้างเป็นกรวยประสบการณ์ (Cone of Experiences) แบ่งเป็นประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรวมอภิปรายมีโอกาสนฝึกทักษะการสื่อสาร มีการนำเสนองานทางวิชาการ มีการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่ร้อยละ 70–90 เมื่อเทียบกับประสบการณ์การเรียนรู้แต่ประสบการณ์ที่เรียนรู้โดยการอ่านท่องจำ เมื่อเวลาผ่านไปเพียงสองสัปดาห์ผู้เรียนจะจำ สิ่งที่เรียนได้เพียงร้อยละ 10 หรือการเรียนรู้ด้วยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเมื่อเวลาผ่านไปสองสัปดาห์ผู้เรียนจะจำได้เพียงร้อยละ 20 ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลองจัดอยู่ในประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง มีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่ร้อยละ 70–90 จากการศึกษาของผู้วิจัยและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. จากการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (Sinlarat, et al., 2015, p. 84) โดยจะเริ่มตั้งแต่การระบุประเด็นที่สำคัญหรือจุดเด่นของบทความนั้น ๆ จากนั้นคำนึงถึงความเหมือน ความแตกต่างของข้อมูล รวมทั้งความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องแล้วจัดระบบข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงความจริงหรือไม่จริง มีความน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถลงข้อสรุปได้อย่างสมเหตุสมผลมากที่สุด นอกจากนี้นักเรียนยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย แต่สุดท้ายนักเรียนก็ต้องตัดสินใจร่วมกันอย่างมีเหตุผลมากที่สุดซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายข้อเท็จจริงจนนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันจะทำให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณขึ้น และหากได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะทำให้พัฒนาเป็นนิสัยประจำตนได้ (Sinlarat, et al., 2015, p. 86) จากผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นร้อยละ 47.33 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yasukham (2012, pp. 23–33) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี โดยมีการแทรกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้าไปในขั้นขยายความรู้ของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน ($\bar{X}$ = 28.68) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 23.56) ซึ่งเมื่อคิดเป็นคะแนนพัฒนาการ พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นร้อยละ 31.14 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลางนักเรียนจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงคะแนนพัฒนาการ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่จำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนา ต้องมีการสะสมประสบการณ์ทีละน้อย ไม่ใช่เกิดขึ้นภายในระยะเวลาอันสั้น (Chatkup & Chuchat, 2011, p. 86) นอกจากนี้การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณยังต้องอาศัยการฝึกทั้งทักษะการคิด

พื้นฐานและทักษะกระบวนการคิดอย่างเพียงพอ โดยการฝึกฝนจะช่วยให้แก่นักเรียนเกิดความชำนาญในการคิด และมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างแท้จริง (Khammani, et al., 2002, p. 154) เมื่อพิจารณาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าใจปัญหาหรือสถานการณ์ (ร้อยละ 56.25) มีคะแนนพัฒนาการอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากด้านการเข้าใจปัญหาหรือสถานการณ์เป็นกระบวนการแรกที่นักเรียนจะสามารถหาคำตอบได้เมื่อพิจารณาบทความ นักเรียนสามารถสังเกตได้จากรูปภาพหรือปฏิกิริยาเคมีที่พบในบทความ ทำให้สามารถหาคำตอบได้ไม่ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaitiang (2013) ที่ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7 ชั้น ในวิชาเคมีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม จังหวัดตราด ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านเข้าใจปัญหาหรือสถานการณ์ค่อนข้างสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.15 ส่วนด้านการรวบรวมข้อมูล (ร้อยละ 43.06) ด้านการประมวลผลข้อมูล (ร้อยละ 40.28) และด้านการลงข้อสรุป (ร้อยละ 50.00) มีคะแนนพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง เพราะเป็นด้านที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ เนื่องจากข้อคำถามและตัวเลือกต้องอาศัยข้อมูลที่เพียงพอ และน่าเชื่อถือมากที่สุดในการตัดสินใจ ทั้งยังต้องผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูล และประมวลผลข้อมูล เพื่อนำไปสู่การลงข้อสรุป ซึ่งเป็นเหตุทำให้คะแนนพัฒนาการในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางจากการศึกษาของผู้วิจัยและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่านักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลอง มีความสามารถในการทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. จากการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีคะแนนก่อนการเรียนรู้อยู่ที่แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.53 คิดเป็นร้อยละ 37.67 หลังการเรียนรู้อยู่ที่แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.02 คิดเป็นร้อยละ 81.00 คะแนนทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 Bybee (2006, p. 154) ที่กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสอนให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับ จิรพันธุ์ ทศันศรี (2548, หน้า 24) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่มีมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาและค้นคว้าหาความรู้ด้วยมีระบบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ดังที่ Good (1974, p. 518) ได้ให้ความเห็นว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์คือการแก้ปัญหาที่เป็นแบบแผน มีการตั้งสมมติฐาน มีการตรวจสอบสมมติฐานภายใต้การควบคุม มีการรวบรวมเก็บข้อมูลจากการทดลองเพื่อหาความสัมพันธ์ที่จะทดสอบสมมติฐาน สอดคล้องกับ บุญนา อินทนนท์ (2551) ที่ระบุว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ และตามที่ สมจิต สวธนไพบูลย์ (2526) ได้สรุปว่าในการดำเนินการแก้ปัญหาจะสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลองจึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างมากโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการใฝ่เรียนรู้จากภายในด้วยตนเองก่อน แล้วสืบเสาะหาความรู้อันเป็นคำตอบของปัญหาที่อยากรู้ อาศัยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นพบความรู้ที่มีความหมายด้วยตัวเอง มีการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการเชื่อมโยงขยายความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางขึ้นนำข้อสรุปที่ได้ไปอธิบายสถานการณ์อื่น และยังเพิ่มการจัดประสบการณ์เรียนรู้เสมือนจริงโดยบูรณาการร่วมกับวิธีใช้สถานการณ์จำลองอันเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการจำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในความเป็นจริงของเรื่องนั้นผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ผ่านสถานการณ์จำลองซึ่งสถานการณ์จำลองที่ยกมาไว้ในชั้นเรียนนั้น จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนและเมื่อผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นทำให้ง่ายต่อการเข้าใจมากยิ่งขึ้นส่งผลให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนมีเพิ่มมากขึ้น สอดคล้อง ทิศนา ขัมมณี (2552, หน้า 370-373) ได้ให้ความหมายของวิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาทและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์นั้น ๆ จากการศึกษาของผู้วิจัยและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า นักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา เป็นการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ขึ้นเลียนแบบของจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการ

แก้ปัญหาได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด และการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือในสถานการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด วิธีสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้นมากที่สุด คือ การสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสการของจริงหรือ สถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงนั้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยาวนานและเข้าใจ ได้อย่างถ่องแท้ แต่ถ้าหากไม่สามารถปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ การเรียนการสอนที่ใช้สถานการณ์ จำลองเสมือนจริง ก็เป็นทางเลือกที่ดีที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนที่สะท้อนความเป็นจริง ตามจุดมุ่งหมายที่ ผู้สอนได้กำหนดไว้

สรุป

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

1. เมื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองและเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 12.87 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.70 คิดเป็นร้อยละ 31.50 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.00 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 คิดเป็นร้อยละ 65 หลังจากนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ พบว่า ก่อนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 7.53 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.81 คิดเป็นร้อยละ 37.67 หลังการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 14.73 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 คิดเป็นร้อยละ 73.67 จากการเปรียบเทียบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบทักษะในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดทักษะในการแก้ปัญหา เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยทำการทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) พบว่า ก่อนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 7.53 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.81 คิดเป็นร้อยละ 37.67 หลังการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.53 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 คิดเป็นร้อยละ 67.67 จากการเปรียบเทียบทักษะในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการใช้สถานการณ์จำลองมีผลต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหาที่สามารถจะกระตุ้นความคิดของผู้เรียนให้สามารถสร้างแบบจำลองของตนเองได้นั้น ผู้สอนต้องมีเทคนิคต่าง ๆ ในการกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิด และสร้างแบบจำลองของตนเองได้

2. การวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาควรมีการแปลผลร่วมกับการสัมภาษณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรม เป็นรายบุคคลอย่างละเอียด เพื่อจะได้ข้อมูลในการวัดทักษะอย่างแม่นยำ

เอกสารอ้างอิง

- จิรพันธุ์ ทศนศรี. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยรูปแบบซิปปากับแบบสืบเสาะหาความรู้. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ศึกษาศาสตร์. (2552). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญนำ อินทนนท์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโยธินบำรุง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศรี ลักษณะศิริ. (2540). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- ไสว พักขาว. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- Bybee, R., & et al. (2006). *The BSCS 5E Instructional Model: Origins and Effectiveness*. Colorado Springs, CO: BSCS.
- Chaitiang, S. (2013). *Effects of using the 7E instructional model in chemistry on learning achievement critical thinking ability and science process skill for Mathayomsuksa 6 students at Noensaiwittayakom School Trat Province (Master thesis)*. Chonburi: Burapha University.
- Chatkup, S., & Chuchat, U. (2011). *Critical thinking*. Bangkok: Office of the Education Council.
- Cosgrove, M. (1995). A study of science-in-the making as students generate an analogy for electricity. *International Journal of Science Teaching*, 17(3), 295–310.
- Derry, G. N. (1999). *What science is and how it works*. Princeton: Princeton University Press.
- Devries, R., & Kohlberg, L. (1992). *Constructivist Early Education and Comparison with Other Programs*. Washington, DC.: NAEYC.
- Edgar Dale. (1969). *Audiovisual method in teaching*. New York: The Dryden Press.
- Felder, R. M., & Brent, R. (2009). *Active Learning: An Introduction*. Retrieved from <http://www4.ncsu.edu/unity/lockers/users/f/felder/public/Papers>. May 25th, 2021.
- Ganguly, I. (1995). *Scientific thinking is in the mind's eye*. In: Selected readings from the annual conference of the international visual literacy association (pp. 241–250), Chicago.
- Good. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw–Hill Book Company.
- Good, Carter V. (1974). *Dictionary of Education*. New York: McGraw–Hill Book Company.
- Khine, M. S., & Saleh, I. M. (2011). *Dynamic modeling: Cognitive tool for scientific inquiry*. Springer, New York, NY.
- Moonkam, S., & Moonkam, O. (2009). *Learning Method: For Development of Thinking*. (8thed.). Bangkok: Pappim.
- National Research Council. (2012). *A Framework for K–12 Science Education: Practices, Crosscutting Concepts, and Core Ideas*. Washington, DC: National Academy Press.
- Neilson, D., Campbell, T., & Allred, B. (2010). *Model-based inquiry in physics: A buoyant force module*. *The Science Teacher*, 77(8), 38–43.
- Oh, P. S., & Oh, S. J. (2011). What Teachers of Science Need to Know about Models: An overview. *International Journal of Science Education*, 33(8), 1109–1130. doi: 10.1080/09500693.2010.502191.
- Passmore, C., Stewart, J., & Cartier, J. (2009). Model-based inquiry and school science: Creating connections. *School Science and Mathematics*, 109(7), 394–402.
- Sinlarat, P., et al. (2015). *Thinking principle*. Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- Tanya, S. (2012). *Educational Research Methodology*. Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima Rajabhat University.
- Veenman, M. V. J., Elshout, J. J., & Busato, V. V. (1994). Metacognitive mediation in learning with computer-based simulations. *Computers in Human Behavior*, 10, 93–106.
- Yasukham, T. (2012). *Enhancement of learning achievement and critical thinking skills science by using inquiry learning activities of chemical reaction rate*. *Journal of Education Naresuan University*, 14(2), 23–33.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD ที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

DEVELOPMENT OF SCIENCE TRAINING PACKAGES USING PROJECT-BASED LEARNING AND STAD TECHNIQUE
TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING, COOPERATIVE BEHAVIORS AND LEARNING ACHIEVEMENTS OF
PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

เจวรี ศรีจันไชย* มารศรี กลางประพันธ์ และ สมเกียรติ พลละจิตต์

Jewaree Srijunchai* Marasri Klangprapan and Somkiet Palajit

สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร 47000

Program in Educational Research and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: jellahaha@gmail.com

รับบทความ 22 กรกฎาคม 2566 แก้ไขบทความ 24 ตุลาคม 2566 ตอบรับบทความ 31 ตุลาคม 2566 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดงวิทยาคาร จังหวัดนครพนม จำนวน 24 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD 2) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ 3) แบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือ และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 86.40/ 88.88 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80
2. ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์, การเรียนรู้แบบโครงงาน, เทคนิค STAD, การคิดวิเคราะห์, พฤติกรรมความร่วมมือ

ABSTRACT

This research aimed to 1) develop training packages of science subjects based on project-based learning combined with the STAD technique for Prathomsuksa 5 students to be effective according to the 80/80 criteria, 2) compare students' analytical thinking of Prathomsuksa 5 students before and after the intervention, 3) compare

students' cooperative behaviors before and after the intervention, and 4) compare students' learning achievement before and after the intervention. The sample was obtained through cluster random sampling, consisting of 24 Prathomsuksa 5 students at Ban Dong Wittayakarn School, Nakhon Phanom Province in the second semester of the 2019 academic year. The research instruments included 1) training packages of science subjects based on project-based learning combined with the STAD technique, 2) an analytical thinking test, 3) a cooperative behavior test, and 4) a learning achievement test. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test for Dependent Samples.

The findings were as follows:

1. The training packages based on project-based learning combined with the STAD technique for Prathomsuksa 5 students achieved an efficiency of 86.40/88.88, which was higher than the 80/80 criteria.
2. The analytical thinking of Prathomsuksa 5 students before and after the intervention was significantly higher than that before the intervention at the .05 level of significance.
3. The cooperative behaviors of Prathomsuksa 5 students before and after the intervention were significantly higher than those before the intervention at the .05 level of significance.
4. The learning achievement of Prathomsuksa 5 students before and after the intervention was significantly higher than that before the intervention at the .05 level of significance.

Keywords: Training Packages, Project-Based Learning, STAD Technique, Analytical Thinking, Cooperative Behaviors

บทนำ

ปัจจุบันนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการคิดมากขึ้นตามลำดับ โดยเชื่อว่าความคิดเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาฝึกฝนได้โดยใช้สิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งกระบวนการทางการศึกษาของแต่ละประเทศ ได้กำหนดการพัฒนาและส่งเสริมการคิดไว้ในจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยส่งเสริมปัจจัยและกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดให้แก่เด็กและเยาวชน นับตั้งแต่การส่งเสริมปัจจัยด้านอาหาร การพักผ่อน การจัดสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดสติปัญญาความคิด การจัดการศึกษาการจัดการกิจกรรม ที่พัฒนาการคิดได้กำหนดไว้ในหลักสูตรผ่านกระบวนการทางเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียน และการฝึกการคิดโดยตรงที่สร้างจิตลักษณะและคุณสมบัติให้เป็นนักคิด การปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในการประเมินคุณภาพการศึกษาและการประเมินการทดสอบมาตรฐานของชาติ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2548, หน้า 75) ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้จึงต้องใช้การคิดที่เป็นกระบวนการทำงานของสมอง ต้องอาศัยสิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น โดยนำประสบการณ์และเหตุการณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมที่สุด (บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2546, หน้า 36-37)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้อย่างมีความหมายผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง และช่วยส่งเสริมทักษะการคิด การเรียนรู้การทำงานเป็นทีม ฝึกการรู้จักปรับตัว เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น (วรารักษ์ ตรีภูมิตถะ, 2551, หน้า 3) เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้ผู้เรียนเลือกการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ เน้นการทำงานเป็นกลุ่มการสอนแบบบูรณาการโครงงาน การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (อรนุช ลิ้มศิริ, 2552, หน้า 14-15) โดยนำโครงงานวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะทำการเลือกหัวข้อที่จะศึกษา ใช้ทักษะกระบวนการค้นคว้า วางแผน ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ต่อเนื่อง ออกแบบประดิษฐ์ สำรวจทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ข้อสรุปเป็นองค์ความรู้หรือความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (ลัดดา ภูเกียรติ, 2548, หน้า 25-28) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะกระบวนการและด้านเจตคติที่มีต่อการเรียน และผลงานวิจัยของ วรณวิไล หงษ์ทอง (2551) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานช่วยพัฒนานักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนและมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ รักษ์ชล พัสตุสาร (2552), เจียมใจ จันทร์ศรี (2550), สายพันธ์ สิงห์อ่อน (2550) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน นอกจากจะช่วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความสามารถแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้โดยใช้ โครงงานมาบูรณาการร่วมกับเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและรู้จักการทำงานร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียน แตกต่างกันได้ลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 4–5 คน เป็นนักเรียนเก่ง 1 คน นักเรียนปานกลาง 2–3 คน และอ่อน 1 คน โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและงานของกลุ่มครูเป็นผู้สอนบทเรียนให้กับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงานตามที่ครูกำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือเพื่อน ๆ เวลาสอบทุกคนต่างทำข้อสอบของตน แล้วนำคะแนนความก้าวหน้า ของสมาชิกกลุ่มเดียวกันมารวมกัน ถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดกลุ่มก็จะได้รับการยกย่องหรือได้รางวัลตามที่ตกลงไว้ (Slavin, 1995, p. 328 อ้างถึงใน แคทลียา ใจมูล, 2549, หน้า 22)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ใหม่ เกิดการคิดวิเคราะห์ พฤติกรรมความร่วมมือ และยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชา วิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะ วิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะ วิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดฝึกทักษะ หมายถึง สื่อ ที่เป็นแบบฝึกที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เป็นการช่วยเสริมให้นักเรียนมีทักษะสูงยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่าง หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบการสอนซึ่งมีขั้นตอนการสอนในแต่ละขั้นใช้การจัดการ เรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD

การเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าและฝึกปฏิบัติด้วย ตนเอง ตามความถนัดและความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบโดยที่ครูผู้สอน คอยกระตุ้น แนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิด นักเรียนจะร่วมกันวางแผนกันเองว่าจะศึกษาเรื่องอะไร อย่างไร ร่วมกันแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบ แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปผลเพื่อรายงานหน้าชั้น

เทคนิค STAD หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนที่ แตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน ที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถแตกต่างกันเป็นนักเรียน ที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

 ขั้นนำเสนอบทเรียนต่อนักเรียนทั้งชั้น

 ขั้นการจัดทีม

 ขั้นเรียนรู้

 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ

 ขั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม

ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD หมายถึง เอกสารที่เป็นแบบฝึกหัดที่ใช้เป็น สื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เป็นการช่วยเสริมให้นักเรียนมีทักษะสูงยิ่งขึ้น โดยการทำงานหรือกิจกรรมที่ ครูผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนทำเน้นกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริง โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ

แตกต่างกัน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง ร่วมกันค้นคว้าหาความรู้ คนเก่งช่วยคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่ต้องร่วมรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม และสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตรงตามศักยภาพเพื่อเป็นคนดีคนเก่งและมีความสุข ซึ่งขั้นตอนการจัดเรียนรู้การรู้แบบโครงการร่วมกับเทคนิค STAD มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน

2.1 จัดทีม

2.2 นำเข้าสู่บทเรียน

2.3 เสนอปัญหา

2.4 วางแผน

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ

3.1 ปฏิบัติตามแผน

3.2 ตรวจสอบผลงาน

3.3 ทดสอบย่อย

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ประเมินผลและมอบรางวัล

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะ จำแนกองค์ประกอบและรายละเอียดส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญ หรือสาระสำคัญของสิ่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูล เหตุการณ์ สถานการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อเรื่อง ออกเป็นส่วน ๆ และสามารถหาความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบว่าสัมพันธ์กันอย่างไร เชื่อมโยงกันอย่างไร เกี่ยวพันกันอย่างไร อาศัยหลักการใด โดยใช้เหตุผลและหลักการในการอธิบายความสัมพันธ์นั้น จนเกิดความเข้าใจและความชัดเจนเพื่อนำไปสู่การสรุปการประยุกต์ใช้ การทำนายหรือคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม วัดได้จากแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวัด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ความสำคัญ ด้านการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และด้านการคิดวิเคราะห์หลักการ

พฤติกรรมความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมทางสังคม การแสดงออกที่เกิดได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความรู้สึกที่ทำการกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันของกลุ่ม โดยเด็กจะแสดงออกทางด้านการกระทำ ความรู้สึก การรับรู้หรือคำพูดในขณะที่ทำการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการวางแผนการทำงาน ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันแสดงความคิดเห็น จนเกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความรู้ความสามารถ และทักษะที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ วัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประสิทธิภาพ หมายถึง ดัชนีบ่งชี้คุณภาพของชุดฝึกทักษะโดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับเทคนิค STAD วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 แผน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1 / E_2 โดยยึดเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

E_1 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยหลังเรียนในแต่ละชุดฝึกของนักเรียนทั้งหมด ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป

E_2 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่ได้จากการวัดการวัดแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดพฤติกรรมความร่วมมือ และการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ชุดฝึกทักษะ

ชุดฝึกทักษะ คือ สื่อ ที่เป็นแบบฝึกที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เป็นการช่วยเสริมให้นักเรียนมีทักษะสูงขึ้น และเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย และปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่

การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ ซึ่งประโยชน์ของชุดฝึกทักษะ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดฝึกทักษะมีประโยชน์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะความสามารถที่จะทบทวนด้วยตนเองและเห็นความก้าวหน้าของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถช่วยลดภาระของครูผู้สอนอีกด้วย

2. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Based Learning: PBL) เป็นวิธีการสอนที่ใช้โครงงานมาเป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องการเน้นให้นักเรียนคิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหา ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เมื่อนักเรียนเริ่มเรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองสนใจ ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถนำไปประยุกต์ได้กับทุกสาระการเรียนรู้โดยครูจะต้องทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน ซึ่งประโยชน์ของการสอนแบบโครงงาน ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองอยากเรียน ศึกษาหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ไม่ใช่เรียนแบบสมมติ จินตนาการ หรือจากการบอกเล่า เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะการทำงานของนักเรียนต้องมีการคิด วิพากษ์วิจารณ์ และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแก้ไขที่ดีขึ้น
- 3) ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ตั้งแต่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมิน การหาความสัมพันธ์ การหาเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแบบบูรณาการ เป็นต้น
- 4) ได้แก้ปัญหด้วยตนเองทำให้เกิดทักษะกระบวนการ
- 5) ได้เรียนรู้จากการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 6) ได้เรียนรู้จากการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
- 7) ได้ฝึกทักษะการวางแผน การคิดอย่างเป็นกระบวนการ

3. การจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD

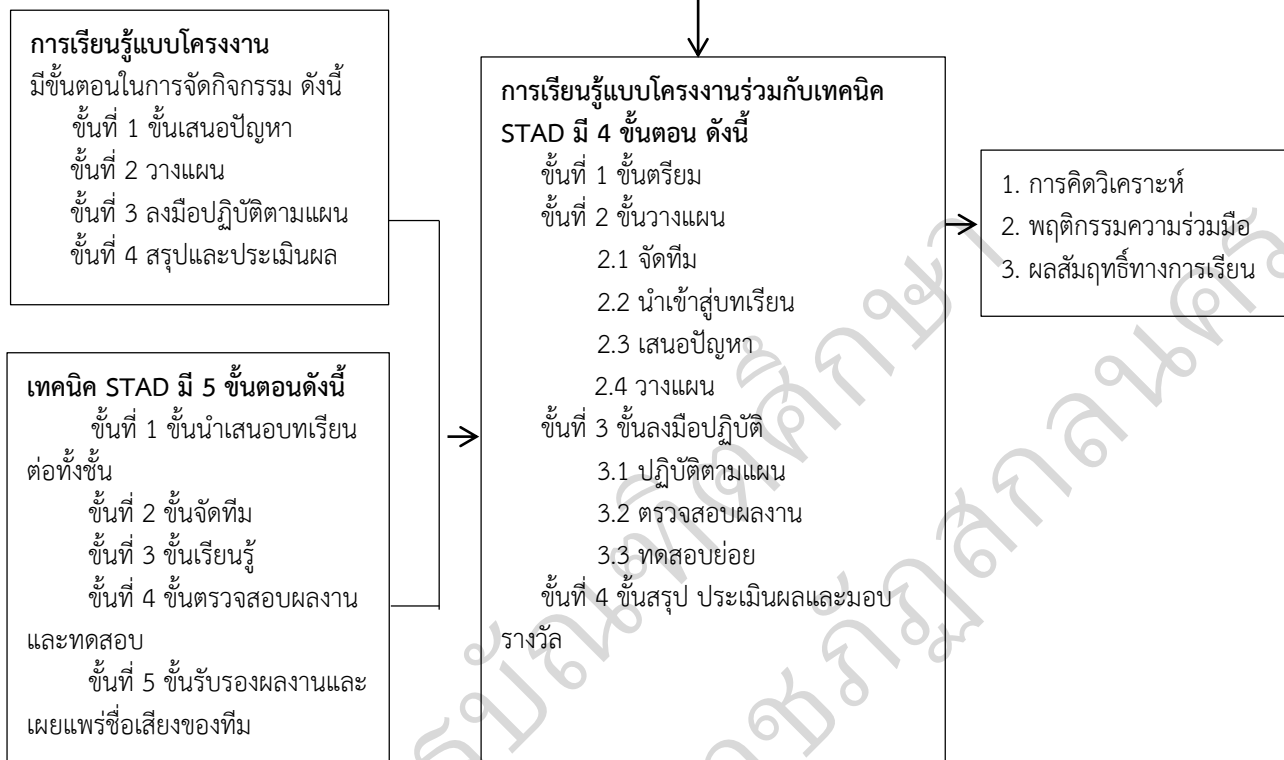
เทคนิค STAD หรือ Student Teams Achievement Divisions เป็นการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่ Robert Slavin และคณะจากมหาวิทยาลัย John Hopkins ได้ร่วมมือกันพัฒนาขึ้นในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD นั้น เป็นการเพิ่มทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ให้ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบ ความสามัคคี มีความมั่นใจและไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนจนเกิดความสำเร็จในที่สุด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD เป็นการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เพราะคือการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นกลุ่มละกันตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ สูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน และคะแนนความสำเร็จของแต่ละคนเป็นคะแนนความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ทำให้นักเรียนช่วยเหลือกัน คนเก่งสามารถอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ เห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล คนที่เรียนอ่อนก็จะมีคามมั่นใจในการเรียนเพราะมีเพื่อนที่เรียนเก่งคอยแนะนำ ช่วยเหลือจนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน เมื่อเรียนเนื้อหาจนจบก็มีการทดสอบย่อยแล้วนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนฐาน จากนั้นนำมาคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดีที่สุดจะได้รับการยกย่องชมเชย และมีการเผยแพร่ผลงาน ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 ชี้นำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
- ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นเรียนกลุ่มย่อย
- ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นทดสอบกลุ่มย่อย
- ขั้นตอนที่ 4 ขึ้นการคิดคะแนนในการพัฒนาดตนเอง
- ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD ที่พัฒนาขึ้นโดย สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ ซึ่งแบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ และขั้นที่ 4 ขึ้นสรุป ประเมินผลและมอบรางวัล

ตัวแปรอิสระ

ชุดฝึกทักษะ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 ของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาโพนบก นาขมิ้น นในอำเภอโพนสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีนักเรียน จำนวน 145 คน โดยจำแนกเป็น 11 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านนาขมิ้น 2) โรงเรียนบ้านอ้อวังหมากเห็บ 3) โรงเรียนบ้านโพนบก 4) โรงเรียนบ้านขามเตี้ยน้อย 5) โรงเรียนบ้านขามเตี้ยใหญ่ 6) โรงเรียนบ้านดอนยางทุ่งน้อย 7) โรงเรียนบ้านเหล่าบะดาโนนอุดม 8) โรงเรียนบ้านโพนเพ็ก 6) โรงเรียนบ้านนาโน 10) โรงเรียนบ้านดงวิทยาคาร และ 11) โรงเรียนบ้านนาผักหมากแกว

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดงวิทยาคาร จังหวัดนครพนม จำนวน 24 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562
โดยใช้วิธีการสมแบบแบ่งกลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ดังนี้ 1) ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD 2) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ 3) แบบวัดพฤติกรรมการร่วมมือ และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อขออนุญาตดำเนินการทดลอง
2. หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยเตรียมดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้
3. ทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
4. ดำเนินการสอนให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน ด้วยชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ นำมาทำเป็นชุดฝึกทักษะ จำนวน 20 ชุด และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
5. ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบวัดพฤติกรรมความร่วมมือ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ตามสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะตามเกณฑ์เท่ากับ 86.40/88.88 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์มีการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะและการหาคุณภาพของชุดฝึกทักษะโดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนของการพัฒนาชุดฝึกทักษะเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบของชุดฝึกทักษะและการปรับปรุงจนถึงเกณฑ์จนถึงเกณฑ์ให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากค่าที่ได้สูงกว่าเกณฑ์เกิน +2.5 ให้ปรับเกณฑ์ขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น เช่น ตั้งไว้ 80/80 ก็ให้ปรับขึ้นเป็น 85/85 หรือ 90/90 ตามค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะเมื่อทำการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะแล้วได้ 83.5/85.4 แสดงว่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ 83.5/85.4 ใกล้เคียงกับเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 83.5/85.4 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้ ซึ่งผลจากการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงทำให้ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะมีค่าสูงขึ้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2560, หน้า 8-9) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภรณ์ พรหมสืบ (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) รายวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สารละลายกรดและเบส พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีค่าเท่ากับ 89.83/84.85 ปราศรัย ภูขุม (2561, หน้า) การพัฒนาชุดฝึกทักษะคอมพิวเตอร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ การคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดฝึกทักษะของนักเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เท่ากับ 87.76/80.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการทางสมองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรับรู้จากสารแล้วสมองจัดกระทำกับข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามาเป็นกระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียนที่ใช้ในการสร้างความหมาย ความเข้าใจในสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีการหรือกระบวนการ เป็นทักษะความสามารถที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการทักษะได้ (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2552, หน้า 56-60) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิค STAD ทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์ความสำคัญ และการวิเคราะห์หลักการเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น จึงทำให้ผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพรรณิ พรพุทธิชัย (2551, หน้า 149) ได้ศึกษาอิทธิพลของการสอนวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน

ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วงเดือน จำยอุ่น (2553, หน้า 95–97) ได้ศึกษาการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสารในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึก ทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลักที่สำคัญของพฤติกรรมแบบร่วมมือ คือ ต้องมีการกำหนด จุดมุ่งหมายวางแผนการทำงาน แล้วปฏิบัติตามแผนที่กำหนด มีการประเมินผลเพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข กลุ่มใดที่มีผู้นำและ สมาชิกที่ดีตลอดจนมีการวางแผนที่ดี มีกระบวนการทำงานที่ดี และมีการแก้ปัญหาตรงตามเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานที่ดี กลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะบรรลุถึงความสำเร็จสูงตามมาและบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนต้องให้ ความสำคัญ ได้แก่ คุณค่าของกิจกรรม ให้อาสาสมัครนักเรียนได้ ฝึกฝนการทำงานร่วมกัน มีการจัดพื้นที่ตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน และการจัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียนและให้อาสาสมัครนักเรียนได้ปฏิบัติ โครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติเมื่ออธิบายแก่เด็กในตอนแรกแล้วครูควรให้เด็กรับผิดชอบตัดสินใจด้วยตนเองไม่เข้าไปแทรกแซงหรือชี้แนะมากเกินไป จึงทำให้ผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถวิล บุตรศรี (2552, หน้า 150) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย 5.06 คิดเป็นร้อยละ 25.31 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย 2.44 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังการ จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียน เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อติยา สวายุบ (2556, หน้า 40–43) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้มีประสบการณ์จริงโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานและการใช้เทคนิค STAD ในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนได้รู้จักการนำวิธีการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผลในการแก้ไขปัญหาและร่วมกันแสดง ความเห็นร่วมกันเพื่อตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD มีส่วนช่วยให้นักเรียน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของ ตนเอง พุดคุยกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความสามัคคี มีความมั่นใจและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้มี ส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จเกิดพฤติกรรม ความร่วมมือและส่งผลให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และสามารถนำผลการวัด และประเมินไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนรวมต่อไปในอนาคต จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ภายหลังการเข้ารับการฝึกอบรมซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วงเดือน จำยอุ่น (2553, หน้า 95–97) ได้ศึกษาการวิจัย เรื่อง ผลการ จัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งภา เหมแดง (2558, หน้า 67–69) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สารชีวโมเลกุล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิพี ดอเลาะ (2560, หน้า 87–96) ได้ศึกษาการ วิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติ ต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชา วิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD

ช่วงการวัด	คะแนนเต็ม	N	X	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	24	13.29	1.54	39.09*	.00
หลังเรียน	30	24	26.37	1.17		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงงานร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งเกิดพฤติกรรมความร่วมมือ และเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุป ดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 86.40/88.88 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80
2. ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค STAD พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้

- 1.1 ในการศึกษาควรนำชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต้องทำความเข้าใจกับแผนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงานอย่างละเอียดเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและส่งผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด
- 1.2 ผลจากการศึกษาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ และพฤติกรรมความร่วมมือเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจร่วมกัน กระบวนการทำงานเป็นทีม ความมีเหตุและผล และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม
- 1.3 ในการศึกษาควรนำชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในพฤติกรรมของนักเรียนความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาในการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจในชุดการฝึกทักษะอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาสมรรถนะการใช้ชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ส่งผลต่อผู้เรียน เช่น การตัดสินใจ การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 2.2 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบเพื่อนคู่คิด
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานการคิดวิเคราะห์ พฤติกรรมความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2.4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบเรียนรู้เป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล

เอกสารอ้างอิง

แคทรียา ใจมูล. (2550). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- เจียมใจ จันทรศรี. (2550). *กิจกรรมโครงการคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีจันทร์วิทยาคมรัชมังคลาภิเษก จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2560). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*, 5(3), 7–20.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2546). *รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนลานทรายพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. สุรินทร์: โรงเรียนลานทรายพิทยาคม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2548). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- ปราศรัย ภูม. (2561). การพัฒนาชุดฝึกทักษะคอมพิวเตอร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกายเ่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 6(24), 160–171.
- รักษชล พัสตุสาร. (2552). *กิจกรรมโครงการคณิตศาสตร์เรื่องการประมาณค่า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งนภา เหมแดง. (2558). *ความก้าวหน้าทางการเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง สารชีวโมเลกุล*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2548). *โครงการเพื่อการเรียนรู้หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลฎพี ต่อเลาะ. (2560). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วงเดือน จำยอ่อน. (2553). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วรรณวิไล หงส์ทอง. (2551). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรางคณา เจริญรักษา. (2565). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแบบสืบเสาะหาความรู้. *วารสารสิทธิธรรมบริหารศน*, 23(1), 237–248.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. กรุงเทพฯ: เอ็ม ไอ ทีพรินต์.
- วิภาดา บรรทมพร. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพรรณิ พรพุทธิชัย. (2551). *อิทธิพลของการสอนวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคซิมเพล็กซ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2552). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิ่ง.
- อติติยา สวรูป. (2556). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรนุช ลิ้มศิริ. (2552). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning*. (2nd ed.). USA: Allyn and Bacon.
- Suyanto, W. (1999). *The effects of student teams' achievement division on mathematics*. New York: McGraw-Hill Book.

**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ
ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**
**FACTORS RELATED TO PREPAREDNESS BEHAVIORS FOR BEING ACTIVE AGING ELDERLY OF MIDDLE
ADULTHOOD IN BANG-LEN SUBDISTRICT, SONGPHINONG DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE**

เรวศรี กฤษณชาญดี* สุภาสิณี นุ่มเนียม และ จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์

Rewasri Kridsanachandee*, Supharsinee Numniem and Chutathip Thawornratana

ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรุงเทพมหานคร 10900

Department of Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Sciences,
Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: rewasri.k@ku.th

รับบทความ 13 ตุลาคม 2566 แก้ไขบทความ 26 ตุลาคม 2566 ตอบรับบทความ 6 พฤศจิกายน 2566 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของปัจจัยและพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพของผู้ใหญ่วัยกลางคน และ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ประชากร คือ ผู้มีอายุ 35–59 ปี พื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2,581 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 353 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .962 และแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .856 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตัวแปรปัจจัยการมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมมีความเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และ 2) อายุ รายได้ เงินออม การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ทักษะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ การสนับสนุนทางสังคม อายุ และเงินออม สามารถร่วมกันทำนายความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมได้ 56.90% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = .503X_7 + .224 X_9 + .145X_{10} + .117X_1 + .078X_4$

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, คุณภาพ, ผู้ใหญ่วัยกลางคน

ABSTRACT

The objectives of the research were to examine 1) the level of factors and preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly, and 2) the related factors of preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly. The population comprised 2,581 residents aged 35–59 years living in the Banglen Subdistrict Area, Songphinsong District, Suphanburi Province. The sample consisted of 353 participants, obtained through the sample size determination using Taro Yamane's formula, then using a multi-stage sampling method. The research instruments consisted of a set of questionnaires on the preparedness behaviors of middle-

aged adults for being active aging elderly, with the reliability of .962, and a set of questionnaires on factors related to preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly, with the reliability of .856. Statistical data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that 1) preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly were rated at a high level. The variation factors on future orientation, self-control, internal locus of control orientation, and good attitudes toward preparedness of middle-aged adults for being active aging elderly were rated at a high level. However, social support was rated at a low level, and 2) factors including age, income, savings, future orientation, internal locus of control orientation, self-control, good attitudes toward the preparation for being active aging elderly, and social support were significantly related to preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly. Factors affecting the preparedness behaviors of middle-aged adults for being active aging elderly included future orientation, self-control, good attitudes toward preparedness behaviors for being active aging elderly, social support, age, and savings could jointly predict the preparedness behaviors with 56.90 percent significance. The predictive equation could be written in the form of standard scores as $Z_y = .503X_7 + .224 X_9 + .145X_{10} + .117X_1 + .078X_4$

Keywords: Elderly, Active Aging, Middle-Aged Adults

บทนำ

สถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและให้ความสำคัญในวงกว้าง โครงสร้างของประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับสังคมผู้สูงอายุของโลก ซึ่งประเทศไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2566) ที่ให้ข้อมูลว่าประชากรผู้สูงอายุไทย เดือน มกราคม พ.ศ. 2566 มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 12,738,238 คน คิดเป็นร้อยละ 19.28 ของประชากรทั้งหมด โดยคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า อัตราเพิ่มประชากรจะลดต่ำลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้น ประกอบกับอัตราการเกิดของประชากรกลับลดลง และมีอัตราที่ช้ามาก ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญ และความรุนแรงของปัญหาที่จะตามมาในอนาคตทั้งต่อผู้สูงอายุเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม วรเวชม์ สุวรรณระดา (2565) กล่าวว่า ปัญหาหลักของผู้สูงอายุไทย คือ รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีหลักประกันสุขภาพ สภาพแวดล้อมในบ้าน และสังคม ไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิต ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานชีวิต เช่น ได้รับการศึกษาที่ไม่สูง ไม่รู้วิธีการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ในปัจจุบันมีผู้สูงอายุ จำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก หลายมิติทั้งมิติทางเศรษฐกิจ มีผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 17 ที่มีรายได้รวมทุกแหล่งน้อยกว่า 40,000 บาทต่อปี และไม่มีเงินออม มิติสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 3 ติดบ้านติดเตียง มิติสภาพแวดล้อม และที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 5 ที่เคยหกล้มภายในตัวบ้านและบริเวณตัวบ้าน และมิติสังคม พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 1 ครองโสดและอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว

การเตรียมความพร้อมของผู้ใหญ่วัยกลางคนก่อนจะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เป็นการวางแผนชีวิตอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมาย หลักที่เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุยังคงมีสุขภาพร่างกายและมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงทางการเงิน พร้อมทั้งยังสามารถทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นในสังคมได้ เหล่านี้ล้วนช่วยลดปัญหาที่ผู้สูงอายุไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ดังที่ จิราวรรณ ขาลี (2555) กล่าวว่า บุคคลที่กำลังก้าวสู่วัยผู้สูงอายุ หากมีการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย/จิตใจ ที่อยู่อาศัย สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเมื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ สามารถใช้ชีวิตต่อไปในสังคมอย่างยั่งยืน และยังสามารถทำประโยชน์ต่อสังคม มีความพร้อมรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมาถึงได้ในอนาคต เรียกได้ว่าบุคคลที่มีการเตรียมความพร้อม ไว้ล่วงหน้า สามารถเป็นผู้สูงวัยที่มีคุณภาพตามแนวคิดพหุพลัง (Active Aging) ขององค์การอนามัยโลก (2002) ที่สำคัญ กระบวนการเหล่านี้ต้องมีการเตรียมการตั้งแต่อ่อนวัยที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งวัยที่ใกล้เคียงที่สุดคือผู้ใหญ่วัยกลางคน ซึ่งคนกลุ่มดังกล่าวอยู่ในช่วงวัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก มีระยะยาวนาน อีกทั้งยังเป็นช่วงวัยที่มีศักยภาพทางร่างกาย และยังเป็นทรัพยากรบุคคลที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การที่บุคคลกลุ่มนี้จะก้าวสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังนั้น พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมของแต่ละคนนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.61 ของประชากรทั้งหมด (องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน, 2566) ซึ่งมีอัตราสูงกว่าภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุไทย โดยคาดหวังว่า ข้อมูลจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม สำหรับพัฒนาคนในกลุ่ม ผู้ใหญ่วัยกลางคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาให้กับตนเองครอบครัว สังคมโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัย และพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ หมายถึง การที่ผู้ใหญ่วัยกลางคน แสวงหาความรู้ ไขว่คว้าหา และมีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเกี่ยวกับสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และที่อยู่อาศัย เพื่อให้ตนเองมีความสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งร่างกาย และจิตใจ เมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุในอนาคต

ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เห็นคุณค่าของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้สูงอายุ มีการปรับตัวทั้งทางด้านอารมณ์ สุขภาพ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบ ๆ ตัว ซึ่งเกิดจากการเตรียมตัวที่ดี มีพฤติกรรมในการดูแลตัวเอง ที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

ตามแนวคิดผู้สูงอายุที่มีคุณภาพขององค์การอนามัยโลก (Who, 2002) กล่าวว่า กระบวนการที่นำไปสู่การมีคุณภาพซึ่งนำไปสู่การมีสุขภาพดี (healthy) การมีส่วนร่วม (participation) และการมีหลักประกันที่มั่นคง (security) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต เมื่อสูงอายุ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการผู้ใหญ่วัยกลางคน

ผู้ใหญ่วัยกลางคนเป็นช่วงกลางระหว่างวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยทำงาน เป็นช่วงวัยที่มีระยะยาวนาน อีกทั้งยังเป็นช่วงวัยที่มีศักยภาพทางร่างกาย มีประสบการณ์ชีวิต และยังเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศที่สำคัญ (วัลภา สบายยิ่ง, 2560) หากคนกลุ่มนี้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ ก็จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี คนเก่ง และมีสุขของคนไทย ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านจิตลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ของบุคคล (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2543)

ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ทางด้านอารมณ์และสังคม เป็นการให้ความยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย การได้รับการดูแลเอาใจใส่ ความรู้สึกเชื่อมั่น ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้บุคคลนั้นได้รับการช่วยเหลือ และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 2) ทางด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และการซักถาม ในการจัดการกับปัญหา หรือการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล อาจเป็นข้อมูลข่าวสารหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าใจและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และ 3) ทางด้านทรัพยากร เป็นการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเงินทอง สิ่งของหรือบริการตามระดับ

ความต้องการ การช่วยเหลือด้านแรงงาน อุปกรณ์ และเวลา จะสามารถทำให้บุคคลผู้ที่ได้รับ กระทำการต่าง ๆ เป็นไปตามเป้าหมายได้ (House, J. S. and Kahn, R. L., 1985)

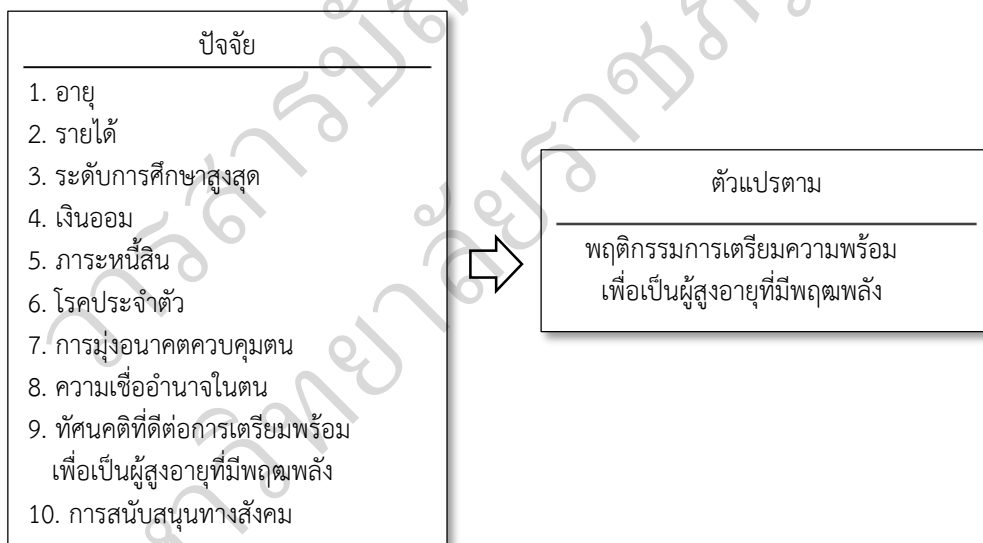
4. สถานการณ์ผู้สูงอายุและผู้ใหญ่วัยกลางคนในตำบลบางเลน

ตำบลบางเลน ตั้งอยู่ถนนทางหลวง 3422 มีเนื้อที่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 25,000 ไร่ อยู่ห่างจากอำเภอสองพี่น้อง ทางด้านทิศตะวันออก ประมาณ 12 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 50 กิโลเมตร แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 6,992 คน ประชากรร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกร ปัญหาของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน ส่วนใหญ่ที่พบ คือ 1) ปัญหาด้านสุขภาพ 2) ปัญหาด้านรายได้ 3) สภาพแวดล้อมในบ้าน และสังคมไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิต และ 4) ปัญหาเรื่องการใช้เทคโนโลยี (องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน, 2566)

การเตรียมความพร้อมถือเป็นพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุทั้งจากตัวมนุษย์เองไม่ว่าจะเป็นลักษณะทั่วไปของมนุษย์ จิตลักษณะต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอก โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพละพลั้ง ประกอบด้วย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการผู้ใหญ่วัยกลางคน ที่กล่าวถึงความสำคัญ และการกิจของคนวัยกลางคนในการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อก้าวสู่วัยสูงอายุในขั้นต่อไป ทฤษฎีต้นไมจริยธรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านจิตลักษณะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ของบุคคลทุกช่วงวัย และทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบของตัวแปรตามได้ คือ พฤติกรรม การเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพละพลั้ง และสามารถกำหนดตัวแปรอิสระได้ 10 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) รายได้ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด 4) เงินออม 5) ภาระหนี้สิน 6) โรคประจำตัว 7) การมุ่งอนาคตควบคุมตน 8) ความเชื่อ อำนาจในตน 9) ทศนคติที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพละพลั้ง 10) การสนับสนุนทางสังคม ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสนใจศึกษาพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.61 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมีอัตราสูงกว่าภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุไทย ถือว่าเป็นชุมชนที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพละพลั้ง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้มีอายุ 35–59 ปี ในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2,581 คน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 ขนาดตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวน 346 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือข้อมูลไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีก 7 คน โดยเพิ่มจากหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบางเลน จาก 7 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมทั้งหมดเป็น จำนวน 353 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) ตามความเข้มข้นของกิจกรรมที่หมู่บ้านนั้นมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นหมู่บ้านที่มีกิจกรรมพัฒนามาก คือ มีกิจกรรมปีละ 6–12 ครั้ง และหมู่บ้านที่มีกิจกรรมพัฒนาน้อย คือ มีกิจกรรมปีละน้อยกว่า 6 ครั้ง

ขั้นที่ 2 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยจับฉลากเลือกหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนจากหมู่บ้านที่มีกิจกรรมพัฒนามาก 1 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่มีกิจกรรมพัฒนาน้อย 1 หมู่บ้านโดยเก็บข้อมูลประชาชนทั้งหมดทั้ง 2 หมู่บ้านที่จับฉลากได้ โดยมีจำนวนไม่ต่ำกว่าขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หมู่บ้าน	กิจกรรม/โครงการ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่างในการวิจัย
หมู่ 1 บ้านโรงช้าง	10 ครั้ง/ปี	806	177
หมู่ 5 บ้านบางสาม	4 ครั้ง/ปี	478	176

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและเติมคำตอบลงในช่องว่าง ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการปฏิบัติด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง 4 ตัวแปร ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และสอบถามปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นหาความเที่ยงตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ ด้านโครงสร้างเนื้อหา ของแบบสอบถามและแบบวัด รวมทั้งการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบ และสามารถวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนด ได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าอยู่ในช่วง 0.5 ขึ้นไป
2. ปรับปรุงเครื่องมือตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ
3. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ 35–59 ปี พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำเครื่องมือ ที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า ไปหาค่าอำนาจจำแนก และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลำดับ	ชุดแบบสอบถาม	ค่าอำนาจจำแนก	Cornbrash's Alpha
1	พฤติกรรมเตรียมความพร้อม	0.54–0.82	0.962
2	การมุ่งอนาคตควบคุมตน	0.21–0.63	0.839
3	ความเชื่ออำนาจในตน	0.29–0.59	0.828
4	ทักษะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง	0.26–0.60	0.868
5	การสนับสนุนทางสังคม	0.22–0.44	0.891

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางเลนเพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่ ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวันและเวลาในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง
3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งสิ้น จำนวน 353 ชุด นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล มีดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่และร้อยละ 2) ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 การศึกษาระดับปัจจัยและระดับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 3) ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีสมมุติฐาน 2 ประการ คือ 1) ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ 2) ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร สามารถทำนายตัวแปรตามได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 16,944.25 บาท กว่าครึ่งไม่มีเงินออม เมื่อพิจารณาในส่วนผู้ที่ไม่มีเงินออม พบว่า มีเงินออมเฉลี่ย 2,595 บาท กว่าครึ่งไม่มีหนี้สิน ในส่วนของผู้ที่มีหนี้สิน มีหนี้สินเฉลี่ยที่ 5,346 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว มากกว่าคนที่ไม่มีโรคประจำตัว เมื่อพิจารณาประเภทของโรค พบว่า โรคประจำตัวที่เป็น คือ โรคความดันโลหิตสูง รองลงมา คือ โรคเบาหวาน และโรคไขมันในเลือดสูง ตามลำดับ ผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังส่วนใหญ่ คือ ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา คือ กำนัน และหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังส่วนใหญ่ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาและสมมุติฐานการวิจัยตามจุดประสงค์ มีดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาในระดับปัจจัยและพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผล ต่อการเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคนตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.793) ด้านการมุ่งอนาคตควบคุมตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.541) ด้านความเชื่ออำนาจในตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.500) ด้านทัศนคติที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.566) และด้านการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.51$, S.D. = 0.788) รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ระดับปัจจัยและระดับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง

พฤติกรรมเตรียมความพร้อม และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง (Y)	3.40	0.793	มาก
2. การมุ่งอนาคตควบคุมตน	3.66	0.541	มาก
3. ความเชื่ออำนาจในตน	3.50	0.500	มาก
4. ทัศนคติที่ดีต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง	3.33	0.566	มาก
5. การสนับสนุนทางสังคม	2.51	0.788	น้อย

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

2.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สันในการวิเคราะห์ข้อมูล มีตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา เงินออม ภาระหนี้สิน โรคประจำตัว การมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง และการสนับสนุนทางสังคม ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า มีตัวแปรอิสระ จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้ เงินออม การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ดังตาราง 4

ตาราง 4 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (การสื่อสารอย่างประสิทธิภาพ)	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)	ระดับความสัมพันธ์
- อายุ (X_1)	.201**	ต่ำ
- รายได้ (X_2)	.124*	ต่ำ
- เงินออม (X_4)	.213**	ต่ำ
- การมุ่งอนาคตควบคุมตน (X_7)	.686**	สูง
- ความเชื่ออำนาจในตน (X_8)	.504**	สูง
- ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง (X_9)	.468**	ปานกลาง
- การสนับสนุนทางสังคม (X_{10})	.547**	สูง

หมายเหตุ ** = มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01, * = มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีตัวแปรที่สามารถเข้าทำนายพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ได้ 5 ตัวแปร เรียงลำดับตามการเข้าทำนายแต่ละขั้นตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 5 ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน (X_7) การสนับสนุนทางสังคม (X_{10}) ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุ ที่มีพหุพลัง (X_9) อายุ (X_1) และเงินออม (X_4) สามารถร่วมกันทำนาย หรือ อธิบายความผันแปรของพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ได้ร้อยละ 56.9 ($R^2 = .575$, $R^2_{adj} = .569$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวแปรอิสระสามารถทำนายพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ได้อย่างน้อย 1 ตัวแปร รายละเอียดดังตาราง 5 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = -1.1286 + 0.737X_7 + 0.265X_9 + 0.203X_{10} + 0.012X_1 + 0.00002381X_4$$

สมการพยากรณ์พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_y = 0.503X_7 + 0.224 X_9 + 0.145X_{10} + 0.117X_1 + 0.078X_4$$

ตาราง 5 แสดงสมการพยากรณ์พฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
- การมุ่งอนาคตควบคุมตน (X ₇)	0.737	0.061	0.503	12.099	0.000	0.708	1.413
- ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ (X ₉)	0.265	0.049	0.224	5.404	0.000	0.713	1.402
- การสนับสนุนทางสังคม (X ₁₀)	0.203	0.057	0.145	3.545	0.000	0.731	1.367
- อายุ (X ₁)	0.012	0.004	0.117	3.276	0.001	0.951	1.051
- เงินออม (X ₄)	0.00002381	0.000	0.078	2.141	0.033	0.924	1.082
ค่าคงที่	-1.286	0.270		-4.766	0.000		

หมายเหตุ: * $p < .05$, (Model Summary: $R = .759$, $R^2 = .575$, $R^2_{adj} = .569$, $SE_{est} = .47214$),
(ANOVA: $F = 78.877$, $Sig = .000$, $df = 5$)

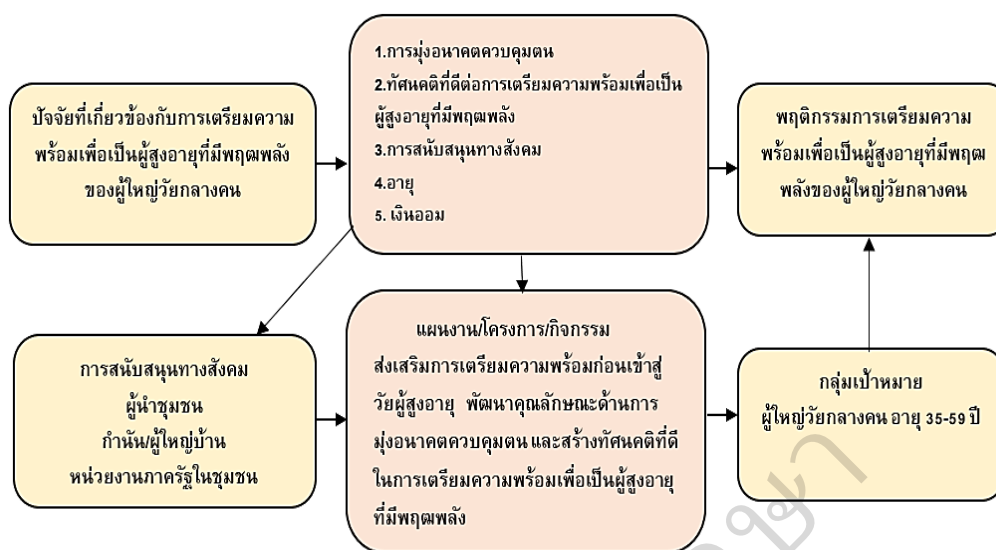
อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับของพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วาชร นพนรินทร์ (2563) ที่ศึกษา พบว่า การเตรียมความพร้อมการเป็นผู้สูงอายุของประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนมีทัศนคติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุในระดับสูง อีกทั้งได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ แต่ไม่สอดคล้องกับ นวรัตน์ จันเพชร (2558) ที่ศึกษา พบว่า การเตรียมตัวของบุคลากร กรมควบคุมโรค เพื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย ในส่วนระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพของผู้ใหญ่วัยกลางคนตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านทัศนคติที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

ผลการศึกษาที่มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ตัวแปร ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ถึง ร้อยละ 56.9 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ประกอบด้วย การมุ่งอนาคตควบคุมตน ทักษะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ การสนับสนุนทางสังคม อายุ และเงินออม สอดคล้องกับ อภารัตน์ อิงคภากร (2561) ที่พบว่า ตัวแปรการมุ่งอนาคต เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ และ วาชร นพนรินทร์ (2563) ศึกษาพบว่า ทักษะที่ดีต่อการเตรียมความพร้อมการเป็นผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสูงสุด รองลงมา คือ การสนับสนุนทางสังคมที่มีอิทธิพลในการเตรียมความพร้อม นอกจากนี้ ดลนภา ไชยสมบัติ และ บัวบาน ยะนา (2561) พบว่า อายุ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ทักษะที่ดียังส่งผลต่อพฤติกรรมด้านบวกอื่น ๆ อีก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วิภา เพ็งศรี สุภาสณีน นุ่มเนียม และสันติ ศรีสวนแดง (2564) พบว่าตัวแปรจิตลักษณะ และสถานการณ์ที่สำคัญ คือ ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนไม่รู้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำนายพฤติกรรมไม่เรียนไม่รู้ของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนได้ในลำดับต้น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ คือ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุในกลุ่มของผู้ใหญ่วัยกลางคน โดยการพัฒนาคุณลักษณะ ด้านการมุ่งอนาคตควบคุมตน และทัศนคติที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ รวมถึงการสนับสนุนทางสังคมที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้ โดยครอบคลุม คนในชุมชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานภาครัฐในชุมชน ที่ควรบูรณาการงานร่วมกันเพื่อส่งเสริม และพัฒนาคนวัยกลางคนในชุมชน โดยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยแสดงรายละเอียดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง

สรุป

จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้การศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีสมมุติฐานว่า ตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาสูงสุด เงินออม ภาระหนี้สิน การมุ่งอนาคต ควบคุมตน การเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง การสนับสนุนทางสังคม อย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังของผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

1. ผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีระดับพฤติกรรมในการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก มีระดับปัจจัยการมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง อยู่ระดับมาก และการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับต่ำ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมของผู้ใหญ่วัยกลางคน พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง ได้แก่ อายุ รายได้ เงินออม การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะที่ดีต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง และการสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง พบว่า มีตัวแปรอิสระ 5 ตัว สามารถร่วมกันทำนายความเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมได้ 56.9% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ทักษะที่ดีในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง การสนับสนุนทางสังคม อายุ และเงินออม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปรอิสระที่เป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เกษตรตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ควรกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ทักษะที่ดี ในการเตรียม ความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลังการสนับสนุนทางสังคม ส่งเสริมให้มีการออมเงิน ตลอดจนส่งเสริมความรู้ ให้คนในวัยทำงานตั้งแต่อายุ 35 ปี ให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย ทั้งที่เป็นตัวแปรสำคัญ ที่มีร้อยละการทำนายเป็นลำดับที่ 3 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนควรบูรณาการงานร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้นำชุมชน ส่งเสริมความรู้ให้กำลังใจ และสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับคนวัยกลางคนในชุมชน

1.3 จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีผู้ที่มีโรคประจำตัวถึงร้อยละ 36.5 และมีผู้ที่มีอายุ ในช่วง 35–45 ปี เริ่มเป็นโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง และโรคเมเรียม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเพิ่มแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันไม่ให้เกิดโรคกลุ่มโรคไม่ติดต่อ โดยเพิ่มกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มคนวัยกลางคน นอกเหนือจากกลุ่มวัยผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า มีตัวแปรอิสระที่สามารถร่วมกันทำนายการพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังของ ผู้ใหญ่วัยกลางคน ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 56.9 หมายความว่ายังมีตัวแปรอื่นที่สามารถทำนายพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังพลังได้ ดังนั้น ผู้ที่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปต่อยอดเพื่อค้นหาตัวแปรทำนายที่สำคัญได้อีกต่อไป

2.2 จากผลการวิจัยที่พบตัวแปรอิสระสำคัญ เช่น การมุ่งอนาคตควบคุมตน ควรนำตัวแปรดังกล่าวมาวิจัย ต่อด้วย การวิจัยเชิงทดลอง หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมในการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังพลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิราวรรณ ชาลี. (2555). *การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของประชากรในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ดลนภา ไชยสมบัติ และบัวบาน ยะนา. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากร วัยก่อนสูงอายุ. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 29(3), 131–143.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพย์วิภา เพ็งศรี สุภาสิณี นุ่มเนียม และสันติ ศรีสวนแดง. (2564). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 18(83), 42–51.
- นารัตน์ จันเพชร. (2558). *การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพของกรมควบคุมโรค*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วชากร นพพรินทร์. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา. (2565). *ชุมชน-คุณภาพชีวิต*. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/qoL/detail/9650000011269>. 20 มีนาคม 2566.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2560). *จิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *สถิติจำนวนประชากร*. เข้าถึงได้จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php. 20 มีนาคม 2566.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน. (2566). *ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bl.go.th/index/>. 20 มีนาคม 2566.
- อาภารัตน์ อิงคภากร. (2561). *การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- House, J. S., & Kahn, R. L. (1985). *Measures and Concepts of Social Support*. New York: Academic Press.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Who. (2002). *Active Ageing A Policy Framework*. Retrieved from <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Active-Ageing-Framework.pdf>. March 15th, 2023.

รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียน เทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

A TEACHER DEVELOPMENT MODEL FOR ENHANCING SPEAKING COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH OF
STUDENTS AT SANGWANICH UPATHAM MUNICIPAL SCHOOL
UNDER MUEANG SAMUTSONGKHAM MUNICIPALITY

สายฝน ระวังภัย* เอี่ยมพร โทปานุรักษ์กุล และ ไพรัช มณีโชติ

Saifon Rawangphai*, Uamporn Topanurakkul and Phairat Maneechod

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพชรบุรี 7600

Program in Education Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000, Thailand

*Corresponding Author: Email: saifonrawangphai@gmail.com

รับบทความ 24 ตุลาคม 2566 แก้ไขบทความ 16 พฤศจิกายน 2566 ตอบรับบทความ 23 พฤศจิกายน 2566 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม และ 2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครู จำนวน 10 คน และกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2 ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 2) แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 และ 3) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติการทดสอบ t-test ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินการ ตามขั้นตอนการพัฒนา NPTE ได้แก่ ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา (Need) วางแผนพัฒนา (Plan) ดำเนินการพัฒนา (Implementation) และ ติดตามประเมินผลหลังการพัฒนา (Evaluation) และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลการทดสอบภาษาอังกฤษของครู หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูมีคะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษเฉลี่ยหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.67 และ ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.34

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาครู, ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop a teacher development model to enhance speaking communication skills in English of students at Sangwanich Upatham Municipal School under Mueang Samutsonghkham Municipality, 2) examine the effects after the implementation of the developed model. The target groups in this two-stage research, obtained through purposive sampling, were divided into two groups: The target group in Stage I included one administrator, and ten teachers, and the target group in Stage II included 100 students from

Prathomsuksa 1 to 6 in the 2023 academic year. The tools for data collection comprised 1) the feasibility assessment forms with a consistency between 0.67 and 1.00, 2) the English proficiency test of teachers, with a consistency between 0.67 and 1.00, 3) the students' English-speaking skills assessment, with a consistency between 0.67 and 1.00. The statistics used for data analysis were t-test, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results were as follows:

1. The teacher development model to enhance speaking communication skills in English of students at Sangwanich Upatham School under Mueang Samutsongkhram Municipality consisted of five components: 1) principles, 2) objectives, 3) content structure, 4) implementation process with the NPDE development process: a study of problem conditions and needs for development (Need), development planning (Plan), developmental performance (Implementation), and monitoring and evaluation (Evaluation), and 5) measurement and evaluation. The developed model was validated and reached the specified criteria for assessing its feasibility for further implementation at the highest level.

2. The effects after the implementation of the developed model revealed that teachers' English proficiency after the intervention was significantly higher than that before the intervention at the .01 level of significance, with an average English proficiency score after the intervention increased by 25.67 percent, and the student English speaking skills after the intervention significantly higher than those before the intervention at the .01 level of significance, with the average score after the intervention increased by 27.34 percent.

Keywords: Teacher Development Model, Speaking English Skills, English for Communication

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2557) มีนโยบายเร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.6) ระดับความสามารถทางภาษาขั้นเริ่มต้น ระดับตามกรอบ CEFR ระดับ A1 หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 2564 โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลาย ของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ โดยกำหนดมาตรฐาน สาระภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้ 1) เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 2) มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ 3) นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

จากผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาอังกฤษจากผู้เข้าสอบ จำนวน 19 คน มีคะแนนเฉลี่ย 28.68 คะแนน ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) เมื่อพิจารณาตามรายละเอียดพบว่า สาระภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 27.38 คะแนน นอกจากนั้นยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.89 จากผลการเรียนเฉลี่ย 4.00 (รายงานการประเมินตนเอง SAR โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์, 2565) เมื่อพิจารณาตามรายละเอียดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยในสาระภาษาเพื่อการสื่อสารอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากการสังเกตยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ส่วนใหญ่ ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการ ฟัง พูด

อ่าน เขียน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และแสดงความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษ รู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษน้อย และไม่ได้มีโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวันทำให้ไม่เกิดการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษควรได้รับการฝึกตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟังและการพูด เพราะเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุดในการสื่อสาร ดังนั้น การพัฒนาระดับความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และมีทักษะพื้นฐานในการสื่อสารภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการยกระดับความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน แต่จากบริบทของโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมัยที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูภาษาอังกฤษเพียง 1 คน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น ดังนั้น หากคุณครูทุกท่าน ช่วยกันส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโดยการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักเรียนทั้งนอกห้องเรียน และในห้องเรียน เช่น การกล่าวทักทาย การใช้คำสั่งง่าย ๆ ใช้คำศัพท์และประโยคต่าง ๆ ในการสอนและนำกิจกรรมในห้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษ จะเป็นการเพิ่มโอกาสและเวลาในการเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนมากขึ้น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน พบว่า การสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) เป็นการบูรณาการวิชาภาษาอังกฤษกับวิชาอื่น ๆ คุณครูที่สอนแต่ละวิชาจะได้ใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในห้องเรียน เช่น คำศัพท์ คำสั่งง่าย ๆ และประโยคต่าง ๆ ในการสอนและนำกิจกรรมในห้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาควบคู่กับเนื้อหาวิชา ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลของการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ที่มีต่อความสามารถในการฟัง-พูด และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลงานวิจัยของอาทิตย์ ศรีจันทร์ธร อัญชลี จันทรเสม และเสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2560) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนว CLIL เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยตรง และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง จนเกิดเป็นทักษะในการสื่อสาร สร้างความมั่นใจและความกล้าพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น โดยครูมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนการยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน ดังนั้นครูจะต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล จากการเป็น “ครูสอน” (Teacher) ไปเป็น “ครูฝึก” (Coach) หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Learning Facilitator) และต้องเรียนรู้ทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ลักษณะพร เข้มขัน และจิตติมา วรณศรี, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินา ฮอดจสัน มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และ วันฉัตร ทิพย์มาศ (2564) กล่าวว่า ครูผู้สอนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ส่งผลโดยตรงไปสู่ผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องมีการบริหารจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยตลอดเวลา และรักษาคุณภาพการสอน และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาปรับใช้ในการจัดกระบวนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2557) เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้กำหนดให้ ยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร (CLT) และเป็นไปตามกรอบความคิดหลัก CEFR โดยจัดให้มีการประเมินความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับครู (ผู้สอน)

จากการทดสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมัย จำนวน 10 คน พบว่า ร้อยละ 80.00 ครูมีความสามารถทางภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับ A1 ระดับเริ่มต้น และร้อยละ 20.00 อยู่ในระดับ A2 ดังนั้น เพื่อให้มีการฝึกอบรมครู ตลอดจนพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ และเพื่อให้สามารถยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูทุกท่านได้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาครูที่สร้างเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาครู ให้ครูมีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) เพื่อยกระดับความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษและส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม มีดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับนำไปใช้พัฒนาครูเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) หมายถึง การบูรณาการวิชาภาษาอังกฤษกับวิชาอื่น ๆ คุณครูที่สอนแต่ละวิชา จะต้องใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในห้องเรียน เช่น คำศัพท์ คำสั่งง่าย ๆ และประโยคต่าง ๆ ในการสอนและนำกิจกรรมในห้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาควบคู่กับเนื้อหาวิชา ในส่วนของเนื้อหาวิชามุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความรู้คิดของผู้เรียนตามเนื้อหาสาระในรายวิชานั้น ๆ ส่วนการเรียนรู้ภาษานั้นก็เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามเป้าหมายทางภาษาที่กำหนดไว้

ความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู หมายถึง ความสามารถทางภาษาของครูที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ CEFR อยู่ในระดับ A2

กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ CEFR ระดับ A2 หมายถึง สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลทั่วไปในชีวิตประจำวัน สามารถแนะนำตัวเอง ครอบครัว การทำงานในอดีตและปัจจุบันในประโยคสั้น ๆ รวมทั้งแสดงความต้องการอย่างง่าย ๆ และสามารถพูดและเขียนในหัวข้อที่สั้นและง่ายได้

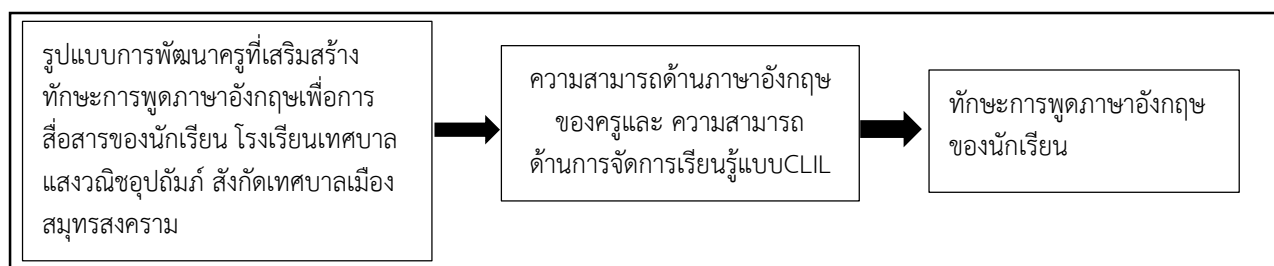
ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถสื่อสารโดยใช้คำศัพท์จากเนื้อหาในบทเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการวิจัย ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ จิราพร รอดพ่วง (2560), ถวิล ศรีใจงาม (2556) และ วรณภา โคตรพันธ์ (2563, หน้า 116-118) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาครู นาริรัตน์ ยิ่งยวด (2556, หน้า 18-20); ประภาพร ฝาจันทร์ (2561, หน้า 76); วรณกร ศิริพล (2559, หน้า 79-80); ภัทราพร มหาพรหม (2562, หน้า 9); พัชรี ทองอำไพ (2562); และสุรพงษ์ แสงสีมูข, จิตติมา วรณศรี, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2557) ความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู และหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทวีศักดิ์ ชูมา (2559); นิภาพรณ นาวาตัน (2562); ปาริฉัตร ไกรสนาม สุธาสิณี บุญญาพิทักษ์ และเมธี ดิษฐ์ศักดิ์ (2561); วิรัตน์ เกตุเรือง สุภัญญา แซ่ม้อย และฉลอง ชาตรุประชีวิน (2560); สุรพงษ์ คงสัตย์, พระสิทธิศักดิ์ ธรรมทายาโท (พรมสิทธิ), ยุทธนา พูนเกิดมะเริง, ประพันธ์ นีกะระโทก และ จำนงค์ ปุลาภา (2561)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

1. ครูโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ จำนวน 10 คน
 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6 โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 100 คน
- การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูที่ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ดังมีรายละเอียดในบทที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางกำหนดประเด็นในการสร้างข้อคำถาม

1.2 ร่างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ แบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้ 1) คุณภาพผู้เรียนด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) ปัญหาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน 4) ความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูในการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน 5) การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

1.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษา และความครอบคลุมของประเด็นที่ศึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. แบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

2.1 จัดสร้างร่างแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการประเมิน ดังนี้ 1) การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ 3) การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ 4) การประเมินด้านความถูกต้องครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ลักษณะของเครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) โดยกำหนดค่าน้ำหนักเป็นระดับความเป็นไปได้ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 นำแบบประเมินเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษา และความครอบคลุมของประเด็นที่ศึกษา ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง IOC 0.67–1.00

2.3 นำแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) จำนวน 3 คน และจัดพิมพ์แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง IOC 0.67–1.00

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมณี สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ เพื่อกำหนดองค์ประกอบ เนื้อหา และประเด็นที่ต้องการศึกษา

2) สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมณี สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยคู่มือ ดังกล่าว ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล ส่วนที่ 2 แนวปฏิบัติในการดำเนินการของรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมณี สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

3) นำคู่มือที่สร้างขึ้นนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน และความเหมาะสม ความครอบคลุมของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ และนำข้อเสนอแนะมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

4) นำคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดย มีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67–1.00

5) ปรับปรุงและแก้ไขคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครู

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย และตัวชี้วัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูที่สอดคล้องกับความสามารถทางภาษาตามกรอบมาตรฐาน CEFR

3.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วิธีการและแนวทางการสร้างแบบทดสอบความสามารถด้านภาษา

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา โดยปรับตัวชี้วัดความสามารถทางภาษาตามกรอบมาตรฐาน CEFR มาสร้างเป็นแบบทดสอบ

3.4 นำแบบทดสอบ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำถาม คำตอบ เนื้อหา และตัวชี้วัดความสามารถทางภาษาอังกฤษ

3.5 นำแบบทดสอบเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัดความสามารถทางภาษาอังกฤษ

3.6 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้องและตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยข้อสอบจะต้องมีค่าเฉลี่ยจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ไปทดลองเพื่อหาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนก โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ที่ 0.2–0.8 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ โลเวท

3.8 ปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบทดสอบออนไลน์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลหลังการพัฒนาครูตามรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมณี สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

4. แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6

4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง และสร้างเกณฑ์ในการประเมิน โดยวิเคราะห์จากระดับความสามารถและทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6

4.2 ร่างแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย การประเมิน 2 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ และความคล่องแคล่วในการพูด

4.3 นำร่างแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และภาษา

4.4 นำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการวัดและความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำตารางวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00

4.5 ปรับปรุง และจัดทำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และครูผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนภาษาอังกฤษ รวมจำนวน 3 คน จากการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม วิเคราะห์ผลการทดสอบภาษาอังกฤษของครูก่อนและหลังการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS

ขั้นตอนการดำเนินการ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการพัฒนาแบบร่าง แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง รวมจำนวน 10 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบร่าง จำนวน 6 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาครู 6 แนวคิดรูปแบบการพัฒนาครู แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูที่สร้างเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ตารางการสังเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.3 ร่างรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลมั่ง สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1.1 และขั้นตอนที่ 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือตารางการสังเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.4 สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยศึกษาหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือเพื่อกำหนด องค์ประกอบเนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.5 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และครูผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษาอังกฤษ รวมจำนวน 3 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

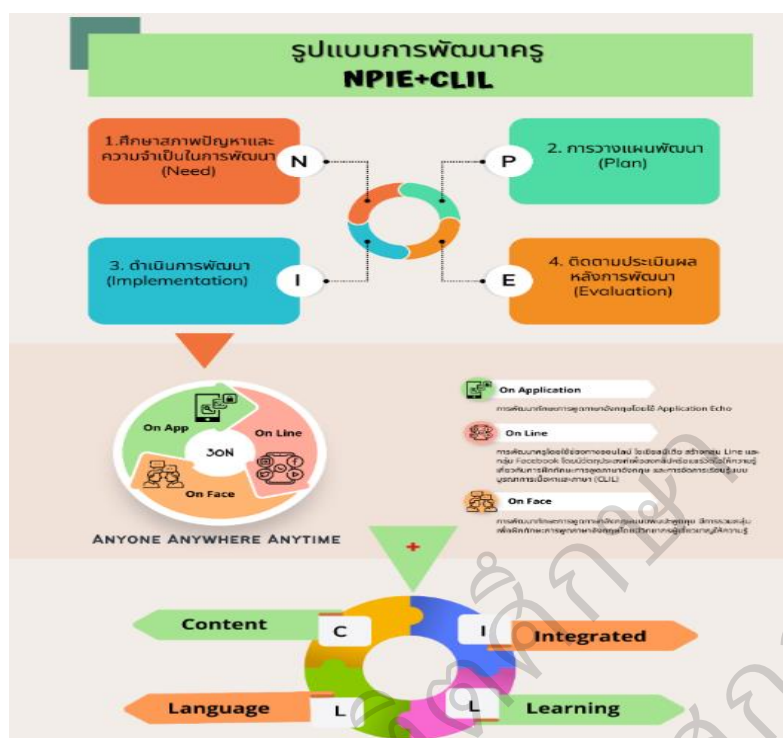
ขั้นตอนที่ 2.1 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ทดลองใช้กับครู โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยพัฒนาครูตามคู่มือของรูปแบบ และระยะที่ 2 คุรนำความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษไปส่งเสริมทักษะการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวมจำนวน 100 คน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ระบุในคู่มือ

ขั้นตอนที่ 2.2 ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบทางภาษาอังกฤษของครูก่อนและหลังการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครู และเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ได้รูปแบบที่เรียกว่า NPIE+CLIL

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการพัฒนาคู (NPIE+CLIL)

รูปแบบการพัฒนาคู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยกระบวนการดำเนินการของรูปแบบได้จากการศึกษาและสังเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาคูที่ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา (Need) ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา โดยสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคู วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องการให้พัฒนา ออกแบบกิจกรรมพัฒนาคูตามความต้องการและเหมาะสมกับบริบทของครูผู้รับการพัฒนาคู

2. วางแผนพัฒนา (Plan) ประชุมวางแผนพัฒนาคู กำหนดโครงสร้างของเวลา และวิธีการในการพัฒนาคูอย่างมีประสิทธิภาพที่ชัดเจน กำหนดรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาคูที่ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของครูเพื่อส่งเสริมการทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยใช้วิธีการพัฒนา 3On ได้แก่ On app, On line และ On face แต่ละวิธีมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 On app หมายถึง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้ Application บน Smart phone ได้แก่ Application Echo

2.2 On line หมายถึง การพัฒนาคูโดยใช้ช่องทางออนไลน์ โซเชียลมีเดีย สร้างกลุ่ม Line และ กลุ่ม Facebook โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงคลิปหรือแชร์วิดีโอให้ความรู้เกี่ยวกับการฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL)

2.3 On face หมายถึง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษแบบเห็นหน้าเจอตัว มีการรวมกลุ่มเพื่อฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้

3. ดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบที่กำหนด (Implementation) ดำเนินการพัฒนาตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาคูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

4. ติดตามประเมินผลหลังการพัฒนา (Evaluation) ประเมินผลการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของครู โดยนำกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษมาปรับเป็นเครื่องมือเพื่อทดสอบความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษของครู สังเกตการสอนในชั้นเรียนโดยเพื่อนร่วมงานโดยใช้แบบวัดที่มีความเที่ยงตรงตามกรอบแนวคิดของการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับสะท้อนผล

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของครูที่สร้างเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้

2. ผลการศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

ผลการศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ส่วน

2.1 ผลการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูหลังการพัฒนา

จากการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ จำนวน 10 คน ก่อนและหลังการพัฒนาสามารถสรุปได้ว่า ผลการทดสอบภาษาอังกฤษของครู หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูมีคะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษเฉลี่ยก่อนการพัฒนา ($\bar{X} = 15.30$, S.D. = 3.80) คิดเป็นร้อยละ 22.50 และคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนา ($\bar{X} = 28.90$, S.D. = 5.38) คิดเป็นร้อยละ 48.17 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.67 และ ครูร้อยละ 60.00 มีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ A2 โดยมีร้อยละหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.00

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ผลการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูหลังการพัฒนา

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pretest	10	15.30	3.802	1.202
Posttest	10	28.90	5.384	1.703

2.2 ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

จากการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ พบว่า ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 1.42) คิดเป็นร้อยละ 37.33 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 7.76$, S.D. = 1.09) คิดเป็นร้อยละ 64.67 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.34

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ก่อนและหลังเรียน

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pretest	100	4.48	1.418	.142
Posttest	100	7.76	1.093	.109

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุบลรัตน์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนา NPTE ได้แก่ ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา (Need) วางแผนพัฒนา (Plan) ดำเนินการพัฒนา (Implementation) และติดตามประเมินผลหลังการพัฒนา (Evaluation) 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลของการทดลองใช้แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียนอย่างยิ่ง

สรุป

1. รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินการ ตามขั้นตอนการพัฒนา NPIE ได้แก่ ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา (Need) วางแผนพัฒนา (Plan) ดำเนินการพัฒนา (Implementation) และติดตามประเมินผลหลังการพัฒนา (Evaluation) 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม พบว่า ผลการทดสอบภาษาอังกฤษของครู หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูมีคะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษเฉลี่ยหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.67 และผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.34

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ ซึ่งรูปแบบผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลของการทดลองใช้แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียนอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ถูกต้อง เหมาะสมและตรงตามความต้องการของครูผู้รับการพัฒนามาตามรูปแบบ

1.2 กระบวนการพัฒนาครู ควรมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น และดำเนินการพัฒนาเป็นวงรอบเพื่อให้สามารถเห็นพัฒนาการของครูได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลแสงวนิชอุปถัมภ์ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนาครูให้มีทักษะใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่จำเป็นสำหรับครูทุกกลุ่มสาระวิชา สำหรับเป็นทางเลือกในการพัฒนาตนเองของครู เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร รอดพ่วง. (2560). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้การคิดอย่างเป็นระบบ และการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. *Veridian E-journal สาขามนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์*, 10(1), 281-296.
- ถวิล ศรีใจงาม. (2556). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทวีศักดิ์ ชูมา. (2559). แนวทางการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้รูปแบบกลวิธีการสื่อสาร. สารานุกรมโพธิ.บ. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์.
- นารีรัตน์ ยิ่งยวด. (2556). การนำเสนอมิติการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปาริฉัตร ไกรสนาม สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และเมธี ดิษฐ์ศักดิ์. (2561). รูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดสงขลา. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 (หน้า 1434-1449). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- ประภาพร ผาจันทร์. (2561). การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาครูให้เกิดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรี ทองอำไพ. (2562). การพัฒนาระบบการพัฒนาครูประจำการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการภาษาอังกฤษกับสาระของครู โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 30(1), 167–182.
- วรรณภา โคตรพันธ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของครูระดับประถมศึกษา บนฐานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณกร ศิริพละ. (2559). รูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิรัตน์ เกตุเรือง สุภัญญา แซ่ม้อย และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(3), 313.
- สุรพงษ์ คงสันต์ พระสิทธิศักดิ์ ธรรมทายาโท (พรมสิทธิ์) ยุทธนา พูนเกิดมะเร็ง ประพันธ์ นิกกระโทก และจำนงค์ ปุผาลา. (2561). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 การศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา. Journal of Buddhist Education and Research, 2, 347–360.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). บทวิเคราะห์สถานการณ์ภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุจินดา คาเงิน ลำไย สีหามาตย์ และเกศราพรพรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2563). การสังเคราะห์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 14(1), 249–258.
- สุรพงษ์ แสงสีมู จิตติมา วรรณศรี วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. Journal of Education Naresuan University, 16(2), 119–128.
- อาทิตย์ ศรีจันทร์ดร. (2560). ผลของการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ที่มีต่อความสามารถในการฟัง-พูด และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 1(2), 174–186.

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

SUPER LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF
SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON PHANOM

อรอุมา ขอบชัยแสง*, ศุภกร ศรีเพชร และ จารูวรรณ เขียนน้ำชุม

Onuma Khobchaisaeng*, Supakorn Sornphet and Jaruwan Kheawnamchum

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นครพนม 48000

Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Nakhon Phanom University,
Nakhon Phanom 48000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: moiebru@gmail.com

รับบทความ 11 ธันวาคม 2566 แก้ไขบทความ 30 มกราคม 2567 ตอบรับบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2567 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน (2) ศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน (4) ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 78 คน และครู จำนวน 181 คน รวมทั้งสิ้น 259 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 (บุญชม ศรีสะอาด) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกเป็น 2 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .53-.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 (2) แบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .34-.94 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นผู้นำตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน
2. ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
4. ตัวแปรภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก (X₇) ด้านการเป็นผู้นำตนเอง (X₁) ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน (X₆) และด้านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ (X₅) โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 68 สามารถเขียนสมการได้ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = .91 + .30X_7 + .19X_1 + .16X_6 + .14X_5$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Zy' = .35Z_7 + .24Z_1 + .19Z_6 + .17Z_5$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ, ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) examine and compare the super leadership of school administrators, classified by status and school sizes, 2) examine and compare the effectiveness of school administration, classified by status and school sizes, 3) determine the relationship between the super leadership of administrators and the effectiveness of school administration, and 4) identify the predictive power for the super leadership of administrators affecting the effectiveness of school administration. The sample consisted of 259 participants, including 78 school administrators and 181 teachers. The sample size determination used a 15 percent criterion and was selected through multi-stage random sampling. The research instruments included two sets of 5-rating scale questionnaires: 1) a set of questionnaires about the super leadership of school administrators, with the Index of Item Congruence (IOC) between 0.80 and 1.00, the item discrimination from .53 to .93, and the reliability of .99; and 2) a set of questionnaires about the effectiveness of school administration, with the Index of Item Congruence (IC) between 0.80–1.00, the item discrimination between .34–.94, and the reliability of .98. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, t-test for Independent Samples, One-Way ANOVA, Pearson's product-correlation coefficient, and Stepwise multiple regression analysis.

The research results revealed that:

1. The super leadership of school administrators was overall at the highest level. When classified by status, there were no differences in their leadership level. However, when examining self-leadership on an individual basis, differences were observed at the .05 level of significance. In terms of school sizes, the overall super leadership of school administrators showed no differences.

2. The effectiveness of school administration was overall at the highest level. In terms of status and school sizes, there were no differences.

3. The super leadership of school administrators and the effectiveness of school administration revealed a fairly high level of positive correlation at the .01 level of statistical significance.

4. The four variables of super leadership of school administrators affecting the effectiveness of school administration under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom, namely facilitation (X_7), self-leadership (X_1), leadership in team building (X_6), and rewarding and reprimanding creatively (X_5). These aspects could jointly predict at 68 percent. The regression equation of raw scores and standardized scores could be written as follows:

$$Y' = .91 + .30X_7 + .19X_1 + .16X_6 + .14X_5$$

$$Zy' = .35 Z_7 + .24 Z_1 + .19 Z_6 + .17 Z_5$$

Keywords: Super Leadership, Effectiveness of School Administration,
The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom

บทนำ

โลกปัจจุบันหรือโลกยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทำให้ทุกหน่วยงานหรือองค์กรได้รับผลกระทบโดยตรง เน้นการบริหารจัดการที่แยกขาดผู้นำที่มีความสามารถเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับการบริหารที่มุ่งให้เกิดประสิทธิผลในยุคที่มีการแข่งขันสูงเช่นนี้ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำแบบใหม่สำหรับองค์กรยุคความรู้ที่ผู้นำจะต้องมีอิทธิพลทำให้คนอื่นมีอิทธิพลต่อตนเอง โดยการสร้างผู้นำให้มากขึ้น ซึ่งผู้บริหารที่สามารถสร้างการนำตนเองให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในองค์กรได้นั้นในบริบทของโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหารสามารถสร้างให้ครูเกิดภาวะผู้นำด้วยตนเอง สามารถนำตนเองในการทำงานและการมีส่วนร่วมในโรงเรียนได้ ซึ่งภาวะผู้นำเหนือผู้นำ (Super Leadership) ผู้นำต้องบริหารจัดการการทำงานเป็นทีมของคนในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างผู้นำในองค์กรได้ว่า ผู้นำควรใช้พฤติกรรมของการมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำมาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงาน โดยการนำรูปแบบภาวะผู้นำที่จะทำให้บุคลากรสามารถเป็นผู้นำตนเองและนำองค์กรได้ในที่สุด

(ดาวรรณ ถวิลการ, 2558, หน้า 23–25) โดยภาวะผู้นำแบบนี้กำลังเป็นกระแสและได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพและผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาทั้งทางด้านประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาและประสิทธิผลขององค์กรทางการศึกษา (วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ, 2555, หน้า 175)

ทั้งนี้การบริหารจัดการโรงเรียนนั้น สิ่งที่มีความสำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ว่าการจัดการศึกษานั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด คือ ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารต้องใช้ทั้งทักษะ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเป็นผู้นำ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งยังทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนที่เป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญ ในการบริหารและการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 6) ฉะนั้นพฤติกรรมผู้นำหรือภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผู้บริหารคือกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์และบทบาทหน้าที่ ตลอดจนเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ ซึ่งหากผู้บริหารมีแนวทางการจัดการที่ดีมีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณภาพในการจัดการศึกษา (นลวัช ยุทธวงศ์, 2564, หน้า 152) และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษา ผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพเพื่อรับรองว่ามีการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นโรงเรียนที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ซึ่งการบริหารจัดการโดยผู้นำภาวะผู้นำเหนือผู้นำมาใช้นั้น จะช่วยให้คนในองค์กรมีโอกาสได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มีพลังในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา (ดาวรรณ ถวิลการ, 2558, หน้า 1–2)

เนื่องด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ได้แบ่งการบริหารจัดการการศึกษาดังกล่าว เป็นทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านคุณภาพการศึกษา (2) ด้านโอกาสทางการศึกษา (3) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และ (4) ด้านการบริหารจัดการ อันได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยมีการพัฒนาคุณภาพในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการพัฒนาเพื่อยกระดับผลการดำเนินการประกอบกับใช้หลักการบริหารงานโรงเรียนเชิงคุณภาพ โดยสร้างภาคีเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริหารงานและการจัดการศึกษาเข้ามามีบทบาท ในการร่วมมือพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม ร่วมกำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม, 2566, หน้า 90–94)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะของภาวะผู้นำเหนือผู้นำให้กับผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถสร้างการนำตนเองให้เกิดขึ้นแก่ผู้ตามหรือบุคลากรในโรงเรียน โดยผู้บริหารสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรจากการเป็นผู้ตามให้เกิดภาวะผู้นำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรได้มีโอกาสแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ที่คอยเป็นแบบอย่างในการนำตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการนำตนเองตลอดจนการสร้างทีมที่เข้มแข็ง

ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง ผลของการดำเนินงานหรือประสิทธิภาพของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน ในการร่วมกันดำเนินงานหรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Manz & Sims (2001, p. 1) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ คือ การเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองหรือผู้นำให้ผู้ตามสามารถเป็นผู้นำตนเองได้ โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการตั้งเป้าหมายด้วยบุคคลอื่น การใช้สิ่งจูงใจภายนอก การวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลภายนอก และการมอบหมายงานให้เป็นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง

Flavia (2004, p. 2) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำมีองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) กระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก 5) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง 6) การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง

Lunenburg & Ornstein (2012, p. 305) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ คำที่ให้อารมณ์ดีถึงทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้อง ถูกทิศทาง (Do the right things) อันเป็นบทบาท หน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร เพราะหากสิ่งที่ผู้บริหารกำหนดจะกระทำนั้นมีความไม่ถูกต้องตั้งแต่แรกก็จะก่อให้เกิดผลเสียตามมาอีกมากมาย

Hoy & Miskel (2013, p. 299) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ การที่ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจเป็นผลทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน (2552, หน้า 15–16) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน คือ พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู การได้รับการสนับสนุนจากสังคมของครู พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหาร เจตคติต่อโรงเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารโรงเรียน การบริหารและการสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ธ สุนทรายุทธ (2556, หน้า 382) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยการพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป จนทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนในภาพรวมทั้งระบบ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557, หน้า 42–43) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำหรือภาวะผู้นำสร้างผู้นำ (Super-leadership) ว่าเป็นการนำที่เน้นการนำคนอื่น เพื่อให้คนอื่นนั้นสามารถนำตนเองได้ และเป็นภาวะผู้นำแบบใหม่สำหรับองค์กรยุคแห่งความรู้ที่คำนึงถึงโครงสร้างองค์กร และเน้นการเสริมพลังอำนาจให้กับการทำงานเกี่ยวกับการนำคนอื่นให้นำตนเองได้ โดยมีการออกแบบระบบและให้ปฏิบัติตามระบบ เพื่อสอนและเพื่อยอมให้เป็นผู้นำตนเองที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีอิทธิพลในแนวทางที่ทำให้คนอื่นมีอิทธิพลต่อตนเอง โดยหน้าที่ของผู้นำคือสร้างผู้นำให้มากขึ้นไม่ใช่สร้างผู้ตามให้มากขึ้น

เฉลิมชัย หาญกล้า (2559, หน้า 15) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง ผลสำเร็จในการทำงาน การทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร ก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการบริหารงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

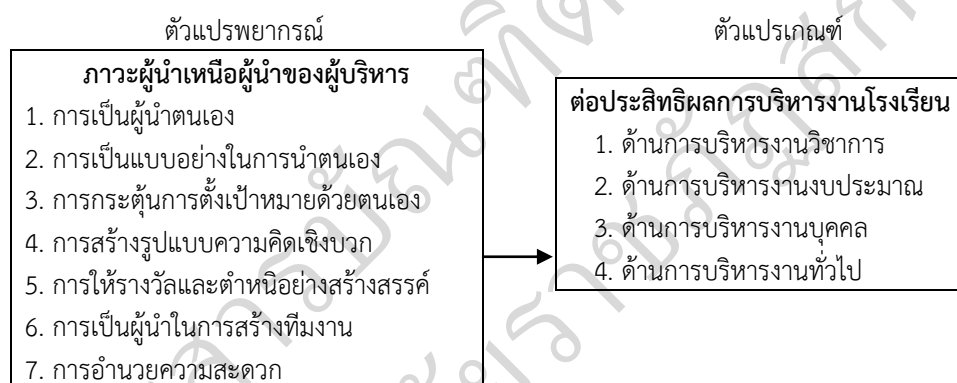
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561, หน้า 2) กล่าวว่า สุดยอดภาวะผู้นำ หรือ Super Leadership ภาวะผู้นำเกิดจากเราไม่ได้ ชาติแคลนคนที่นั่งอยู่ในตำแหน่งผู้นำ แต่ชาติแคลนคนที่มีภาวะผู้นำในตำแหน่งที่ต้องนำมากกว่า ซึ่งหน้าที่ของผู้นำคือการสร้างคน ไม่เพียงแต่สร้างงานที่ทำ แต่ต้องสร้างคนด้วย ต้องทำให้เขาเติบโตอย่างมีศักยภาพ เพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและสามารถแข่งขันได้อย่างมั่นคงในอนาคต

วัฒนา จันทูปาน (2561, หน้า 66) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นการบริหารงานในภาพรวม

นลธวัช ยุทธวงศ์ (2564, หน้า 149–152) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ คือ ภาวะที่ผู้นำหรือผู้บริหารเอื้ออำนวยความสะดวกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถนำตนเองได้ โดยการสร้างความมั่นใจ เป็นผู้นำให้คำแนะนำ กระตุ้นให้มีความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นอิสระในตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการตั้งเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ และสามารถเป็นผู้นำตนเองได้

สุชาติ เสนาสี และคณะ (2566, หน้า 110–112) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำ มี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างภาวะผู้นำตนเอง 2) การเป็นแบบอย่างภาวะผู้นำตนเอง 3) การตั้งเป้าหมายและวิสัยทัศน์ 4) การสร้างพลังทางบวก 5) การสนับสนุนและเสริมแรง และ 6) การสร้างวัฒนธรรมภาวะผู้นำตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,725 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 111 คน ครู จำนวน 1,614 คน (แผนปฏิบัติการประจำปี 2566 หน้า 6 ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนจังหวัดนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จำนวน 259 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 78 คน และครู จำนวน 181 คน

3. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 40)

3.2 การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนของการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพและขนาดโรงเรียนเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร และตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รายข้อระหว่าง 0.80–1.00 ได้ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ตั้งแต่ 0.53–0.93 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 ได้ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ตั้งแต่ 0.34–0.94 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียน และครูของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) ไปยังโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 40 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 259 ฉบับ
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง พร้อมทั้งสำรวจความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามโดยจัดส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด จำนวน 259 ฉบับ ได้คืน จำนวน 259 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ IOC ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับการหาค่าสัมประสิทธิ์ (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 ด้านการเป็นแบบอย่างในการนำตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 5 ด้านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามสถานภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นผู้นำตนเอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามสถานภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามขนาดโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = 0.80$) กับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ด้านการอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ด้านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ด้านการเป็นผู้นำตนเอง มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการเป็นผู้นำตนเอง ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน และด้านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง .49–.82 โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันทำนายอภิป്രายความแปรปรวนประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ได้ร้อยละ 68 ($R^2 = .68$) จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณข้างต้น สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = .91 + .30X_7 + .19X_1 + .16X_6 + .14X_5$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Zy' = .35 Z_7 + .24 Z_1 + .19Z_6 + .17Z_5$

การอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารในการนำหรือการบริหารจัดการที่ดี จึงส่งผลให้มีข้อคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับคำกล่าวของ (Manz and Sims, 1991, p. 35) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารที่จะแนะนำส่งเสริมให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม สามารถเป็นผู้นำตนเองและผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวัฒน์ มณีนพรัตน์ ธีรวิธ ฐาตาดันติโชค และพิชญภา ยืนยาว (2564, หน้า 133) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา กสิกรรม (2561, หน้า 27) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือ ผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภิญญา สุวรรณดี (2559, หน้า 72) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามสถานภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีสถานภาพ

การดำรงตำแหน่งที่ต่างกันมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำไม่ต่างกัน เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียน และมีทักษะในการเป็นผู้นำสูงประกอบกับครุมีความพึงพอใจในการทำงาน จึงทำให้โรงเรียนทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Morphet, 2007, p. 705) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560, หน้า 25) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่ต่างกันมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำไม่ต่างกัน เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียนและมีทักษะในการเป็นผู้นำสูงประกอบกับครุมีความพึงพอใจในการทำงาน จึงทำให้โรงเรียนทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Morphet, 2007, p. 705) ซึ่งสอดคล้องกับ เทพรัตน์ ศรีคราม (2562, หน้า 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม (2565, หน้า 212) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างทีมงานที่สนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เกิดจากการมีการประชุมวางแผนงานของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเพื่อขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรมีคุณภาพ มีอุดมการณ์ของโรงเรียนที่ชัดเจน มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีบรรยากาศโรงเรียนที่ดีในการเรียน และวัตถุประสงค์ขององค์กร และเกิดจากประสิทธิภาพของบุคลากรที่สามารถใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงาน ปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติา บินยามัน (2557, หน้า 116) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามสถานภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานและการบริหารงานในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน สุขกาย ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560, หน้า 35) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพดำรงตำแหน่ง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำแนกตามขนาดโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เกิดจากการมีการประชุมวางแผนงานของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรเพื่อขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรมีคุณภาพ มีอุดมการณ์ของโรงเรียนที่ชัดเจน มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีบรรยากาศโรงเรียนที่ดีในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา ไชยดำ (2559, หน้า 220)

ได้ทำการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพการบริหารงานด้านหลักสูตรและการสอนแตกต่างกับโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพการบริหารงานด้านหลักสูตรและการสอนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม (2565, หน้า 212) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครพบ โดยภาพรวม พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนำพาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลอ อวีย์ (2557, หน้า 146) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี บุตตะวงศ์ (2560, หน้า 74) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครพบ พบว่า มี 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการเป็นผู้นำตนเอง ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน และด้านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง .36–.89 โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันทำนายอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้ร้อยละ 68 ($R^2 = .68$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จในด้านประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ต้องอาศัยภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารจะช่วยผลักดันประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม (2565, หน้า 50) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า มีจำนวน 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง และด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .634 รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .189 ซึ่งตัวแปร ทั้ง 2 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ได้ร้อยละ 55.10 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .21690$ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ อุตสาหะ (2564, หน้า 120) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ด้านการประสานงาน ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการเข้ากับสังคมได้ ด้านการมีความคิดริเริ่ม และด้านการยอมรับนับถือ ร่วมกันส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 94.3

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม รวมทั้งได้ทราบข้อสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการทำวิจัยเรื่องใหม่ หรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ทั้งนี้ยังรวมถึงการวางแผนเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนตามบริบทที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนที่ดีขึ้น ผู้บริหาร ครู บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง วางแผนการทำงานหรือการบริหารงานโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ทั้งยังได้ทราบเกี่ยวกับผลกระทบหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนในหลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน และอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งยังมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการเป็นผู้นำตนเอง ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน และด้านการให้รางวัลและค่าตอบแทนอย่างสร้างสรรค์ โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 68

ทั้งนี้ผู้บริหารสามารถนำไปพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียน ครูและนักเรียน หรือการบริหารงานในระดับต่าง ๆ ตามบริบทที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสามารถช่วยกำหนดทิศทางหรือวางแผนการทำงานได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสามารถเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมเกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านดังกล่าว เพื่อส่งผลดีต่อสมรรถนะครูและบุคลากรและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน

1.2 ผลจากการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการจัดระบบการบริหารองค์กรให้บรรลุผล และตรงตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทและหลักการในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการบริการและการบริหารทางการศึกษาทุกระดับ

1.3 ผลจากการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ด้านที่ส่งผล คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการเป็นผู้นำตนเอง ด้านการเป็นผู้นำในการสร้างทีมงาน และด้านการให้รางวัลและค่าตอบแทนอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ด้านนี้ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในระดับอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา ศูนย์การศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น หรือศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหาร

2.2 ควรมีการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม และเขตอื่น ๆ ต่อไป เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อบริหารงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน อาทิ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ฯลฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิจจา กลิกรรม. (2561). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18*. งานนิพนธ์ ค.ศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). *Super Leadership: สุดยอดภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เฉลิมชัย หาญกล้า. (2559). *การบริหารการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม. (2565). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ. (2558). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำแบบภาวะผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21*. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 11(2), 23–25.
- เทพรัตน์ ศรีคราม. (2562). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธ สุนทรายุทธ. (2556). *ทฤษฎีองค์การและพฤติกรรม: หลักการทฤษฎีการวิจัยและปฏิบัติการทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท เนติกุลการพิมพ์จำกัด.
- ชัยวัฒน์ มณีพันธุ์วงศ์ ธีรวัช ธาตตันติโชค และพิษญา ยืนยาว. (2564). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เขต 1*. วารสารการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(36), 133–143.
- นลธวัช ยุทธวงศ์. (2564). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร*. วารสารการบริหาร นิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(7), 150–164.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เมรินทกาส พัฒนทรัพย์พิศาล. (2560). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ลออ วิลัย. (2557). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 6(2), 143–150.
- วัฒนา จันทูปาน. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขต ภาคเหนือตอนบน*. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 12(1), 66.
- วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก*. ดุษฎีนิพนธ์ ค.ศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- _____. (2557). *ภาวะผู้นำทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. นครพนม: กลุ่มนโยบาย และแผน.

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ บินยามัน. (2558). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชาติ เสนาสี และคณะ. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(1), 110-112.
- สุภาวดี บุตตะวงศ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรา ไชยดำ. (2559). ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(61), 209-224.
- Flavia L. Eldemire. (2004). Super leadership: the impacts and implications for public education. *Doctoral Dissertations 1896 - February 2014*. 5514.
- Hoy, Wayne K, & Miskel, Cecil. G. (2013). *Educational Administration: Theory Research and Practice*. (7th ed). New York: McGraw-Hill.
- Lunenburg, Fred C & Allan C. Ornstein. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. California: SAGE Publications Ltd.
- Manz, C. C & Sims, H. P. (1991). *The New Super Leadership Leading Other to Lead Themselves*. San Francisc: Berreit-Koehler.
- Morphet. (2007). The Administration of the School Administrators. *Dissertation Abstract International*, 34(03), 705-A.

การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานจังหวัดระยอง PARTICIPATIVE IRRIGATION MANAGEMENT IN RAYONG PROVINCE

สุรัชย์ นานาผล^{1*} และ ชินรัตน์ สมสืบ²

Surachai Numnaphol^{1*} and Chinnarat Somsueb²

¹โครงการชลประทานระยอง สำนักงานชลประทานที่ 9 กรมชลประทาน ระยอง 21000

²วิทยาลัยการบริหารแห่งรัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร 10300

¹Rayong Provincial Irrigation Office, Royal Irrigation Office 9, Royal Irrigation Department, Rayong 21000, Thailand

²State Administration College, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok 10300, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: updul2007@hotmail.com

รับบทความ 8 ธันวาคม 2566 แก้ไขบทความ 29 มกราคม 2567 ตอรับบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2567 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประชากรศาสตร์กับการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริบทในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่มีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชน โดยที่ประชาชนในพื้นที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณมี จำนวน 400 คน ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐและผู้นำชุมชนใช้วิธีการเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศชาย สถานภาพสมรส อายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา อาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ต่อเดือน 10,001-25,000 บาท และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 5-10 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วม ด้านชลประทานจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.42) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.39) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ ด้านสถานภาพ อายุ อาชีพ และระยะเวลาที่พักอาศัยในอำเภอส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วม ด้านชลประทานจังหวัดระยอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มข้าราชการของจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน กับชาวบ้านที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในพื้นที่

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, การจัดการชลประทาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) explore the level of opinions and the relationship between demographic factors and the performance of the construction project on water supply and drainage, 2) to examine problems and obstacles in performing the construction project, and 3) to propose guidelines in preventing and solving problems emerging in the areas facing rapid changes. The quantitative-qualitative mixed method was used in this research. The study population consisted of residents, government officials, and community leaders. The qualitative method was conducted with 400 residents, whereas the quantitative method was conducted with ten participants, including government officials and community leaders.

The sample group comprised men aged between 41 and 50 who were married, held associate degrees, worked as general laborers earning between 10,001 and 25,000 baht per month and had been residents of the areas for more than 5 to 10 years. The opinions toward participative irrigation management in Rayong province were overall at a high level ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.42). In terms of five sustainable development goals, the opinions were rated at a high level ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.39). The hypothesis testing indicated that demographic factors such

as status, age, occupation, and duration of residency in the district affected the participative irrigation management in Rayong province differently at the 0.05 level of significance. The interviews further revealed differences in opinions among relevant government officials, community leaders, and newly settled residents.

Keywords: Participative Irrigation Management, Sustainable Development, Irrigation Management

บทนำ

น้ำเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโลก มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช และจุลินทรีย์ น้ำถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของมนุษย์ ในภาคการเกษตรจะประสบปัญหาเรื่องรายได้น้อยหรือความยากจน หน้าที่ของรัฐที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคมให้กับประชาชนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละภาค โดยพยายามให้ประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม และทุกภาคมีโอกาสบริโภคสินค้าและบริการ

หน้าที่ของรัฐที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคมให้กับประชาชนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละภาค โดยพยายามให้ประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม และทุกภาคมีโอกาสบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้น และผ่านช่องทางการจำหน่ายจ่ายแจกอย่างไร เพื่อสร้างความเป็นธรรมหรือความเสมอภาคในสังคมให้เกิดขึ้น วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อบรรลุผลดังกล่าวคือ การชลประทาน โดยพยายามจัดหาแหล่งน้ำให้กับประชาชนในภาคการเกษตรที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่กลับมีฐานะยากจน จึงไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นภาคที่มีพื้นที่หลายรูปแบบทั้งภูเขา ที่ราบลุ่ม ที่ราบสูงและที่ราบชายฝั่ง เป็นภาคที่มีชื่อเสียงเรื่องการท่องเที่ยว เพราะมีชายหาดที่สวยงามมีชื่อเสียงอย่างมาก ในปัจจุบันพื้นที่นี้ได้รับการพัฒนาเป็นเขตที่เรียกว่า อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกจึงเป็นภาคที่มีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 1 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด (GCP) ณ ราคาประจำปี 2563 เท่ากับ 2,095,357 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ (GDP : 15,636,891 ล้านบาท) มากเป็นอันดับ 1 ในจำนวน 18 กลุ่มจังหวัด ซึ่งสามารถจำแนกเป็นผลิตภัณฑ์ มวลรวมของจังหวัด (Gross Regional and Provincial Product: GPP) รายได้ต่อประชากรในปี 2563 (GPP per capita) จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ใน ระดับสูงส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออก เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคกลาง โดยจังหวัดระยอง มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุดที่ 831,734 บาทต่อคนต่อปี สูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศ จังหวัดชลบุรี มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่ 471,723 บาทต่อคนต่อปี สูงเป็นอันดับ 4 ของประเทศ และจังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่ 403,574 บาทต่อคนต่อปี สูงเป็นอันดับ 6 ของประเทศ (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 1 พ.ศ. 2566–2570 ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567, หน้า 22–23)

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) สูงมาก ประมาณ 1 ล้านล้านบาท และเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวประชากร (GPP Per Capita) สูงที่สุดในประเทศไทยด้วยประมาณ 1,000,000 บาทต่อปี หรือคิดเป็นเดือนละประมาณ 90,000 บาท โดยที่สัดส่วนอยู่ในนอกภาคเกษตรมากกว่าร้อยละ 97 ส่วนภาคการเกษตรเพียงร้อยละ 2–3 แต่ในภาคการเกษตรยังคงเป็นแหล่งดั้งเดิมของประชากรในจังหวัดระยอง จึงน่าจะทําอย่างไรที่จะยกระดับรายได้และระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดระยองโดยเฉพาะภาคการเกษตร อันทำให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจและสังคม

แหล่งน้ำของจังหวัดระยองประกอบด้วย 4 กลุ่มน้ำหลัก คือ 1) กลุ่มน้ำระยองตะวันตก 2) กลุ่มน้ำคลองใหญ่ 3) กลุ่มน้ำประแสร์ และ 4) กลุ่มน้ำระยองตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดระยองประมาณ 2 ล้านไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่การเกษตร ประมาณ 1.5 ล้านไร่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและความแตกต่างระหว่างปัจจัยประชากรศาสตร์กับการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ คลองส่งน้ำส่งสายขอย 12 สาย คลองส่งน้ำสายแยกขอย 2 สาย และคลองระบายน้ำ 12 สาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ คลองส่งน้ำส่งสายขอย 12 สาย คลองส่งน้ำสายแยกขอย 2 สาย และคลองระบายน้ำ 12 สาย นำมาใช้เป็นบทเรียนในการดำเนินการก่อสร้างท่อส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายที่ขนานไปกับคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่เดิม ระยะทางมากกว่า 20 กิโลเมตร

3. เพื่อนำมาใช้ในการนำเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับบริบทในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอบ้านค่าย ที่จะกลายเป็นแหล่งที่พักอาศัยมากขึ้นตามความต้องการของตลาดอสังหาริมทรัพย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ หมายถึง โครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้าย ประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายซอย 12 สาย คลองส่งน้ำสายแยกซอย 2 สาย และคลองระบายน้ำ 12 สาย

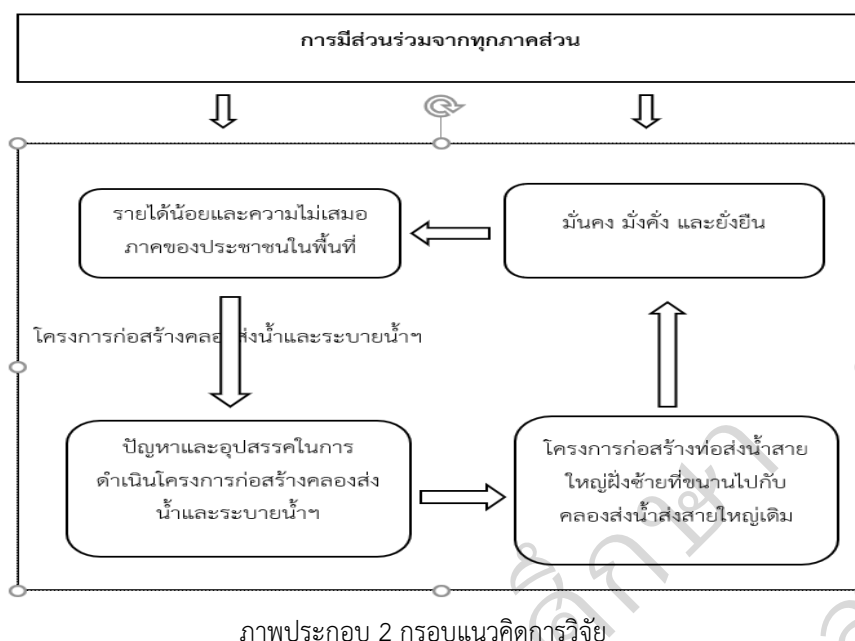
การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) กับการชลประทาน ได้เข้ามาส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันผูกมัดและตกลงใจร่วมกันใน การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานให้บรรลุเป้าหมาย

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นแรก คือ การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับในทุกประเทศและในทางวิชาการอย่างสูง ที่ทุกส่วนราชการจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลตามมา ซึ่งองค์กรภาครัฐไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ให้บริการสาธารณะแต่เพียงลำพังแต่ทว่าได้เปิดโอกาสให้องค์กรในภาคส่วนอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยทั้งในด้านการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผลแผน (Victor Pestoff and Taco Brandsen., 2010) ประเด็นที่ 2 คือ การบริหารการพัฒนา ในเรื่องนี้มีหลักการกล่าวถึงมาอย่างยาวนาน ที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดีมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก การบริหารการพัฒนาที่เป็นระบบ เป็นพัฒนาในลักษณะของภาพรวม (holistic) ที่ประกอบด้วยการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผลแผนในกิจกรรมการบริหารการพัฒนา (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2532) ประเด็นที่ 3 คือ การบริหารการพัฒนาการชลประทาน อันเป็นประเด็นที่สำคัญของหัวข้อนี้ เนื่องจากทรัพยากรน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ประเด็นที่ 4 คือ การบริหารโครงการ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงเนื่องจากกการบริหารพัฒนาในแนวหนึ่งที่ทำเนิการกันอย่างมา คือ การบริหารโครงการ การออกแบบโครงการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทจะช่วยให้องค์กรสามารถหลีกเลี่ยงกับดักและหลุมพรางที่จะทำให้การดำเนินโครงการผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ (Stephanie Ray, 2018) ประเด็นที่ 5 คือ การบริหารจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (กรมชลประทาน, 2549) และประเด็นที่ 6 คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารการพัฒนาการชลประทานจะต้องมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืน เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่เกิดจากความสมดุลของมิติ 5 ด้าน คือ People Prosperity Planet Peace และPartnership (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาภัยได้น้อยและความไม่เสมอภาคของประชาชน รัฐบาลโดยกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงแก้ไขโดยการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ คลองส่งน้ำส่งสายซอย 12 สาย คลองส่งน้ำสายแยกซอย 2 สาย และคลองระบายน้ำ 12 สาย แต่พบว่าเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำ จึงต้องมีการประเมินผลโครงการดังกล่าว เพื่อนำมาใช้ถอดบทเรียนในการดำเนินโครงการก่อสร้างท่อน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายที่ขนานไปกับคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่เดิม ระยะทางมากกว่า 20 กิโลเมตร ท่อน้ำส่งสายซอย อันจะช่วยให้เกิดความรักและผูกพันในพื้นที่ ส่งผลต่อประเทศเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องรายได้น้อยและความไม่เสมอภาคของประชาชนในที่สุด แต่การดำเนินการใด ๆ ก็ตามจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับตามปรัชญาของการจัดการปกครองสมัยใหม่ (New Public Governance)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง” ในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่มีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 เจ้าหน้าที่รัฐ คือ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานชลประทานที่ 9 และจากโครงการชลประทานระยอง (จำนวน 49 คน) ข้าราชการอำเภอบ้านค่ายและอำเภอเมืองระยอง (ฝ่ายปกครอง สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ)

1.2 ผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ

1.3 ประชาชนในพื้นที่คลองส่งน้ำสายใหญ่ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่คลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วย คลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้าย 1 สาย มีระยะทาง 23.360 กิโลเมตร คลองส่งน้ำส่งสายข่อย 12 สาย ยาว 27.60 กม. คลองส่งน้ำสายแยกข่อย 2 สาย ยาว 3.945 กม. และคลองระบายน้ำ 12 สาย ยาว 40.067 กม. ในพื้นที่อำเภอบ้านค่ายจำนวน 5 ตำบล และอำเภอเมืองระยอง 1 ตำบล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ประชากรจากข้อ 1.1 และ 1.2 จำนวน 10 คน โดยการติดต่อประสานผู้เคยเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ หรือเกี่ยวกับการร้องเรียนของผู้ได้รับผลกระทบการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานชลประทานที่ 9 จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่โครงการชลประทานระยอง จำนวน 2 คน ข้าราชการอำเภอบ้านค่ายและอำเภอเมืองระยอง จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 3 คน ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบและมีความขัดแย้งกับชลประทานจังหวัดระยอง จำนวน 2 คน

2.2 ประชากรในข้อ 1.3 จำนวน 385 คน โดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของคอกซ์แรน (Cochran) จากผลการคำนวณได้ 384.16 ดังนั้น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการสำรวจจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 385 ตัวอย่าง และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีให้เกิดข้อผิดพลาดจึงกำหนดขนาดตัวอย่างที่ 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ตำบลที่อยู่ภายใต้โครงการฯ จำนวน 6 ตำบล ใช้วิธีการจับสลากเลือกตำบลที่อยู่ภายใต้โครงการฯ จำนวน 4 ตำบล ผลการจับสลากได้ตำบลนาตาขวัญ ตำบลตาขัน ตำบลหนองบัว และตำบลบ้านค่าย ต่อมาได้ทำการสุ่มเลือกหมู่บ้านโดยการจับสลากตำบลละ 1 หมู่บ้าน รวม 4 หมู่บ้าน มีประชากรอาศัยอยู่ จำนวน 5,324 คน นำมาหาสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ได้ตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ดังตาราง 1

ตาราง 1 การสุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้โครงการ ฯ	หมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากรในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง
1	นาตาขวัญ	2	ทุ่งโพธิ์	1,815	136
2	ตาขัน	2	หนองหว้า	955	72
3	หนองบัว	3	หนองบัว	1,782	134
4	บ้านค่าย	3	คลองน้ำ	772	58
รวม		10	4	5,324	400

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานของจังหวัดระยอง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน จังหวัดระยอง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน (ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 5 ประการ และปัญหาและข้อเสนอแนะ) และแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนาวางมีจุดมุ่งหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้า

โดยที่แบบสอบถามใช้เกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	4.21–5.00
เห็นด้วยอย่างมาก	ค่าเฉลี่ย	3.41–4.20
เห็นด้วยอย่างปานกลาง	ค่าเฉลี่ย	2.61–3.40
เห็นด้วยอย่างน้อย	ค่าเฉลี่ย	1.81–2.60
เห็นด้วยอย่างน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	1.00–1.80

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่กรอกเรียบร้อยและจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้ได้ครบ จำนวน 400 ชุด และนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมและค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ สถานภาพ การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ โดยการใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้พิสูจน์สมมติฐานใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานจังหวัดระยอง ใช้สถิติ F-Test (One Way ANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทานจังหวัดระยอง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งโดยการใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง และสัมภาษณ์ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง โดยที่การเก็บรวบรวมแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ 400 ราย สามารถเก็บได้ครบจำนวน 400 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

1. ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชายจำนวน 258 รายหรือร้อยละ 64.5 มีสถานภาพสมรส จำนวน 288 ราย หรือร้อยละ 72.0 มีอายุระหว่าง 41–50 ปี จำนวน 202 ราย หรือร้อยละ 50.5 รองลงมา คือ

อายุ 31–40 ปี จำนวน 112 ราย หรือร้อยละ 28.0 ระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษอนุปริญญา จำนวน 192 ราย หรือร้อยละ 48.0 รองลงมาจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 134 ราย หรือร้อยละ 33.5 ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 235 ราย หรือร้อยละ 58.75 ส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน 10,001–25,000 บาท จำนวน 229 ราย หรือร้อยละ 57.25 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน 25,001–50,000 บาท จำนวน 87 ราย หรือร้อยละ 21.75 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนมากอาศัยอยู่มากกว่า 5–10 ปี ขึ้นไป จำนวน 206 ราย หรือร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ อาศัยอยู่มากกว่า 11–16 ปีขึ้นไป จำนวน 67 ราย หรือร้อยละ 16.75

2. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.43) แต่อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.33) โดยที่ความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.41) เพียงด้านเดียว ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปผลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง

ประเด็น	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับที่
การตัดสินใจ	3.22	0.41	ปานกลาง	4
การดำเนินงาน	3.45	0.49	มาก	3
การรับผลประโยชน์	3.82	0.43	มาก	1
การประเมินผล	3.67	0.33	มาก	2
รวม	3.57	0.42	มาก	

ตาราง 3 สรุปผลความคิดเห็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็น	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับที่
1. People	4.32	0.41	มากที่สุด	2
2. Prosperity	4.44	0.23	มากที่สุด	1
3. Planet	3.89	0.38	มาก	3
4. Peace	3.77	0.47	มาก	4
5. Partnership	3.25	0.36	ปานกลาง	5
รวม	3.74	0.39	มาก	

1. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.39) โดยที่ด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.23) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนานคน (People) ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม (Planet) และ สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ส่วนด้านความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.36) ดังตาราง 3

2. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยประชากรศาสตร์กับการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน:จังหวัดระยอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนอายุ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพ อายุ อาชีพ และระยะเวลาที่พักอาศัยในอำเภอส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปสมมติฐานการวิจัย

ลำดับ	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	ไม่แตกต่างกัน
2	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	แตกต่างกัน
3	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	แตกต่างกัน
4	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	ไม่แตกต่างกัน
5	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	แตกต่างกัน
6	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	ไม่แตกต่างกัน
7	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง	แตกต่างกัน

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการหรือผู้นำท้องถิ่น และประชาชนที่มีที่พักอาศัยมาอย่างยาวนานมักจะเห็นความสำคัญของการดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้าย 1 สาย มีระยะทาง 23.360 กิโลเมตร คลองส่งน้ำส่งสายย่อย 12 สาย ยาว 27.60 กม. คลองส่งน้ำสายแยกย่อย 2 สาย ยาว 3.945 กม. และคลองระบายน้ำ 12 สาย อันจะช่วยเพิ่มและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ประกอบกับได้เข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ ตั้งแต่เริ่มแรก จึงเห็นว่ามีผลสำคัญอย่างมากต่อประชาชนในพื้นที่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนรายหนึ่งว่า

“.....การดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ นั้น เรามีการทำประชาคมสอบถามชาวบ้านในพื้นที่อย่างเข้มข้น ชาวบ้านให้ความร่วมมืออย่างดี เห็นชอบให้ก่อสร้าง และจะร่วมมือกันอำนวยความสะดวก เพราะชาวบ้านเล็งเห็นว่าได้ประโยชน์ พิษผล ทุเรียน มังคุด เงาะ สวนยาง จะได้มีน้ำตลอดฤดูกาล...มันดีนะ..ต่อชาวบ้าน..”

ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่บางราย และมักจะเป็นชาวบ้านที่เข้ามาอยู่ มักจะบอกว่า แทบไม่เคยรับรู้หรือการแจ้งข่าวเกี่ยวกับการดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝั่งซ้ายฯ มีแต่คนอื่นมาบอกต่อและบางราย พบว่า เป็นลายเซ็นปลอมที่ยินยอมให้มีการก่อสร้าง ดังคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านรายหนึ่งว่า

“...ไม่รู้ละ มันนานละ เท่าที่จำได้ ไม่เคยได้รับการแจ้งข่าวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำชุมชน มาซื้อที่ดินเพื่อปลูกที่พักอาศัย แต่มักก่อสร้างคลองทำให้พื้นที่เสียไป ไม่บอกกล่าวอะไรเลย เราก็ไม่ใช่ชาวไร่ชาวนา ไม่ค่อยได้ประโยชน์อะไร ทำให้พื้นที่เสียไปอีก น่าจะมีการประสานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ จะได้ว่ารัฐมีโครงการก่อสร้าง...ไปตรวจสอบลายเซ็นตั้งก็พบว่าไม่ใช่ลายเซ็นของเราที่ยินยอม.....”

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.41) เพียงด้านเดียว ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Tony Bovaird, Elke Loeffler (Editors, 2015) ว่า “การจัดการปกครองสาธารณะ หมายถึง การที่มีหลาย ๆ ฝ่ายที่เข้าร่วมในการให้บริการดูแลสุขภาพ ดูแลผู้สูงอายุ การจัดการศึกษา ที่อยู่อาศัย สวัสดิการ ความปลอดภัย และสินค้าสาธารณะ (public goods) อื่น ๆ ซึ่งในทศวรรษนี้ได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนถึงการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างรัฐกับฝ่ายที่สามในการจัดให้มีสินค้าและบริการสาธารณะโดยที่โฉมหน้าใหม่ของฝ่ายที่สามได้ถูกดึงให้เข้าร่วมจัดบริการสาธารณะกล่าวอีกด้านหนึ่งก็คือ มีการจัดการร่วมกัน (Co-management) ระหว่างฝ่ายที่สามกับรัฐ และสมศักดิ์ สามัคคีธรรมและปริดา วานิชภูมิ เห็นว่าการจัดการปกครองสาธารณะ หรือ NPG เป็น “รูปแบบการจัดการปกครองด้านการให้บริการสาธารณะ (โดยเฉพาะการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ) ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทที่ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ชุมชน

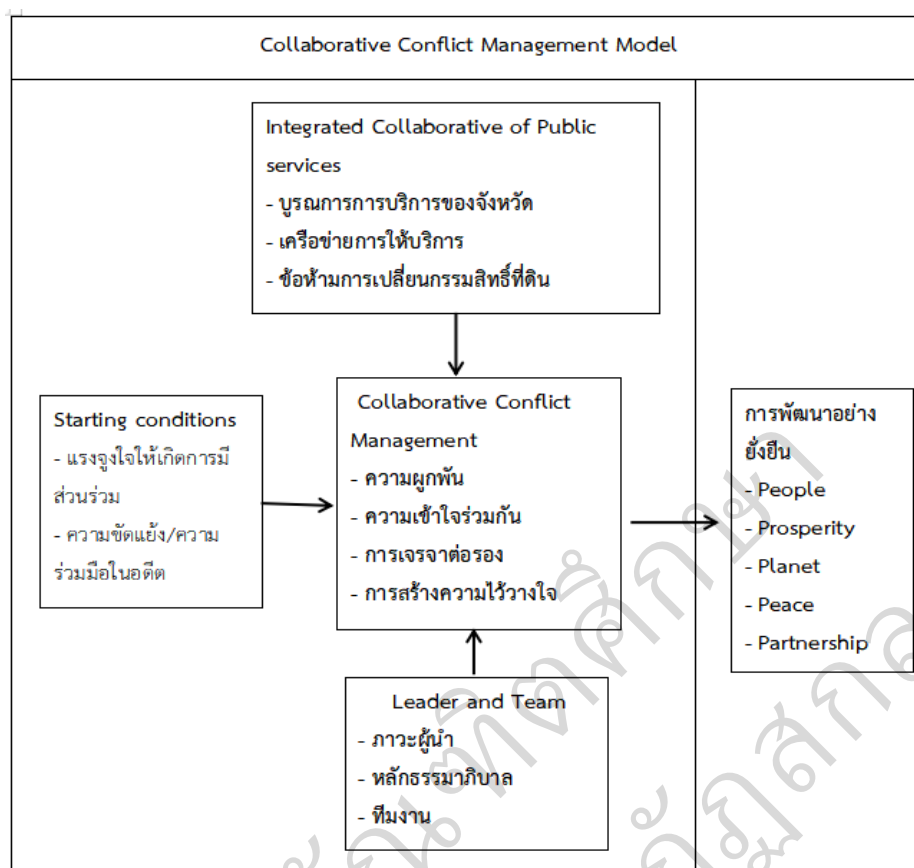
องค์การพัฒนาเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์ทางวิชาชีพต่าง ๆ ได้เข้าร่วมดำเนินงานสาธารณะกับภาครัฐในรูปแบบของการจัดการภาคีอันหลากหลาย เช่น ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเข้าร่วมกับหน่วยงานปกครองในการวางแผนพัฒนาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น” ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนหลายคนเข้ามาพักอาศัยหรือมีที่ดินในพื้นที่การก่อสร้างเพิงจะเข้ามาพักอาศัย ที่ดินหลายแปลงเจ้าของหรือนักธุรกิจเข้ามาจัดสรรที่ดินเป็นแปลงย่อย เนื่องจากอยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองระยองและนิคมมาบตาพุด ประกอบกับราคาที่ดินสูงกว่าที่อื่น

2. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.39) โดยที่ด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.23) เนื่องจากในด้านนี้เกี่ยวกับเรื่องที่สำคัญ คือ ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน สร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การชลประทาน การคมนาคม ที่มีความทนทาน ทำให้งานจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของอำเภอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธรทิพย์สุวรรณ์ (2557) ในบทความวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำริม จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งสามารถแก้ปัญหาชุมชนได้ในทุกมิติ ทั้งมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำโดยจะสามารถเชื่อมโยงความสำเร็จและความยั่งยืนในระดับบุคคลรวมถึงระดับชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างเหนียวแน่นและยั่งยืน และงานของ สุกิตติยา บุญหลาย และศิวัช ศรีโคตางกุล (2560) เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรยั่งยืนกรณีศึกษา: ตำบลท่ากระเสริม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น” ระบบการบริหารจัดการน้ำ มี 2 ระบบ คือ 1) น้ำจากคลองชลประทาน และ 2) โครงการสูบน้ำด้วยกระแสไฟฟ้า ซึ่งเกิดผลกระทบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านวัฒนธรรม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอาชีพและระยะเวลาที่พักอาศัยในอำเภอส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชาวบ้านในเขตการดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำและระบายน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำส่งสายใหญ่ฝางซ้ายฯ และพื้นที่ใกล้เคียงมีการเปลี่ยนมือ ที่ดินหลายแปลงมีการจัดสรร ชาวบ้านที่เข้ามาอยู่ใหม่ในพื้นที่จึงมีความหลากหลาย เช่น ช่างราชการ รับจ้าง นักธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งไม่เหมือนในอดีตที่ชาวบ้านในพื้นที่มักจะเป็นเกษตรกรและอาศัยมาอย่างยาวนาน และมักจะทำสวนยาง เมื่อมาดำเนินการก่อสร้างก็ประสบปัญหาที่ไม่สามารถสร้างให้เสร็จภายในกำหนดเวลา การออกแบบโครงการในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับอีกช่วงเวลาหนึ่ง การออกแบบโครงการเป็นงานที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนแรกของการบริหารโครงการเพราะการออกแบบโครงการที่ถูกต้องตามหลักวิชาและสอดคล้องกับบริบทของการบริหารโครงการจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ (ไตรรัตน์ โภคพลารณ์, 2562) การออกแบบโครงการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทจะช่วยให้องค์กรสามารถหลีกเลี่ยงกับดักและหลุมพรางที่จะทำให้การดำเนินโครงการผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ พร้อมกันนั้นการออกแบบโครงการที่ดียังจะช่วยให้้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางและแนวปฏิบัติในการดำเนินโครงการที่เป็นไปได้จริง นอกจากนี้การออกแบบโครงการจะทำให้สามารถสร้างกำหนดการ (schedule) ดำเนินโครงการและการบริหารงบประมาณของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (Stephanie Ray., 2018)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านชลประทานต้องมีการจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือร่วมใจ (Collaborative Conflict Management) จะต้องอาศัยความร่วมมือแบบบูรณาการจากรัฐ (Integrated Collaborative) ภาครัฐจะต้องบูรณาการด้านข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินหรือสิทธิประโยชน์และกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการต่างทุกส่วนราชการบูรณาการบริการสาธารณะ เช่น การก่อสร้างกรณีนี้ เมื่อมีการทำสัญญาประชาคมแล้วห้ามซื้อขายหรือโอนที่ดิน ต้องบูรณาการร่วมกันระหว่างกรมชลประทาน กรมที่ดิน กรมการปกครอง เป็นต้น อีกประการหนึ่ง คือ เงื่อนไขเริ่มต้น (Starting Conditions) เช่น แรงจูงใจ ความขัดแย้งในอดีต เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ผู้นำชุมชน (Leader and Team) จะต้องมีความรู้และมีหลักธรรมาภิบาล จะทำให้การจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือร่วมใจสำเร็จผลตามแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable) ทั้ง 5 ประการ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 Collaborative Conflict Management Model

สรุป

จังหวัดระยอง เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีรายได้ประชากรต่อหัวสูงที่สุดในประเทศ และผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดอยู่ในอันดับที่ 2 ของประเทศไทย เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการเกษตรกรรม จังหวัดระยอง ประกอบด้วย 8 อำเภอ อำเภอบ้านค่ายเป็นอำเภอหนึ่งมีพื้นที่ 479.52 ตารางกิโลเมตร ในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ต่อมาได้มีโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการมาตั้งในพื้นที่ เป็นผลทำให้พื้นที่การเกษตรลดลง สภาพปัญหาและความต้องการของอำเภอบ้านค่ายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำประปาและปัญหาผลผลิตทางการเกษตรเนื่องจากเป็นอำเภอที่มีผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด จำนวนมาก

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองใหญ่เป็นพระราชดำริในพระองค์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โครงการที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำบนลุ่มน้ำระยองให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อมาได้มีโครงการระบบส่งน้ำระยอง และอาคารประกอบโครงการคลองใหญ่ อ.ปลวกแดง จ.ระยอง โดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2550 คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2552 แต่ได้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้าง เนื่องจากมีปัญหาการส่งมอบพื้นที่บางส่วนจึงทำให้บางส่วนของโครงการไม่มีการก่อสร้างได้ดำเนินการเสร็จสิ้นวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558 รวมระยะเวลาในการก่อสร้างทั้งสิ้น 8 ปี 8 เดือน

ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 41–50 ปี ระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษามัธยมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือน 10,001–25,000 บาท และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนมากอาศัยอยู่มากกว่า 5–10 ปี ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.42) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.39) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนอายุ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพ อายุ อาชีพ และระยะเวลา

ที่พื้กออาศัยในอำเภอส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมด้านชลประทาน: จังหวัดระยอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคำสัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มข้าราชการของจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน กับชาวบ้านที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในพื้นที่ (ไม่เกิน 10 ปี)

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการก่อสร้างฯ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง ทำให้มีการเปลี่ยนมือหรือมีการโอนที่ดิน แม้ว่าจะมีการทำประชาคมแล้วก็ตาม ประกอบกับมีการทำประชาคมอย่างไม่จริงจังและจริงใจ ทำให้ประชาชนหลายคนไม่ทราบเรื่องนี้ มีการทำเอกสารปลอมเพื่อใช้ในการก่อสร้างฯ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรจะบูรณาการด้านข้อมูลเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินเพื่อการก่อสร้างคลองชลประทานต่าง ๆ ให้กับประชาชนที่ต้องการซื้อที่ดินในบริเวณดังกล่าว ป้องกันปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและประชาชนเมื่อมีการก่อสร้างหรือการเวนคืนที่ดิน
2. กรมชลประทานควรทำความเข้าใจกับประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืนเพื่อก่อสร้างคลองชลประทาน ห้ามมิให้มีการซื้อขายหรือเปลี่ยนมือเป็นอันขาด โดยประสานกับผู้นำในพื้นที่และกรมที่ดิน
3. ภาครัฐควรจะทำแผนแม่บทด้านผังเมืองในระดับอำเภอและตำบล โดยกำหนดพื้นที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจนและการประกาศใช้แผนเหล่านี้อย่างจริงจัง
4. กรมชลประทานควรกลับไปพิจารณาแผนการก่อสร้างการชลประทานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายหรือจะต้องรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ป้องกันการใช้งบประมาณประเทศให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
5. กรมชลประทานควรกลับไปตรวจสอบเรื่องลายเซ็นปลอมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินการให้เกิดความโปร่งใส และสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม
6. เมื่อมีการก่อสร้างหรือพัฒนาระบบชลประทานจะมีผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ควรจะมีการดำเนินการแบ่งปันจากผู้ได้ประโยชน์มายังผู้เสียประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ กรมชลประทาน. (2549). *การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา*. เข้าถึงได้จาก https://www.rid.go.th/thaicid/_5_article/2549/04PIM_OM.pdf. 6 พฤษภาคม 2565.
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. (2557). *การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชลประทาน, กรม. กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ. (2549). *การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา*. เข้าถึงได้จาก https://www.rid.go.th/thaicid/_5_article/2549/04PIM_OM.pdf. 6 พฤษภาคม 2565.
- เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2561). *การบริหาร การศึกษาความเป็นไปได้ และการประเมินโครงการ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดิน ปรัชญพฤต. (2532). การบริหารการพัฒนาในประเทศไทย: องค์ความรู้และกิจกรรม. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 31(2), 1–24.
- ไตรรัตน์ โสภพลากรณ์. (2562). *การบริหารโครงการ: แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: เคสดีไทย.
- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *เกี่ยวกับ SDGs*. เข้าถึงได้จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/%9A-sdgs/>. 19 พฤษภาคม 2565.
- สุธรรมา จันทรา. (2556). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี: กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิทยบริการ*, 24(1), 72–83.
- สุกิตติยา บุญหลาย และศิวัช ศรีโสภากุล. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรยั่งยืนกรณีศึกษา: ตำบลท่ากระเสริม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มภาคตะวันออก 1. (2566). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 1 (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. เข้าถึงได้จาก <https://www.opsmoac.go.th/>. 28 พฤศจิกายน 2566.

- เสาวนีย์ วิจิตรโกสุม. (2551). *การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำลำตะคองแบบบูรณาการ*. ดุษฎีนิพนธ์ วท.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และปรีดา วานิชภูมิ. (2556). การจัดการภาคีสาธารณะแนวใหม่: ความหมาย และนัยสำคัญ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 1(1), 207–209.
- อังกูร แก้วย่อง. (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ: โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก จังหวัดนราธิวาส*. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Fred, Riggs, W. (1970). *Frontiers of Development Administration*. North Carolina: Duke University Press.
- Tony Bovaird & Elke Loeffler. (Editors). (2015). *Public Governance in a Network Society* (by Elke Löffler) in *Public Management and Governance*. (3rd ed). Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, UK: Routledge.
- Stephanie Ray. (2018). *Project Design in Project Management: A Quick Guide*. Retrieved from <https://www.projectmanager.com/blog/project-design-in-project-managemen>. May 17th, 2022.
- Victor Pestoff & Taco Brandsen. (2010). *Public governance and the third sector: opportunities for coproduction and innovation*. In *New Public Governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance* (pp.223 – 235). Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, UK. Routledge.

ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101

การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INTENTION TO USE THE SYSTEM AND THE LEARNING OUTCOMES OF THE COS2101 PROCEDURAL PROGRAMMING OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY STUDENTS

อุไร ทองหัวไผ่

Urai Thonghuapai

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

Program in Computer Science, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: thnghph@hotmail.com

รับบทความ 12 ธันวาคม 2566 แก้ไขบทความ 13 กุมภาพันธ์ 2567 ตอรับบทความ 13 กุมภาพันธ์ 2567 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 คน เป็นนักศึกษาภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่ลงทะเบียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ในภาค 2 และภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าสถิติพรรณนาและอนุมาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และแบบทดสอบไคกำลังสองเกี่ยวกับความเป็นอิสระ

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ความสม่ำเสมอในการเรียน ความสม่ำเสมอในการทำแบบฝึกหัด และการส่งการบ้านมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ ได้แก่ ทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ทุกครั้ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมาก มีความสม่ำเสมอในการเรียน ขยันเรียนและทำแบบฝึกหัดครบทุกครั้ง หยุดรับชมวิดีโอทัศนในระดับมาก และส่งการบ้าน ปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ได้แก่ มีการทบทวนเนื้อหา ก่อนเรียนบางครั้ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมากแต่เรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ หยุดรับชมวิดีโอทัศนระดับปานกลาง ทำแบบฝึกหัดบ้างและส่วนใหญ่ไม่ทำการบ้าน

คำสำคัญ: ความตั้งใจในการใช้งานระบบ, ผลการเรียน, ระบบออนไลน์, การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) investigate the relationship between the intention to use the system and the learning outcomes of the COS2101 Procedural Programming course of students at Ramkhamhaeng University, and 2) examine the factors contributing to the variations in the intention to use the system among students who met the learning achievement criteria and those who did not. The sample comprised 64 students enrolled in the COS2101 Procedural Programming course within the Computer Science Department during the second and summer semesters of the 2020 academic year. The research tool was a set of questionnaires. The data was analyzed and presented by descriptive and inferential statistics: frequency, percentages, and a chi-square test for independence.

The research results revealed that:

1. Reviewing the content before class, consistent class attendance, regular completion of exercises, and submission of homework demonstrated a statistically significant relationship with the learning outcomes of students enrolled in the COS2101 Procedural Programming course at Ramkhamhaeng University, determined at the .01 level of significance.

2. Factors affecting the intention of students to use the system were determined based on their learning outcomes. For students who met the criteria, these factors included consistently reviewing the content before class, a high level of commitment and engagement in studying, consistent class attendance, diligent studying, regular completion of all exercises, high engagement with assigned videos, and consistent assignment submission. For students who did not meet the criteria, the factors affecting the system use included occasional content review before class, a high level of commitment and engagement in studying but with a focus limited to specific interests, a moderate engagement with assigned videos, inconsistent completion of exercises, and mostly incomplete homework assignments.

Keywords: Intention to Use the System, Learning Outcomes, Online System, Procedural Programming

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีการแข่งขันกันสูงมากเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านที่สำคัญคือการปฏิวัติเทคโนโลยีดิจิทัลและการปฏิวัติอาชีพ ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นกุญแจสำคัญในการพลิกโฉมให้โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันดิจิทัลเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางการศึกษาสำหรับนำไปประยุกต์เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การแก้ปัญหาทางการศึกษา การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น การเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนที่เป็นอยู่เดิมเป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจของตน เป็นการจัดการกระบวนการและการใช้ประโยชน์จากสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะระบบคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่ออกแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (อุไร ทองหัวไผ่, 2563) นักศึกษาส่วนใหญ่หาความรู้เพิ่มเติมผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ นักศึกษาที่มีระยะเวลาที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วมากกว่า 10 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วน้อยกว่า (จอมพล เล้ารุ่งเรือง, 2561) นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สมาร์ตโฟนของตนเองเป็นอุปกรณ์ในการเรียนแบบออนไลน์จากที่บ้าน นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์ด้วยความรับผิดชอบและมีความสม่ำเสมอ เข้าเรียนในห้องเรียนแบบออนไลน์ตามตารางเวลาที่มหาวิทยาลัยจัดไว้อย่างสม่ำเสมอและนักศึกษามีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ตามสิ่งที่สนใจอย่างเต็มที่ (สุรชาติ พุทธิมา, 2563)

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ว่า “แนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ ” และในหมวด 4 มาตรา 24 กำหนดว่า “การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นแหล่งวิทยาการแบบตลาดวิชาควบคุมแบบจำกัดจำนวน มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม และจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563) กระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ เป็นวิชาบังคับของหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์และหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วัตถุประสงค์ของกระบวนวิชานี้เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้เกี่ยวกับการสร้างอัลกอริทึมและการเขียนโปรแกรมมาใช้งานโดยเน้นการออกแบบและสร้างโปรแกรมขนาดใหญ่ สามารถแก้ไขปัญหาโครงสร้างข้อมูลเบื้องต้นด้วยวิธีการเชิงกระบวนการคำสั่งและสามารถเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการคำสั่งได้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560) ในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ค.ศ. 2019 กระบวนวิชานี้ได้จัดการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ผ่านระบบ RU Cyber Classroom และ Course on demand (ชาติรี นิลน้ำเพชร, 2563) ผู้รับผิดชอบกระบวนวิชาได้จัดทำวิดีโอเนื้อหาและจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบออนไลน์ซึ่งมี

องค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ส่วน ได้แก่ เนื้อหากระบวนวิชา การบริหารจัดการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร และการประเมินผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์วิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ในภาค 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาที่เข้าสอบออนไลน์สอบผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 36 เท่านั้น โดยปัจจัยเรียนออนไลน์ได้ผลในมุมมองของ ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนออนไลน์ไม่ใช่เป็นไปได้ยากแค่นั้นไทย เพราะแม้กระทั่งหลักสูตรออนไลน์จาก Harvard และ MIT ยังมีผู้เรียนจบแค่ 5–6 % การเรียนออนไลน์แตกต่างจากการเรียนรู้แบบห้องเรียน ” ปัญหาเรื่องผลการเรียนของนักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์จำนวนมากอาจเนื่องมาจากกระบวนวิชานี้เป็นวิชาการเขียนโปรแกรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจ นักศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนโดยเรียนรู้ในเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง การเรียกค้นหรือการเข้าถึงข้อมูล และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในระบบที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการคงอยู่และใช้งานระบบเป็นสิ่งที่สำคัญ สามารถนำทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติได้

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้สอนอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ และปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้จักเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนกรเรียนการสอน ตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาค้นคว้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความตั้งใจในการใช้งานระบบ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของการใช้งานระบบในส่วนต่าง ๆ การเรียกค้นหรือการเข้าถึงข้อมูล และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในระบบที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการคงอยู่และใช้งานระบบโดยประเมินประสิทธิภาพแต่ละประเด็นความตั้งใจในการใช้งานระบบด้วยคะแนนผลการเรียน

ผลการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้ โดยผลการเรียนที่ผ่านเกณฑ์วัดจากคะแนนสอบ มากกว่าหรือเท่ากับ 60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน สำหรับผลการเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์วัดจากคะแนนสอบไม่ถึง 60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. กระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ เป็นวิชาบังคับของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ของภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คำอธิบายกระบวนวิชาประกอบด้วย การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ โดยใช้โครงสร้างควบคุมแบบต่าง ๆ ขั้นตอนวิธีแบบเรียกซ้ำ แบบชนิดข้อมูลอย่างง่าย การจัดการแฟ้ม การทดสอบและแก้ไขจุดบกพร่องในโปรแกรมและคุณสมบัติของโปรแกรมที่ดี โดยใช้ภาษาโปรแกรม เช่น ภาษาซี จำนวนชั่วโมงที่สอน 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แบ่งเป็นทฤษฎี 2 ชั่วโมง และปฏิบัติ 2 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงที่ศึกษาด้วยตนเองอย่างน้อย 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลาทั้งหมดประมาณ 15 สัปดาห์ วิธีประเมินผลโดยการสอบปลายภาค 70% คะแนนเก็บจากการบ้าน 20% และฝึกปฏิบัติ 10% ลักษณะข้อสอบเป็นข้อสอบอัตนัย 5 ข้อ เน้นการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาโปรแกรม

2. ทฤษฎีแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของดีลอนและแมคลีน (DeLone and McLean Information System Success Model) ปี ค.ศ. 2003 ประกอบด้วยตัวแปรแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) ด้านคุณภาพของสารสนเทศ (Information Quality) ด้านคุณภาพการบริการ (Service Quality) ด้านความตั้งใจในการใช้งานระบบ (Intention to Use) ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (User Satisfaction) และด้านประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับ (Net Benefits)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จอมพล เล่ารุ่งเรือง (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กรณีศึกษา: นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า 1) ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่ศึกษา และระยะเวลาที่เคยใช้

อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และผู้ที่มีระยะเวลาที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วมากกว่า 10 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วน้อยกว่า 2) พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้ที่มีระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่มีระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันน้อยกว่า 3) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันจะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสถานศึกษาแตกต่างกันโดยพบว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสถานศึกษามากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่า

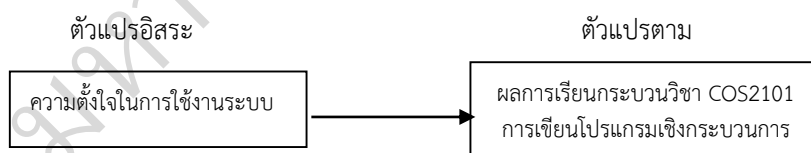
สุรชาติ พุทธิมา และ ชโรชนี ชัยมินทร์ (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนของตนเองเป็นอุปกรณ์ในการเรียนแบบออนไลน์จากที่บ้าน โดยใช้ Wifi ของที่บ้านในการเรียน ซึ่งโปรแกรมที่ทุกคนใช้เรียนคือ Microsoft Teams ซึ่งนักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์ด้วยความรับผิดชอบและมีความสม่ำเสมอในภาพรวมระดับมาก โดยพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมากที่สุด คือการเข้าเรียนในห้องเรียนแบบออนไลน์ตามตารางเวลาที่มหาวิทยาลัยจัดไว้อย่างสม่ำเสมอ นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในด้านบวก ในภาพรวมระดับมาก ซึ่งความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือนักศึกษามีเสรีภาพในการเรียนรู้ตามสิ่งที่สนใจอย่างเต็มที่

ขวัญเรือน กำวิทู และคณะ (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัย พบว่า จำนวนครั้งในการทบทวนบทเรียนต่อสัปดาห์ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและช่องทางการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคมเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการปรับตัว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเสนอแนะว่าการจัดการสอนผ่านระบบออนไลน์อาจารย์ต้องจัดกิจกรรมให้มีการทบทวนเนื้อหาที่เรียน อาทิ มอบหมายงานตามใบงานหรือให้สรุปผังภาพโน้ตค้นของเนื้อหาหลังการเรียน ให้กำลังใจในการเรียน และคำแนะนำในการปรับตัวอย่างเหมาะสม รวมถึงสนับสนุนผู้ปกครองช่วยในการสนับสนุนทั้งค่าใช้จ่าย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์

สุนทรี รินทร์คำ และศรัณญา พรหมโคตร (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอบตกรายวิชาเคมีสำหรับวิศวกรของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า สาเหตุของการสอบตกของนักศึกษาทั้ง 5 กลุ่มสาขาวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชา เคมีสำหรับวิศวกร มีสาเหตุเกิดจาก (1) นักศึกษามีความรู้พื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ต่ำ (2) ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก (3) ไม่มีเวลาพอที่จะทำการค้นคว้าหรือฝึกทำข้อสอบ เนื่องจากเนื้อหาหนัก และไม่สามารถนำทฤษฎี ตัวอย่าง หรือความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้ในการตอบได้ (4) นักศึกษาเห็นว่า มีจำนวนเนื้อหาหนัก ไม่ชอบการคิดที่ซับซ้อน และไม่ชอบทำข้อสอบประยุกต์และนำไปใช้ (5) นักศึกษาให้ความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์น้อย เช่น ไม่ค่อยเข้าเรียนและทำแบบฝึกหัด หรือรายงานโดยลอกจากเพื่อนส่งเพื่อได้คะแนนเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกรอบแนวคิดปรับปรุงจากโมเดลความสำเร็จของระบบสารสนเทศของดีโลนและแมคลิน ปี ค.ศ. 2003 ในด้านความตั้งใจในการใช้งานระบบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่ลงทะเบียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ในภาค 2 และภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 179 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่ลงทะเบียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ในภาค 2 และภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากนักศึกษาที่เข้าสอบผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 64 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรม นำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 12 ข้อ วิเคราะห์ตัวแปรอิสระจากทฤษฎีแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของดีโลนและแมคคีน โมเดลความสำเร็จของ Holsapple และ Lee-Post และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถามและหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์พิจารณาตรวจสอบเนื้อหา โครงสร้างแบบสอบถาม และปรับปรุงสำนวน ภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมและสมบูรณ์ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) หลังจากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่า 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ ตรงตามเนื้อหาทุกข้อ

2. ยื่นโครงการการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยและจรรยาบรรณทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3. ดำเนินการติดต่อขอเก็บข้อมูลวิจัย ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. ทำการสุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมทั้งกำหนด วัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยให้ผู้เข้ารับการวิจัยได้รับทราบ และลงนามยินยอมเข้ารับการวิจัย

5. ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยตามแผนการวิจัย

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ผลและแปลผลในรูปแบบเรียงความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมา นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการลงรหัส (Coding Form) ตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า สำหรับแบบสอบถามชนิดปลายปิด ประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ SPSS การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และตัวสถิติทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101

ความตั้งใจในการใช้งานระบบ	ผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101						
	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	Total	Chi-Square		Cramer's V	
				Value	Sig.	Value	Sig.
(1) การทบทวนเนื้อหาก่อนเข้าเรียนออนไลน์	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	6.392	0.041*	0.316	0.041**
ทำทุกครั้ง	10 (20.4%)	8 (53.3%)	18 (28.1%)				
ทำบ้างบางครั้ง	36 (73.5%)	6 (40.0%)	42 (65.6%)				
ไม่เคยทำ	3 (6.1%)	1 (6.7%)	4 (6.3%)				
(2) ความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	1.306	0.520	0.143	0.520
มาก	24 (49.0%)	8 (53.3%)	32 (50%)				
ปานกลาง	21 (42.9%)	7 (46.7%)	28 (43.8%)				
น้อย	4 (8.2%)	0 (0%)	4 (6.3%)				
(3) ความสม่ำเสมอในการเรียน	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	8.437	0.015*	0.363	0.015**
ขยัน กระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนออนไลน์	16 (32.7%)	11 (73.3%)	27 (42.2%)				
เข้าเรียนแต่ไม่ครบทุกครั้ง	25 (51.0%)	2 (13.3%)	27 (42.2%)				
ไม่ชอบเรียนออนไลน์	8 (16.3%)	2 (13.3%)	10 (15.6%)				
(4) จำนวนการหยุดรับชมหรือเรียนช้า ๆ	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	1.011	0.603	0.126	0.603
มาก	16 (32.7%)	7 (46.7%)	23 (35.9%)				
ปานกลาง	28 (57.1%)	7 (46.7%)	35 (54.7%)				
น้อย	5 (10.2%)	1 (6.7%)	6 (9.4%)				
(5) จำนวนการเข้าใช้ระบบ	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	2.592	0.274	0.201	0.274
มาก	17 (34.7%)	2 (13.3%)	19 (29.7%)				
ปานกลาง	26 (53.1%)	11 (73.3%)	37 (57.8%)				
น้อย	17 (34.7%)	2 (13.3%)	19 (29.7%)				

ตาราง 1 (ต่อ)

ความตั้งใจในการใช้งานระบบ	ผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101						
	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	Total	Chi-Square		Cramer's V	
				Value	Sig.	Value	Sig.
(6) ความสม่ำเสมอในการทำแบบฝึกหัด	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	16.198	0.000*	0.503	0.000**
ขยันทำต่อเนื่องทุกครั้ง	4 (8.2%)	8 (53.3%)	12 (18.8%)				
ทำบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง	38 (77.6%)	7 (46.7%)	45 (70.3%)				
ไม่ทำแบบฝึกหัด	7 (14.3%)	0 (0%)	7 (10.9%)				
(7) วิธีการแก้ปัญหาในกรณีไม่เข้าใจเนื้อหา	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	3.566	0.468	0.236	0.468
ศึกษาจากบทเรียนออนไลน์	13 (26.5%)	2 (13.3%)	15 (23.4%)				
ศึกษาจากตำราหรือหนังสือ	8 (16.3%)	1 (6.7%)	9 (14.1%)				
ถามอาจารย์ หรือเพื่อน	7 (14.3%)	2 (13.3%)	9 (14.1%)				
ค้นหาจากอินเทอร์เน็ต	20 (40.8%)	10 (66.7%)	30 (46.9%)				
ไม่ทำอะไร	1 (2.0%)	0 (0%)	1 (1.6%)				
(8) การศึกษาจากตำราหรือหนังสือ	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	5.622	0.132	0.296	0.132
ขยันกระตือรือร้น ศึกษาเพิ่มเติมเป็นประจำ	4 (8.2%)	3 (20.0%)	7 (10.9%)				
ทำบ้างเป็นบางครั้ง	37 (75.5%)	10 (66.7%)	47 (73.4%)				
ไม่มีการศึกษาเพิ่มเติม	8 (16.3%)	2 (13.3%)	10 (15.6%)				
(9) การศึกษาเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	3.814	0.149	0.244	0.149
ขยันกระตือรือร้น ศึกษาเพิ่มเติมเป็นประจำ	22 (44.9%)	11 (73.3%)	33 (51.6%)				
ทำบ้างเป็นบางครั้ง	26 (53.1%)	4 (26.7%)	30 (46.9%)				
ไม่มีการสืบค้นใด ๆ	1 (2.0%)	0 (0%)	1 (1.6%)				
(10) การศึกษาเพิ่มเติมจากอาจารย์หรือเพื่อน	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	2.179	0.336	0.184	0.336
ขยัน กระตือรือร้น ปรึกษาเป็นประจำ	6 (12.2%)	4 (26.7%)	10 (15.6%)				
ปรึกษบ้างเป็นบางครั้ง	35 (71.4%)	8 (53.3%)	43 (67.2%)				
ไม่ปรึกษาจากบุคคลใด	8 (16.3%)	3 (20.0%)	11 (17.2%)				

ตาราง 1 (ต่อ)

ความตั้งใจในการใช้งานระบบ	ผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101						
	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	Total	Chi-Square		Cramer's V	
				Value	Sig.	Value	Sig.
(11) การฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	2.506	0.286	0.198	0.286
ขยัน กระตือรือร้น ฝึกปฏิบัติ เพิ่มเติมเป็นประจำ	7 (14.3%)	2 (13.3%)	9 (14.1%)				
ฝึกปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง	35 (71.4%)	13 (86.7%)	48 (75.0%)				
ไม่ฝึกปฏิบัติใด ๆ เพิ่มเติม	7 (14.3%)	0 (0%)	7 (10.9%)				
(12) ส่งการบ้าน	49 (100%)	15 (100%)	64 (100%)	7.365	0.007*	0.339	0.007**
ส่ง	23 (46.9%)	13 (86.7%)	36 (56.3%)				
ไม่ส่ง	26 (53.1%)	2 (13.3%)	28 (43.8%)				

** สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ 0.01

ผลการวิเคราะห์ จากตาราง 1 แสดงว่า

การทบทวนเนื้อหาการเรียนกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 49 คน มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการทบทวนเนื้อหาการเรียนบางครั้ง มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการทบทวนเนื้อหาการเรียนทุกครั้ง มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 20.4 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทบทวนเนื้อหาการเรียน มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 6.1 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีการทบทวนเนื้อหาการเรียนทุกครั้งมีผลการเรียนผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการทบทวนเนื้อหาการเรียนบางครั้ง มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 40.0 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทบทวนเนื้อหาการเรียน มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ การทบทวนเนื้อหาการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการทบทวนเนื้อหาการเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการเรียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ

ความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 49 คน มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมาก มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนปานกลางได้ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 42.9 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนน้อย ได้ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมากได้ผลการเรียนผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนปานกลางได้ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 46.7 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนน้อย ไม่มีผู้สอบผ่านเกณฑ์ ความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนไม่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการ

ความสม่ำเสมอในการเรียนกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 49 คน มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่เรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจมีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ขยัน เรียนครบทุกครั้งได้ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 32.7 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ชอบเรียนออนไลน์ ได้ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.3 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่ขยันเรียนครบทุกครั้งได้ผลการเรียนผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ และ

การศึกษาจากหนังสือกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 49 คน มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากหนังสือบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง มีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.5 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ศึกษาจากหนังสือ ได้ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.3 และกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ศึกษาจาก

จากการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ความสม่ำเสมอในการเรียน ความสม่ำเสมอในการทำแบบฝึกหัด และการส่งการบ้านมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนกร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจาก เนื้อหาของกระบวนวิชา COS2101 เน้นการออกแบบและสร้างโปรแกรมขนาดใหญ่ เนื้อหาจะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปต้องใช้พื้นฐานความรู้เดิมเพื่อต่อยอดความรู้ใหม่ เน้นการฝึกปฏิบัติ โดยปกติดำเนินการสอนทฤษฎีสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงและศึกษาด้วยตนเองอย่างน้อย 5 ชั่วโมง มีการมอบหมายแบบฝึกหัดทุกคาบเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาโครงสร้างข้อมูลเบื้องต้นด้วยวิธีการเชิงกระบวนคำสั่งได้ซึ่งผู้เรียนที่ฝึกปฏิบัติทำแบบฝึกหัดอย่างต่อเนื่องจะมีความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถแก้ปัญหาโปรแกรมเชิงกระบวนคำสั่งได้ส่งผลต่อผลการเรียนวิชา COS2101 ทำให้สอบผ่านเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเรือน ก้าววิทู และคณะ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัย พบว่า จำนวนครั้งในการทบทวนบทเรียนต่อสัปดาห์ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและช่องทางการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคมเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการปรับตัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เสนอแนะว่าการจัดการสอนผ่านระบบออนไลน์อาจารย์ต้องจัดกิจกรรมให้มีการทบทวนเนื้อหาที่เรียน อาทิ มอบหมายงานตามใบงานหรือให้สรุปผังภาพโน้ตสโนว์ของเนื้อหาหลังการเรียน ให้กำลังใจในการเรียน และคำแนะนำในการปรับตัวอย่างเหมาะสม

2. ปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 64 คน สอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 49 คน กลุ่มที่สอบผ่านเกณฑ์มีการทบทวนเนื้อหาก่อนเรียนทุกครั้ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมาก มีความสม่ำเสมอในการเรียน ขยันเรียนครบทุกครั้ง หยุดรับชมวิดีโอที่สนใจมาก ขยันทำแบบฝึกหัดทุกครั้งและส่งการบ้าน ส่วนกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มีการทบทวนเนื้อหาก่อนเรียนบางครั้ง เลือกเรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ หยุดรับชมวิดีโอที่สนใจ และเข้าใช้ระบบในระดับปานกลาง ทำแบบฝึกหัดบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง มีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมบ้าง ส่วนใหญ่ไม่ส่งการบ้าน ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจาก กระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนคำสั่ง เป็นวิชาที่นำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ เนื้อหาจะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปต้องใช้พื้นฐานความรู้เดิมเพื่อต่อยอดความรู้ใหม่ ถ้าหากผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาตั้งแต่แรกย่อมส่งผลทำให้ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาในลำดับต่อไปได้ ดังนั้น ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้เดิมที่ดี ขยันเรียนครบทุกครั้ง มีการทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ทำแบบฝึกหัดครบทุกครั้งย่อมมีความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีกว่าผู้เรียนที่ทำแบบฝึกหัดบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง สนใจเรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ ไม่ทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรี รินทร์คำ และ ศรัณญา พรหมโคตร (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอบตกรายวิชาเคมีสำหรับวิศวกรของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุของการสอบตกของนักศึกษาเกิดจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ต่ำ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก ไม่มีเวลาพอที่จะทำการค้นคว้าหรือฝึกทำข้อสอบ เนื่องจากเนื้อหาเยอะ และไม่สามารถนำทฤษฎี ตัวอย่างหรือความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้ในการตอบได้ นักศึกษาให้ความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์น้อย เช่นไม่ค่อยเข้าเรียนและทำแบบฝึกหัด หรือรายงาน โดยลอกจากเพื่อนเพื่อส่งได้คะแนนเท่านั้น

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของความตั้งใจในการใช้งานระบบกับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนกร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง แตกต่างจากงานวิจัยเดิมโดยผลการวิจัยทำให้ผู้วิจัยทราบว่านักศึกษาที่สอบผ่านและสอบไม่ผ่านมีความตั้งใจในการเรียนออนไลน์อย่างไร ผลการวิจัยนี้สามารถปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเพิ่มแนวทางการจัดการเรียนรู้กระบวนวิชา การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนกร หรือการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือการประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักศึกษาได้ต่อไป

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

1.การทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ความสม่ำเสมอในการเรียน ความสม่ำเสมอในการทำแบบฝึกหัด และการส่งการบ้านมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนกระบวนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนกร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการเปลี่ยนแปลง การทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ความสม่ำเสมอในการเรียน การทำแบบฝึกหัด และการส่งการบ้านเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการเรียนวิชา COS2101 การเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนกร

2. ปัจจัยที่ทำให้ความตั้งใจในการใช้งานระบบของนักศึกษาที่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 คน สอบผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน มีการทบทวนเนื้อหาก่อนเรียนทุกครั้ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมาก มีความสม่ำเสมอในการเรียน ขยันเรียนครบทุกครั้ง หยุดรับชมวิดีโอทัศนระดับมาก ขยันทำแบบฝึกหัดทุกครั้งและส่งการบ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 49 คน มีการทบทวนเนื้อหาก่อนเรียนบางครั้ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนมาก แต่เรียนเฉพาะเนื้อหาที่สนใจ หยุดรับชมวิดีโอทัศนระดับปานกลาง และเข้าใช้ระบบในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ทำแบบฝึกหัดบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง แก้ปัญหาโดยค้นหาจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด มีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมบ้างแต่ไม่ครบทุกครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ส่งการบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ก่อนการใช้งานระบบ ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนให้มีความตั้งใจในการใช้งานระบบโดยทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน และเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำแบบฝึกหัดทุกครั้ง และการส่งการบ้าน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน

1.2 เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากเข้าใช้ระบบในระดับปานกลาง ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือการประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสนใจเรียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้กระบวนการวิชาการเขียนโปรแกรมเชิงกระบวนการที่เหมาะสมกับนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเรือน คำวิฑู และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 7(2), 196–211.
- จอมพล เล้ารุ่งเรือง. (2561). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กรณีศึกษา: นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แนวหน้า. (2563). วิจัยพฤติกรรมนักเรียนศึกษาผ่านออนไลน์ ยอดดาวน์โหลดทะลุแสนแต่ไร้สมาธิ. เข้าถึงได้จาก <https://www.naewna.com/relation/502760>. 1 กรกฎาคม 2563.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2560). *หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2562). *วิสัยทัศน์และพันธกิจ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ru.ac.th>. 6 มกราคม 2565.
- วารสารณ สามโกเศศ. (2563). 6 ปัจจัย เรียนออนไลน์ให้ได้ผลในมุมมองของ ดร.วารสารณ สามโกเศศ. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/881331>. 20 พฤษภาคม 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สุนทรี รินทร์คำ และศรีญา พรหมโคตร. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอบทรายวิชาเคมีสำหรับวิศวกรของนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชา วิศวกรรมศาสตร์ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 15(2), 75–87.
- สุรชาติ พุทธิมา และชโรชนีย์ ชัยมินทร์. (2563). พฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อุไร ทองหัวไผ่. (2563). *ประสบการณ์วิชาชีพวิทยาการคอมพิวเตอร์ หน่วยที่ 6*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Delone, W. H., & Mclean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information system success: a ten-year update. *Journal of management information system*, 19(4), 9–30.
- Holsapple, C. W., & Lee-Post, A. (2006). Defining, assessing, and promoting e-learning success: An information systems perspective. *Decision sciences journal of innovative education*, 4(1), 67–85.

**การบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย**
**PARTICIPATIVE IRRIGATION ADMINISTRATION AND MANAGEMENT:
A CASE STUDY OF MAE TACHANG RESERVOIR PROJECT, CHIANGRAI PROVINCE**

ธนพล สงวนตระกูล^{1,*} และ ชินรัตน์ สมสืบ²

Thanapon Sanguantrakool^{1,*} and Chinnarat Somsueb²

¹กองพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร 10300

²วิทยาลัยการบริหารแห่งรัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร 10300

¹Medium Scale Water Resources Development Division, Royal Irrigation Department, Bangkok 10300, Thailand

²State Administration College, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok 10300, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: th_pon@yahoo.com

รับบทความ 8 ธันวาคม 2566 แก้ไขบทความ 29 มกราคม 2567 ตอบรับบทความ 29 เมษายน 2567 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการชลประทาน กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ของปัจจัยประชากรศาสตร์กับการบริหารและการจัดการชลประทาน 3) เพื่อศึกษาระดับของความคิดเห็นของประชาชนที่เห็นว่าโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในพื้นที่ และ 4) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารและการจัดการชลประทาน ประชากร คือ ประชากรในพื้นที่รับน้ำและผู้เกี่ยวข้อง โดยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้วิธีการแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 51–60 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือน 1,001–1,500 บาท ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนมากอาศัยอยู่มากกว่า 21 ปี ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนมากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขอยู่ในระดับมาก ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอส่งผลต่อการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่เหลือไม่แตกต่างกัน ปัจจัยตามตัวแบบการพัฒนารองการของ ศ.ดร. วรเดช จันทรรักษ์ ประกอบด้วย ผู้นำ ทีมงาน การจูงใจ ความผูกพันและการยอมรับ และการมีส่วนร่วม มีความสำคัญและสัมพันธ์กับความสำเร็จของการดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องผู้นำและทีมงาน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชลประทาน, อ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง, การจัดการแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of this mixed-methods research were to 1) examine the factors or variables affecting the irrigation administration and management in the Mae Tachang Reservoir Project, Chiangrai Province, 2) investigate the level and relationship of geographic factors with irrigation administration and management, 3) assess public opinion on whether the Mae Tachang Reservoir Project in Chiangrai Province has affected the happiness of residents, and 4) examine the problems and obstacles faced in irrigation administration and management. The population in this research, obtained through multi-stage random sampling, comprised the residents in water-receiving areas of the Mae Ta Chang Reservoir and stakeholders. A mixed-method approach combining quantitative and qualitative methods was employed.

The findings revealed that most of the samples were male, married, aged between 51 and 60 years old, completed their lower secondary education, worked as general laborers earning between 1,001 and 1,500 baht per month, and had resided in the area for more than 21 years. The sample group's opinions regarding irrigation

administration and management were overall rated at the highest level, with their overall happiness similarly reported at a high level. The geographical factors in terms of monthly income and duration of residency in the district, exhibited varying effects on irrigation administration and management differently, whereas other demographic factors showed no differences. Factors based on the organizational development model comprised of leaders, team members, motivation, engagement and acceptance, and participation were significant and related to the success of the construction performance of the Mae Ta Chang reservoir construction project.

Keywords: Irrigation Administration and Management, Mae Tachang Reservoir, Participative Management

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งการ อุปโภคบริโภค การรักษาระบบนิเวศ การทำการเกษตร การอุตสาหกรรม การคมนาคม การผลิตพลังงาน และการท่องเที่ยว (วิภาพ ทิมสุวรรณ, 2558) โดยที่ผ่านมาประเทศไทย เกิดภาวะขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมอย่างรุนแรงในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา และยังมีทิศทางและแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ส่งผล กระทบเสียหายต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยในภาพรวม ทั้งนี้เหตุปัจจัยที่สำคัญ สืบเนื่องมาจาก ปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ทำให้ปริมาณฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล (วิภาพ ทิมสุวรรณ, 2558) ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการบริหารจัดการวิกฤตภัยพิบัติ เพื่อลดภัยแล้งและภัยน้ำท่วม รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางน้ำและอาหารเพื่อ สามารถรองรับสถานการณ์วิกฤตได้ (ทวีศักดิ์ ธนเดโชพล, 2558) การบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทานจะแบ่งการบริหารจัดการ น้ำเป็น 2 ฤดู คือ “ฤดูฝน” กับ “ฤดูแล้ง” ช่วงฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนเมษายนของปีถัดมา ส่วนช่วงฤดูฝนเริ่ม ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึง เดือนตุลาคม ซึ่งในช่วงฤดูฝนนั้นนอกจากจะเป็นช่วงเวลาของการเพาะปลูกนาปีแล้ว ยังเป็นช่วงของการกักเก็บน้ำในเขื่อนเอาไว้ใช้ในฤดูแล้งอีกด้วย (เพราะฝนตกในฤดูฝนประมาณ 85% ฝนตกในฤดูแล้ง 15%) แต่ในบางจังหวัดและบางพื้นที่ที่มีข้อจำกัด เช่น ขาดระบบชลประทาน ขาดความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือสภาพพื้นที่เป็นภูเขา เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถ จัดการระบบชลประทานได้อย่างเหมาะสม

การจัดการให้พืชปลูกได้รับน้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมจะต้องใช้การชลประทานเข้าช่วย ตามความหมายแล้วการชลประทานเป็นการให้น้ำแก่พืชโดยการเพิ่มความชื้นให้แก่ดินเพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืช และรวมความถึงการจัดหาน้ำและการส่งน้ำเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นด้วย ในการจัดการชลประทานให้กับพืชปลูกจึงต้องคำนึงถึง น้ำ ดิน และพืชตลอดเวลา

จังหวัดเชียงราย ดินแดนแห่งขุนเขา เป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้บนดอยสูงที่ สลับซับซ้อน เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำและน้ำตกอันงดงามหลายแห่ง และมีเทือกเขาผีปันน้ำที่เป็นพรมแดนกันประเทศสหภาพพม่า จนถึงด้านทิศเหนือ อีกทั้งเป็นจุดแรกที่แม่น้ำโขงไหลผ่านประเทศไทย เป็นพรมแดนกันกลางระหว่างประเทศไทยกับประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

อำเภอแม่สรวยเป็น 1 ใน 18 อำเภอของจังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ทางตะวันออกของจังหวัดเชียงราย มีพื้นที่มากที่สุด จำนวน 1,428.61 ไร่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอแม่สรวยจะขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวนพืชที่ปลูก เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ข้าวโพด มะเขือเทศ ขิงข่า กะหล่ำปลี กาแฟ ผลไม้เมืองหนาว ไม้ดอก ไม้ประดับ ยาสูบ เป็นต้น ส่วนการเลี้ยงสัตว์ มีเล็กน้อย เช่น เป็ด ไก่ สุกร โค กระบือ เป็นต้น รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ประมาณ 15,000 บาท/ปี

ประชาชน ต.ป่าแดด อ.แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และเกษตรกรรมมาอย่างยาวนาน ถึงขั้นที่ทางอำเภอต้องจัดงบประมาณฉุกเฉิน 1 ล้านบาท เพื่อจัดหากระสอบทรายมากั้นลำน้ำเป็นช่วง ๆ กักน้ำไว้พอได้ใช้บ้าง ฤดูแล้งน้ำในลำห้วยเหลือน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการอุปโภค-บริโภค ยากและลำบากต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ฯ ทั้งลำไย ลิ้นจี่ และอื่น ๆ แต่ฤดูฝนกลับประสบปัญหาน้ำป่าไหลหลากทุกปี มวลน้ำจากดอยนางแก้ว ลงมาที่ห้วยแม่ตาช้าง ล้นตลิ่งเข้าท่วม 8 หมู่บ้าน พื้นที่เกษตรกรรมถูกน้ำท่วมสูงกว่า 1 เมตร ถนนและบ้านเรือนได้รับความเสียหายเป็นประจำทุกปี ถ้าหากมีการก่อสร้างและการบริหารจัดการโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง ประสบผลสำเร็จจะทำให้ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ไม่เพียงเฉพาะประชาชนตำบลป่าแดดเท่านั้น ประชาชนในตำบลอื่น เช่น ตำบลศรีถ้อย และตำบลแม่สรวย รวมถึงตำบลอื่น ๆ ก็จะได้ผลตามมาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จำนวน 3 ตำบล 25 หมู่บ้าน คือตำบลป่าแดด จำนวน 22 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1-22 ตำบลแม่สรวย จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4 และ 11 และตำบลศรีถ้อย จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 10 โดยพบว่า ในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ มีข้อมูลที่น่าสนใจคือ มีครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน 5,393 ครัวเรือน และมีประชากรในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ จำนวน 13,288 คน

นอกจากนี้แล้วกรมชลประทานนำเครื่องมืองานชลประทานเพื่อท้องถิ่น (ชปท.) เข้ามาใช้สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมก่อนก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง มาชี้แจงโครงการ แนะนำตัว ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ องค์ประกอบ สิ่งก่อสร้าง ความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงแข็งแรง แผนการดำเนินงานทุกขั้นตอน และเชิญชวนให้ชุมชนเข้าร่วมเรียนรู้ สร้างความมั่นใจในโครงสร้างเขื่อน และความเข้าใจร่วมกันทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ ในครั้งนั้นมีผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร จำนวน 52 คน จาก 22 หมู่บ้านของตำบลป่าแดด และ 2 หมู่บ้าน จากตำบลแม่สรวย และ 1 หมู่บ้าน ดำเนินการมากกว่า 40 ปี และผู้นำชาวบ้าน เหล่านี้ก็เดินทางไปกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และขอเข้าพบนักการเมืองที่มีอำนาจในสถานที่ต่าง ๆ ตลอดมา จึงเห็นได้ว่าประชาชน มีความพร้อมและอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้าง และการบริหารจัดการโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง อ.แม่สรวย จังหวัด เชียงราย

เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างดียิ่งทั้งในขั้นตอนการก่อสร้าง และการบริหารจัดการโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง อ.แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคหรือให้เกิดปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุดจึงเห็นควรให้มีการศึกษาเรื่อง “การบริหารและการจัดการชลประทาน กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรที่ส่งผลต่อ “การบริหารและการจัดการชลประทาน กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย” ตามตัวแบบการพัฒนางานของ ศ.ดร. วรเดช จันทรรตร
2. เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับ “การบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย” ตามตัวแบบการพัฒนางานของ ศ.ดร. วรเดช จันทรรตร
3. เพื่อศึกษาระดับของความคิดเห็นของประชาชนที่เห็นว่าโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในพื้นที่
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของ “การบริหารและการจัดการชลประทาน กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย”

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการชลประทานทุกระดับของโครงการชลประทาน โดยให้เกษตรกรหรือผู้ใช้น้ำชลประทาน เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมชลประทาน ในการตัดสินใจบริหารจัดการ และดำเนินงาน/กิจกรรม ชลประทานตามที่ได้ตกลงเห็นชอบร่วมกันหรือได้กำหนดขึ้น การดำเนินการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์สุดท้ายเพื่อให้เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการชลประทานในการบริหารจัดการน้ำ

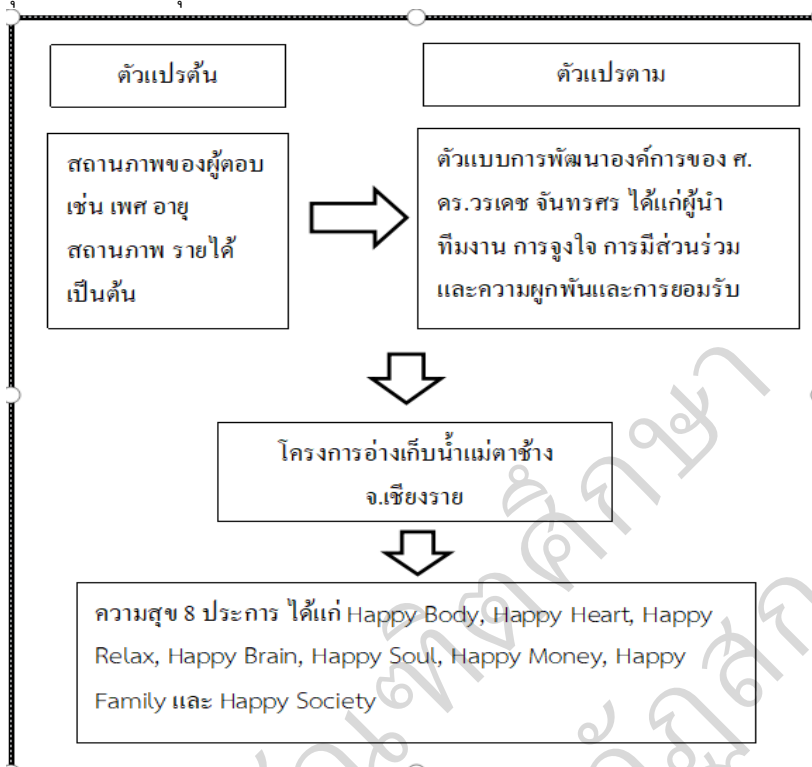
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะนำเสนอ 5 เรื่อง ด้วยกัน คือ เรื่องที่ 1 เริ่มจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นประเด็นที่ศึกษากันมาอย่างยาวนาน ว่าหมายถึงอะไร แนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำควรดำเนินการอย่างไร มีแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่น่าสนใจอะไรบ้างที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา เรื่องที่ 2 คือ การจัดการปกครองสาธารณะ (NPG หรือ New Public Governance) ซึ่งเป็นกระแสหลักที่ได้รับการกล่าวถึงจำนวนมากในปัจจุบันนี้และได้รับการตอบรับจากทั้งนักวิชาการ ผู้สนใจและการบริหารในภาครัฐ เรื่องที่ 3 ตัวแบบที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา คือ ตัวแบบการพัฒนางานของ ศ.ดร.วรเดช จันทรรตร เรื่องที่ 4 คือ แนวคิดหรือทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการอธิบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อสร้างความสุขอย่างยั่งยืน คือแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย (Network management) และการจัดการทุนทางสังคม (Social capital) เรื่องที่ 5 สุดท้าย คือ แนวคิดเกี่ยวกับความสุข (Happiness) อย่างยั่งยืนอันเป็นผลลัพธ์จากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อสร้างความสุขอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวความคิดว่าตัวแปรด้านสภาพส่วนบุคคลหรือกายภาพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย โดยใช้ตัวแบบการพัฒนางานของ วรเดช จันทรรตร เรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ ได้แก่ การตั้งใจ ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และความผูกพันและการยอมรับ และเมื่อมีการดำเนินการโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย เสร็จสิ้นก็จะก่อให้เกิด

ความสุขกับประชาชนในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในเรื่องความสุขนี้จะใช้แนวคิด Happy Workplace องค์การแห่งความสุข ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 8 ประการ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน หรือ Mixed Method Research คือ ผลการวิจัยจากวิธีการวิจัยแบบผสานวิธีสามารถเสริม ต่อกัน โดยใช้ผลการวิจัยจากวิธีหนึ่งอธิบายขยายความผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ มี 3 ตำบล จำนวน 25 หมู่บ้าน คือ ตำบลป่าแดด จำนวน 22 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1-22 ตำบลแม่สรวย จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4 และ 11 และตำบลศรีถ้อย จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 10
2. กลุ่มบุคลากรของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรของกรมชลประทาน กรมพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง และอื่นๆ
3. กลุ่มผู้นำในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ (เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ

การสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ 1 จะใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างเลือกหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่รับน้ำ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็นแบบแบบชั้นภูมิหรือแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) หมู่บ้านแต่ละแห่งเป็นพื้นที่รับน้ำมากน้อยต่างกัน แบ่งหมู่บ้านได้ 2 ประเภท คือ พื้นที่รับน้ำเกินร้อยละ 50 และหมู่บ้านที่มีพื้นที่รับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 50 ตำบลป่าแดด มีหมู่บ้านที่มีพื้นที่รับน้ำเกินร้อยละ 50 จำนวน 18 หมู่บ้าน เลือกมา 4 หมู่บ้าน โดยการจับสลาก หมู่บ้านที่มีพื้นที่รับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 50 จำนวน 4 หมู่บ้าน เลือกมา 1 หมู่บ้านโดยการจับสลาก รวมตำบลป่าแดด จำนวน 5 หมู่บ้าน ตำบลแม่สรวยมี 2 หมู่บ้าน (มีพื้นที่รับน้ำในปริมาณที่ไม่แตกต่างกันมากนัก) และตำบลศรีถ้อยอย่างละ 1 หมู่บ้าน รวมเป็น 2 หมู่บ้าน ได้ดังนี้ ต.ป่าแดดได้ ม.6 บ้านโป่งสันชีเหล็ก ม.8 บ้านหัวฝาย ม.10 บ้านเหล่า ม.14 บ้านใหม่เจริญ และ ม.18 บ้านแม่ตาช้าง ต. แม่สรวย ม.4 บ้านป่าบง และ ต.ศรีถ้อย ม.10 บ้านทองทิพย์ ทั้ง 7 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 3,170 คน ต่อไปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane คือ จำนวน 360 ราย นำมาหาสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน ได้ดังนี้ ต.ป่าแดดได้ ม.6 บ้านโป่งสันชีเหล็ก 52 ราย ม.8 บ้านหัวฝาย 60 ราย ม.10 บ้านเหล่า 37 ราย

ม.14 บ้านใหม่เจริญ 68 ราย และ ม.18 บ้านแม่ตาช้าง 63 ราย ต.แม่สรวย ม.4 บ้านป่าบง 56 ราย และ ต.ศรีถ้อย ม.10 บ้านทองทิพย์ 24 ราย รวม 360 ราย

ส่วนประชากรในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 จะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่ามีตัวแสดงที่เกี่ยวข้องที่เป็นบุคคลสำคัญ (Key Actors) ที่ส่งผลต่อโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จำนวน 10 ราย ที่มีขนาดเหมาะสมเพื่อต้องการทราบข้อมูลเชิงลึกและเกี่ยวข้องโดยแท้จริง โดยกลุ่มที่ 1 คัดเลือกมา 3 ราย จากบุคลากรของกรมชลประทาน จำนวน 2 ราย และจากกรมการปกครองหรือกรมพัฒนาชุมชน 1 ราย ส่วนกลุ่มผู้นำในพื้นที่ จำนวน 7 ราย จากกำนันและผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 5 ราย นักธุรกิจในพื้นที่ จำนวน 1 ราย และนักการเมืองท้องถิ่นอีก 1 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดข้อคำถามไว้บ้างแล้วหรือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Quasi Structured Interview) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ส่วน คือ 1) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) คำถามความคิดเห็นตามตัวแบบการพัฒนาองค์การของ ศ.ดร.วรเดช จันทรศร 3) คำถามเกี่ยวกับผลของการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย หรือ ความสุข ตามทัศนะ Happy Workplace หรือองค์กรแห่งความสุขของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 8 ประการด้วยกัน และ 4) ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

วิธีรวบรวมข้อมูล เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการสำรวจสภาพการณ์โดยทั่วไปของอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง อ.แม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการสัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อให้ทราบสถานะของการดำเนินการและปัญหาหรืออุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนา Proposal

ต่อมาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลหรือรายละเอียดที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเองจากต้นตอหรือแหล่งกำเนิดข้อมูลโดยตรง การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กับผู้เกี่ยวข้อง **ข้อมูลทุติยภูมิ** เป็นรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยวิธีการอ้างบุคคลอื่นมาอีกทอดหนึ่ง คือ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากแหล่งกำเนิดได้โดยตรง และมีการไปเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างจริง เช่น เอกสารเกี่ยวกับจำนวนประชากร ลักษณะพื้นที่ เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จะใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอาศัยรายละเอียดการตีความ การหาความหมาย อธิบายความและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เทียบเคียงกับบริบทของการศึกษาและสรุปสาระสำคัญจากบทสัมภาษณ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จะมีการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา อาทิ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะตีความและสังเคราะห์ข้อมูลใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพและวิเคราะห์ปัจจัยในการเกิดปัญหาของพื้นที่

สำหรับข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีการให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามชนิดประเมินค่า (Rating scale) ประเมินค่า 5 ระดับ เกณฑ์การตอบมี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ได้เกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	4.21–5.00
เห็นด้วยอย่างมาก	ค่าเฉลี่ย	3.41–4.20
เห็นด้วยอย่างปานกลาง	ค่าเฉลี่ย	2.61–3.40
เห็นด้วยอย่างน้อย	ค่าเฉลี่ย	1.81–2.60
เห็นด้วยอย่างน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	1.00–1.80

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ สถานภาพ การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ โดยการใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้พิสูจน์สมมติฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ใช้สถิติ F-Test (One Way ANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นในการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 194 ราย หรือร้อยละ 54 มีสถานภาพสมรส จำนวน 295 รายหรือร้อยละ 82.0 มีอายุระหว่าง 51–60 ปี จำนวน 223 รายหรือร้อยละ 62.0 รองลงมา คือ อายุ 41–50 ปี จำนวน 111 รายหรือร้อยละ 30.7 ระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 183 รายหรือร้อยละ 50.7 รองลงมาจบระดับประถมศึกษา จำนวน 141 ราย หรือร้อยละ 39.3 ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 314 ราย หรือร้อยละ 87.3 ส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน 1,001–1,500 บาท จำนวน 245 หรือร้อยละ 68 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน 1,501–2,000 บาท จำนวน 84 หรือร้อยละ 23.3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนมากอาศัยอยู่มากกว่า 21 ปี ขึ้นไปจำนวน 263 ราย หรือร้อยละ 73 รองลงมา คือ อาศัยอยู่มากกว่า 16–20 ปี ขึ้นไป จำนวน 53 รายหรือร้อยละ 14.7

2. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน (ผู้นำ ความผูกพัน การมีส่วนร่วมและทีมงาน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงด้านการจูงใจเท่านั้นที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.28) และพบว่า $\bar{X}$ มีค่าระหว่าง 4.38–4.52 ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปผลความคิดเห็นต่อการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย

ประเด็น	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับที่
ผู้นำ	4.52	0.34	มากที่สุด	1
ทีมงาน	4.42	0.29	มากที่สุด	3
การมีส่วนร่วม	4.49	0.45	มากที่สุด	2
การจูงใจ	4.20	0.28	มาก	5
ความผูกพัน	4.38	0.41	มากที่สุด	4

3. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ส่งผลความสุข (ตามทัศนะ Happy Workplace หรือองค์กรแห่งความสุขของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 8 ประการ) พบว่า โดยส่วนมากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.39) โดยที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขประเภท Happy Money, Happy Society และ Happy Family อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความสุขประเภทอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปผลความคิดเห็นด้านความสุขต่อการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย

ประเด็น	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับที่
1. Happy Body	3.86	0.48	มาก	7
2. Happy Heart	3.76	0.43	มาก	8
3. Happy Relax	3.95	0.35	มาก	6
4. Happy Brain	4.02	0.22	มาก	5
5. Happy Soul	4.11	0.46	มาก	4
6. Happy Money	4.58	0.52	มากที่สุด	1
7. Happy Family	4.46	0.37	มากที่สุด	3
8. Happy Society	4.55	0.26	มากที่สุด	2

4. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอส่งผลต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปสมมติฐานการวิจัย

ลำดับ	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	ไม่แตกต่างกัน
2	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	ไม่แตกต่างกัน
3	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	ไม่แตกต่างกัน
4	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	ไม่แตกต่างกัน
5	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่ส่งผลต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	ไม่แตกต่างกัน
6	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	แตกต่างกัน
7	ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่ส่งผลต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย	แตกต่างกัน

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชากรในพื้นที่ที่มีความผูกพันกับพื้นที่ มีความรักและหวงแหนต้องการอยู่ในพื้นที่ต่อไป เนื่องจากประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่มาอย่างยาวนานและอยากเห็นความเจริญเติบโตของพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันสิ่งจูงใจที่สำคัญคือต้องการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อต้องการดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบาย มีความเชื่อว่า โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างจะทำให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยว อันจะสามารถทำธุรกิจอื่น ๆ ได้อย่างดียิ่ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงในชีวิต อนาคตของลูกหลานจะได้อยู่อาศัยสบาย โดยการดำเนินการในเรื่องนี้ได้มีส่วนร่วมอย่างมาก โดยมีการรับฟังจากประชาคมทุกภาคส่วน ร่วมคิดร่วมตัดสินใจกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการจะทำในรูปของทีมงาน ที่ทุกคนพร้อมจะเสียสละแรงงานและพื้นที่บางส่วน มีการ

แลกเปลี่ยนพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างทั่วถึง มีความขัดแย้งบ้างแต่สามารถควบคุมได้ และมีผู้นำทั้งจากภาคเอกชนและภาครัฐร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งในอดีตและปัจจุบัน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน นักการเมือง นักธุรกิจต่าง ๆ ผู้นำไม่เป็นทางการต่างก็ร่วมมือกันทุกภาคส่วนอีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ผู้นำชาวบ้านรายหนึ่งว่า

“...เราอยากได้มานานแล้ว ร่วมกันแสดงความคิดเห็นไปยังฝ่ายการเมือง...กรุงเทพฯ ก็ไปมาแล้ว มีรัฐมนตรีมาเชียงใหม่ พวกเราก็ไปขอพบ.....พวกเรามีหลายฝ่ายด้วยกันทั้งกำนัน นักการเมืองในพื้นที่ ประชาชน ถ้าใครมีอะไรสงสัยเราก็จะไปอธิบายให้ฟัง... กรมชลประทานก็ช่วยเหลือ มีการฝึกอบรมทำการระดมสมอง พวกเราพร้อมครับ เราอยากอยู่ในพื้นที่นี้....อยู่มานานแล้วครับ...สร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อคุณภาพชีวิตของพวกเราและรุ่นลูกหลานครับ....”

อภิปรายผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.24) แสดงว่าประชากรในพื้นที่ที่มีความต้องการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างอย่างสูงมาก ประกอบกับมีการรณรงค์และการติดต่อสื่อสารถึงความสำคัญและความจำเป็นของอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.34) ที่จะช่วยให้การดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างเกิดผลตามต้องการ สอดคล้องกับตัวแบบการพัฒนาองค์การของ ศ.ดร.วรเดช จันทรศร ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องผู้นำ โดยเห็นว่าเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการที่สำคัญอย่างมาก (ไตรรัตน์ โภคพลารณ์, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณสิทธิ์ สะและน้อย (2560) เรื่อง “การบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตรกรรมบริเวณเขื่อนลำพระเพลิง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตรกรรมบริเวณเขื่อนลำพระเพลิง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)

2. ความสุขประเภท Happy Money ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าถ้ามีอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างก็จะส่งผลให้ประชากรที่อาศัยในพื้นที่มีรายได้มากขึ้น เพียงพอต่อรายจ่าย และจะส่งผลต่อ Happy Society ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.26) และ Happy Family ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.37) อีกด้วย ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีงานทำทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 16) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งทอง กิจจานนท์ (2557) ศึกษา เรื่อง “ความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ความสุขของประชาชนเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่ส่งผลต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าถ้าประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ระยะเวลานานย่อมต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง เนื่องจากมีความผูกพันกับพื้นที่และต้องการให้พื้นที่ที่มีความเจริญเพื่อสร้างอนาคตให้ลูกหลานต่อไป ถ้ามีการให้ชาวบ้านกลุ่มนี้เข้าร่วมการก่อสร้างและการบริหารโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดความผูกพันต่อพื้นที่ (Area engagement) เป็นเรื่องของความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในพื้นที่โดยมีการแสดงให้เห็นถึง 1) ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายของการทำงานด้วยกัน 2) ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ของพื้นที่ 3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาสภาพภาพของการเป็นสมาชิกที่ดีของพื้นที่ ความผูกพันต่อพื้นที่ยังเป็นตัวแปรที่จำแนกบุคคลผู้ที่ยังอยู่กับพื้นที่กับผู้ที่จะไม่อยู่ในพื้นที่ โดยผู้ที่ยังคงอยู่ในพื้นที่จะมีเหตุผล 3 ลักษณะ คือ ความผูกพันต่อพื้นที่ด้านความรู้สึก (Affective Commitment) ความผูกพันต่อพื้นที่ด้านความต่อเนื่อง (Continuance Commitment) และความผูกพันต่อพื้นที่ด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) โดยผู้ที่มีความผูกพันต่อพื้นที่มักจะมองพื้นที่ในทางบวก ซึ่งจะเกิดความรู้สึกที่ผูกพัน มีความต้องการและมีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (ไตรรัตน์ โภคพลารณ์, 2561)

4. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุที่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการชลประทานโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย น่าจะเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ๆ ต่างก็มีความต้องการการก่อสร้างและการบริหารโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย อันจะช่วยให้เกิดความสุขทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชนและประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณสิทธิ์ สะและน้อย (2560) เรื่อง การบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตรกรรมบริเวณเขื่อนลำพระเพลิง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ) กับการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตรกรรม

องค์ความรู้ใหม่

การร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ภาครัฐคอยอยู่เบื้องหลังและคอยอำนวยความสะดวก แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรร่วม (Common-pool resources management) การบริหารจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนมีการสร้างบรรทัดฐานในการใช้ทรัพยากรร่วม มีกฎ ระเบียบ กติกา บทลงโทษ คนในชุมชนก็มีแนวโน้มจะปฏิบัติตามบรรทัดฐานเหล่านั้น การบริหารจัดการทรัพยากรร่วม นอกจากการมีกติกาสำหรับการจัดการปัญหาของทรัพยากรร่วม ซึ่งได้แก่ความร่วมมือแบบผลประโยชน์ต่างตอบแทน จำเป็นต้องมีการสร้างกฎระเบียบสำหรับการจำกัดการใช้ทรัพยากรร่วม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและเคารพต่อกฎระเบียบต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ส่วนกลางต้องอาศัยความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรร่วม

สรุป

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการจัดหาและกักเก็บน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการเกษตร ด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สำคัญ ได้แก่ น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูกในรูปแบบอ่างเก็บน้ำ สระน้ำ ฝายและคลองส่งน้ำแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำให้ได้มากที่สุด เพื่อเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรในบริเวณใกล้เคียงอย่างทั้งสิ้น

กรมชลประทานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินงานตามภารกิจหลักในการพัฒนาแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่ชลประทานตามศักยภาพของกลุ่มน้ำให้เกิดความสมดุล บริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ให้เพียงพอ ท่วถึง และเป็นธรรม ดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำอย่างเหมาะสม เสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดสรรน้ำให้กับทุกภาคส่วน

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ทางด้านเหนือของประเทศไทย จังหวัดเชียงรายแบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอเมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงราย (GPP) ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 113,402 ลบ. โดยที่อำเภอแม่สรวย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ มีที่ราบระหว่างภูเขา อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 437 เมตร มีแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งคือแม่ตาช้าง ซึ่งไหลผ่านตำบลป่าแดดและตำบลใกล้เคียงโดยไม่มีมีการจัดการเก็บกักน้ำไว้ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ดังนั้นถ้ามีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างจะทำให้มีพื้นที่ได้รับประโยชน์โดยตรง จำนวน 3 ตำบล 25 หมู่บ้าน ครั้วเรือน 5,393 ครั้วเรือนและมีประชากรจำนวน 13,288 คน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ทั้งการสัมภาษณ์ (จำนวน 10 ราย) และแบบสอบถาม (จำนวน 360 ราย) รวมถึงข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยตามตัวแบบการพัฒนาองค์การของ ศ.ดร.วรเดช จันทรศร ประกอบด้วย ผู้นำ ทีมงาน การมุ่งใจ ความผูกพันและการยอมรับ และการมีส่วนร่วม มีความสำคัญและสัมพันธ์กับความสำเร็จของการดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องผู้นำและทีมงานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการบริหารและการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วมโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.24) ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในอำเภอส่งผลต่อการจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วมโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่เหลือไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับของความคิดเห็นของประชาชนที่เห็นว่าโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงราย ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในพื้นที่รับน้ำโดยส่วนมากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.39) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือการสร้างความเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของการมีอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง พื้นที่บางส่วนของอ่างเก็บน้ำอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้กรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการยอมรับในการดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การแจ้งข่าวต่อผู้นำชุมชน เป็นต้น
2. เมื่อมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างเสร็จสิ้นแล้วรัฐบาลโดยจังหวัดเชียงรายควรจะให้ประชาคมในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างเพื่อสร้างความสุขอย่างยั่งยืนแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมแบบ Empowerment ที่ให้ประชาคมรับผิดชอบบางพื้นที่หรือบางกิจกรรมของอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้าง

3. รัฐบาลโดยจังหวัดเชียงรายได้ประชาชนที่ได้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำแม่ตาช้างดำเนินการชดเชยให้กับประชาชนบางคนที่เสียประโยชน์ เพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันแบบเอื้ออาทร เสียสละ และเอื้ออาทรต่อกัน ดำเนินการโดยผ่านกลไกของประชาคมในพื้นที่
4. กรมชลประทานควรใช้กลไกชลประทานท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทานในโครงการอื่น ๆ
5. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและกลไกการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนให้กับส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการอย่างจริงจังและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณสิทธิ์ สะและน้อย. (2560). *การบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตรกรรมบริเวณเขื่อนลำพระเพลิง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา*. ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 (หน้า 746-754) กำแพงเพชร: สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- กิ่งทอง กิจจานนท์. (2557). *ความสุขของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. (2561). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2552). *Happy 8 Workplace คนทำงาน สุขภาพ ที่ทำงานน่าอยู่ ชุมชนสมานฉันท์*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- ทวีศักดิ์ ธนเดโชพล. (2558). *ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย กรณีศึกษา: จังหวัดชุมพรและจังหวัดสงขลา*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัช. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาพ ทิมสุวรรณและคณะ. (2558). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน 25 ลุ่มน้ำ The Sustainable Water Management Strategies of 25 River Basins*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา.
- อริญชัยวิชญ์ แสงนักรม. (2560). *การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำข้ามพรมแดนแบบบูรณาการ กรณีศึกษา: การบริหารจัดการอุทกภัยข้ามพรมแดนแบบบูรณาการ ในลุ่มน้ำกก ในช่วงปี พ.ศ. 2544–ปัจจุบัน (2559)*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative public management: New strategies for local governments*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- McEntire, D. A. (2007). *Disaster response and recovery: Strategies and tactics for resilience*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Wajjwalku, S. (2015). *State – community relations and the integrated water management in Northern Thailand: The case study of the People Council of Ing River*. Retrieved from http://tiger.law.osaka-u.ac.jp/wp-content/uploads/2015/03/2-4-13f_siriporn.pdf. September 9th, 2023.

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความ ของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์บทความของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ต้นฉบับบทความที่นำเสนอเพื่อพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน
2. บทความที่นำเสนอควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนมิได้เกิดจากการแอบอ้าง นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. ผู้เขียนต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร
4. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้เขียนยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ได้มีมติให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขผลงานขอให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสารโดยส่งเข้าระบบ ThaiJo2 ภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะเลื่อนบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่นซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
7. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) พิจารณาไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้ ท่านจะไม่ได้รับค่าตีพิมพ์คืนในทุกกรณี

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. การเตรียมต้นฉบับรูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

- พิมพ์บนกระดาษขาว A4 หนึ่งเดียว ตั้งค่าหน้ากระดาษ
บน 1 นิ้ว ล่าง 1 นิ้ว
ซ้าย 0.8 นิ้ว ขวา 0.8 นิ้ว
- ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ A4 โดยนับรวม รูป ตาราง และเอกสารอ้างอิง
- ใช้ขนาดอักษร ขนาด 18pt, 16pt และ 14pt แบบอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร

TH SarabunPSK

2. บทความวิจัยที่จะตีพิมพ์ลงวารสารบัณฑิตศึกษา

- 2.1 ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องมีย่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่
- 2.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ด้วย)
- 2.3 บทคัดย่อ ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยไว้อย่างครบถ้วนมีวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา สรุปผลการศึกษา และหรือข้อเสนอแนะ **ไม่แบ่งเป็นข้อ** มีความยาวไม่เกิน **150-250** คำ ระบุ **คำสำคัญ** ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทย **Keywords** ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน (3-5 คำ)

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2.4 บทนำ (บทนำ) กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับ ความสำคัญ

2.6 นิยามศัพท์เฉพาะ เป็นการให้ความหมายของตัวแปร หรือคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยและผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำตรงกัน ซึ่งคำที่ควรเขียนเป็นนิยามศัพท์เฉพาะควรเป็นตัวแปร หรือคำที่ผู้วิจัยเขียนบ่อยมากในงานวิจัย

2.7 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย กรอบของการวิจัยในด้านเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วย ตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

2.9 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

- ประชากร กลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คุณภาพของเครื่องมือ (ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น)
- วิธีรวบรวมข้อมูล
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.10 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือแผนภูมิประกอบการอธิบาย การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์

2.11 องค์ความรู้ใหม่ ควรระบุงานวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งแตกต่างหรือดีกว่างานวิจัยเดิมอย่างไร หรือชี้ให้เห็นประเด็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่

2.12 สรุป เป็นการขมวดเนื้อหาของบทความ สรุปเนื้อหาที่ได้นำเสนอ ควรจะสะท้อน thesis statement ที่เขียนไว้แต่ต้น **บทสรุปควรประกอบด้วย** สรุปย่อประเด็นหลักของบทความ ถามคำถามท้าทาย ใช้การอ้างอิง กระตุ้นภาพที่คมชัดเรียกร้องให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงนัยทั่วไปหรือนัยสำคัญ สรุปผลการวิจัย เสนอแนะผลหรือเหตุที่ตามมา

2.13 ข้อเสนอแนะ (ประกอบด้วยข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป)

2.14 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ระบุในกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัยจากภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงาน

2.15 เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ Publication Manual of the American Psychological Association (APA) เรียงลำดับตามตัวอักษร และจำนวนรายการต้องตรงกันและเท่ากันกับที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

3. บทความวิชาการที่จะตีพิมพ์ลงวารสารบัณฑิตศึกษา

ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนประกอบด้วย

3.1 ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่

3.2 ชื่อผู้พิมพ์ (ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และระบุตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดหน่วยงาน ด้วย)

3.3 บทคัดย่อ ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยไว้อย่างครบถ้วนมีวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา สรุปผลการศึกษา และหรือข้อเสนอแนะ ไม่แบ่งเป็นข้อ มีความยาวไม่เกิน 150-250 คำ ระบุคำสำคัญ ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทย Keywords ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน (3-5 คำ)

3.4 บทนำ หลักการและเหตุผล ความเป็นมาหรือภูมิหลัง ความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ของการเขียนในการที่จะสื่อไปยังผู้อ่าน คำจำกัดความ หรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

3.5 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

3.6 องค์ความรู้ใหม่ ควรระบุงานวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งแตกต่างหรือดีกว่างานวิจัยเดิมอย่างไร หรือชี้ให้เห็นประเด็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่

3.7 สรุป สรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ซึ่งอาจกระทำในลักษณะการย่อโดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมานำเสนออย่างกระชับท้ายบทความ

3.8 เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ Publication Manual of the American Psychological Association (APA) เรียงลำดับตามตัวอักษร และจำนวนรายการต้องตรงกันและเท่ากันกับที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในวารสารบัณฑิตศึกษา

(รูปแบบ Publication Manual of the American Psychological Association (APA) และต้องเป็นเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความเท่านั้น โดยจัดเรียงตามตัวอักษรผู้แต่ง)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การอ้างอิงในเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุรายการ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และหน้าที่อ้างอิงในเครื่องหมายวงเล็บแทรกอยู่ในเนื้อหาในตำแหน่งที่เหมาะสม ได้แก่ ตอนต้น หรือ ตอนท้ายของเนื้อหา หากการเขียนอ้างอิงมากกว่าหนึ่งบรรทัดในบรรทัดที่สองให้ย่อหน้าเจ็ดตัวอักษรก่อนการเขียนอ้างอิงที่เหลือได้

1. การลงรายการชื่อผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบ

1.1 ผู้แต่งคนเดียว ถ้าเป็นชาวไทยใช้ชื่อและนามสกุล ระหว่างชื่อและนามสกุลเว้นระยะ 1 ตัวอักษร

ถ้าเป็นชาวต่างประเทศใช้เฉพาะนามสกุล

กรณีย่อหน้าข้อความ

สิปปนนท์ เกตุทัต (2539, หน้า 91)

(Parker, 1991, p. 38)

กรณีย่อหลังข้อความ

(สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539, หน้า 91)

(Parker, 1991, p. 38)

1.2 ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการทั้ง 2 คน

กรณีย่อหน้าข้อความ

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และจีระนันท์ พิตร์ปรีชา (2533, หน้า 24)

(Brockner & Guare, 1994, pp. 35-36)

กรณีย่อหลังข้อความ

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และจีระนันท์ พิตร์ปรีชา, 2533, หน้า 24)

(Brockner & Guare, 1994, pp. 35-36)

การอ้างอิงท้ายบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

* หนังสือ

ภาษาไทย

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ภิญโญ สาร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ภิญโญ สาร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์:
/////สำนักพิมพ์.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. Thousand California: Sage.

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์).
/////สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. (2nd ed.)
Thousand California: Sage.

*วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)./หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

จากรุวรรณ นาดัน. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 6(3), 729-746.

*วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วิทยานิพนธ์ ชื่อย่อหลักสูตร./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสถาบันการศึกษา.

อมรรัตน์ อุปพงษ์. (2560). *ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัด*

การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

*สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./แหล่งที่มา (ถ้ามี)./เข้าถึงได้จาก URL. วันเดือนปีที่เข้าถึง.

วีรพงษ์ ลือประสิทธิ์สกุล. (2555). *การบริหารคุณภาพห้องครัว*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/QAT/tsld047.html>. 6 พฤษภาคม 2560.

McCarthy, D. S. (2001). *A teaching experiment using problem-based learning at the elementary level to develop decimal concepts*. Retrieved from www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp.html. June 22th, 2019.

ตัวอย่างการลงรายการส่วนของชื่อเรื่อง ผู้แต่ง และสังกัดของผู้นิพนธ์

1. ในกรณีที่ ผู้นิพนธ์ และประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ผู้แต่งร่วม) อยู่สังกัดหน่วยงานเดียวกัน

การต่อสู้ทางวาทกรรมระหว่างรัฐกับท้องถิ่นว่าด้วยการจัดการความขัดแย้ง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

DISCURSIVE STRUGGLES BETWEEN STATE AND LOCAL OF CONFLICT MANAGEMENT
IN THE THREE SOUTHERN BORDER PROVINCE

อัศศิริ ลาปีอี* ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และ สุธิ ประศาสน์เศรษฐ์

Aussiri Lapie*, Preecha Piamphongsant and Suthy Prasartset

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Program in Political Economy and Governance, Faculty of political Science and Law, Burapha University,

Chon Buri 20131, Thailand

*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์:.....

2. ในกรณีที่ ผู้นิพนธ์ และประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ผู้แต่งร่วม) อยู่สังกัดหน่วยงานต่างกัน

สะเต็มศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21

STEM EDUCATION FOR LEARNING MANAGEMENT TO WORK SKILLS IN THE 21ST CENTURY TRAINING

ธารทิพย์ ข้วน¹ และ ขวัญชัย ข้วน²

Tharthip Khwana¹ and Khwanchai Khwana²

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง จังหวัดลำปาง 52000

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000

¹Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Institute of Physical Education lampang,
Lampang 52000, Thailand

²Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University,
Kamphaeng Phet 62000, thailand

*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์:.....

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียน และความเครียด เรื่อง จำนวนจริง ด้วยวิธีห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A STUDY ON MATHEMATICAL ACHIEVEMENT AND STRESS IN LEARNING REAL NUMBERS USING FLIPPED CLASSROOM
METHOD FOR MATTAYOM SUEKSA 4 STUDENTS

อากร พุทธรักษา^{1*} รัชนิกร ชลไชยะ² วริน วิพิตมากุล³ และ จุฑาพร เนียมวงษ์³

Arkorn Putaraksa^{1*}, Ratchanikorn Chonchaiya², Warin Vipismakul³ and Jutaporn Neamvong³

¹สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

²สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300

³ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹Program Mathematics Education, Faculty of Science, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand

²Program Mathematics Education, Faculty of Education, Suansunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand

³Department of Mathematics, Faculty of Science, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand

*Corresponding author: Email:..... เบอร์โทรศัพท์:.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

นิยามศัพท์เฉพาะ (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาด 14pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (ขนาด 14pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....
วิธีรวบรวมข้อมูล (ขนาด 14pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

.....
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ (ขนาด 14pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่ (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

สรุป (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....
.....
.....

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).. **ระบุในกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัยจาก
ภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงาน**.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (ขนาด 16pt ชนิดตัวหนา)

(รายการอ้างอิง ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา เรียงลำดับตามตัวอักษร และจำนวนรายการต้องตรงกันและเท่ากันกับ

ที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

*** หนังสือภาษาไทย**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง/ สถานที่พิมพ์/ สำนักพิมพ์.

*** หนังสือภาษาอังกฤษ**

นามสกุล./ อักษรตัวแรกของชื่อ./ อักษรตัวแรกของชื่อย่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง/ (ครั้งที่พิมพ์)/ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

*** วารสาร**

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ/ ชื่อวารสาร./ ปีที่หรือเล่มที่ (ฉบับที่)/ หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

*** วิทยานิพนธ์**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ วิทยานิพนธ์ (ชื่อย่อหลักสูตร) สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา,

*** สื่ออิเล็กทรอนิกส์**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ แหล่งที่มา (ถ้ามี)/ เข้าถึงได้จาก URL. วันเดือนปีที่เข้าถึง.

รูปแบบการเขียนต้นฉบับบทความวิชาการในการลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....ขนาด 18pt ตัวหนา.....

Titleตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14pt ตัวหนา.....

ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย).....กกกกกก ขขขขขข^{1*} ประธาน กรรมการบริหารวิทยานิพนธ์ หรือผู้แต่งร่วม² (ถ้ามี)
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาอังกฤษ).....AAAAA BBBB^{1*} ประธาน กรรมการบริหารวิทยานิพนธ์ หรือผู้แต่งร่วม² (ถ้ามี)
¹สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาไทย)
²สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาไทย)
¹สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาอังกฤษ)
²สาขาวิชา.....สังกัดคณะ.....ชื่อสถาบันที่สังกัด (ภาษาอังกฤษ)
*Corresponding author: E-mail:..... เบอร์โทรศัพท์.....

ขนาด 14pt
ตัวปกติ

เฉพาะเจ้าหน้าที่รับผิดชอบวารสาร

วันที่รับบทความ..... วันที่แก้ไขบทความ..... วันที่ตอบรับบทความ..... วันที่เผยแพร่.....

บทคัดย่อ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

(เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาดอักษร 14pt จำกัดความยาวที่ 1 ย่อหน้า หรือราว 200-300 คำ).....

คำสำคัญ: (คำที่ 1), (คำที่ 2), (คำที่ 3), (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา)

ABSTRACT (ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

(เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาดอักษร 14pt จำกัดความยาวที่ 1 ย่อหน้า).....

Keywords: (Word 1), (Word 2), (Word 3), (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา)

บทนำ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....
เนื้อหา (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....
องค์ความรู้ใหม่ (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....
บทสรุป (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

..... (ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา).....

.....
เอกสารอ้างอิง (ขนาด 16pt ชนิด ตัวหนา)

(รายการอ้างอิง ขนาด 14pt ชนิดตัวธรรมดา เรียงลำดับตามตัวอักษร และจำนวนรายการต้องตรงกันและเท่ากันกับที่ใช้
อ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

* หนังสือภาษาไทย

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

* หนังสือภาษาอังกฤษ

นามสกุล./อักษรตัวแรกของชื่อ./อักษรตัวแรกของชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์)/สถานที่พิมพ์./
สำนักพิมพ์.

*วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)/หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

*วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./วิทยานิพนธ์ (ชื่อย่อหลักสูตร) สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา,

*สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./แหล่งที่มา(ถ้ามี)/เข้าถึงได้จาก URL. วันเดือนปีที่เข้าถึง.